

Eindrapport

Doelgroeponderzoek

Justitiële Jeugdinrichtingen

Een onderzoek naar de kenmerken van jongeren in de Justitiële Jeugdinrichtingen en benodigde aanpassingen ten behoeve van het aanbod.

Academische Werkplaats

Risicojeugd AWRJ.nl

Datum publicatie:

16 maart 2026

Uitvoering:

Academische Werkplaats Risicojeugd

Postbus 53

6500 AB Nijmegen

E: info@awrj.nl

W: www.awrj.nl

Auteurs:

Dr. Anneke Kleeven

Dr. Sanne Pronk

Met medewerking van:

Pai-Lin van 't Hoff

In opdracht van:

Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum

Begeleidingscommissie:

- Prof. dr. Jessica Asscher, Universiteit Utrecht (voorzitter);
- Prof. mr. dr. Yannick van den Brink, Vrije Universiteit Amsterdam;
- Dr. Evelyn Heynen, Open Universiteit;
- Pedro Nobbe MSc (tot 1 juli 2025), ministerie van Justitie en Veiligheid;
- Mr. Suzanne Hakhverdian (vanaf 1 juli 2025), ministerie van Justitie en Veiligheid;
- Dr. Leontien van der Knaap, Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum.

Met dank aan:

De professionals, jongeren, ervaringsdeskundigen voor hun bijdrage aan dit onderzoek, de masterstudenten voor het coderen van alle dossiers, de begeleidingscommissie voor de waardevolle feedback op de opzet en dit rapport. Ook willen we een aantal collega's bedanken: dr. Helena Oldenhof en Wenda Sleijpen MSc. voor hun bijdrage gedurende de eerste fase van dit onderzoek, Mohini Awadhpersad voor het benaderen en interviewen van de jongeren, dr. Fleur Souverein voor haar bijdrage aan de opzet en uitvoering van de focusgroepen, dr. Fleur Souverein en prof. dr. Eva Mulder voor het kritisch lezen van delen van dit rapport.

© 2026, Academische Werkplaats Risicojeugd.

Auteursrechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale verwerking of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Academische Werkplaats Risicojeugd.

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1. Inleiding	13
1.1. Het jeugdstrafrecht in Nederland	13
1.2. Achtergrond en eerder onderzoek	14
1.3. Doel van het huidige onderzoek	17
Leeswijzer	17
2. Methode	18
2.1. Dossieronderzoek	18
2.1.1. Onderzoeksgroep	18
2.1.2. Procedure voor dataverzameling en verwerking: privacy en ethische aspecten	20
2.1.3. Instrumenten	22
2.1.4. Statistische analyses	23
2.2. Focusgroepen en interviews met professionals en documentanalyse	25
2.3 Interviews met jongeren	27
3. Resultaten	28
3.1. Onderzoeksvraag 1	28
3.1.1. Sociaaldemografische kenmerken	28
3.1.2. Verblijfskenmerken: locatie, verblijfsduur, verblijfstitel en eerdere plaatsingen	30
3.1.3. Psychische problematiek: diagnoses, LVB en behandelgeschiedenis	31
3.1.4. Delictkenmerken	32
3.1.5. RS-J: risico- en beschermende factoren bij uitstroom	33
3.2. Onderzoeksvraag 2	35
3.2.1. Selectie van het model en aantal profielen	35
3.2.2. Risico- en beschermende factoren in de profielen	37
3.2.3. Sociaaldemografische kenmerken en problematiek in de profielen	40
3.2.4. Verblijfskenmerken en incidenten in de profielen	41
3.2.5. Psychische problematiek in de profielen	43
3.2.6. Delictkenmerken in de profielen	45
3.2.7. Focusgroep met professionals over de profielen	46
3.3 Onderzoeksvraag 3	48
3.3.1. Beschrijving huidige aanbod in de JJI	48
3.3.2. Focusgroepen en interviews over aanbod in de JJI	54
3.4. Onderzoeksvraag 4	63

4. Discussie	65
4.1 Conclusies en discussie.....	65
4.2 Concluderend en aanbevelingen voor praktijk en beleid	73
4.3 Beperkingen van dit onderzoek.....	77
4.4 Suggesties voor vervolgonderzoek	79
Summary	80
Literatuurlijst	88
Bijlage 1 Variabelenlijst dossieronderzoek	94
Bijlage 2 Topiclijst interviews jongeren	99
Bijlage 3 Therapieën en interventies in de JJI.....	100

Samenvatting

In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum heeft de Academische Werkplaats Risicojeugd onderzoek uitgevoerd naar de kenmerken van jongeren in de Justitiële Jeugdinrichtingen (JJl's) en de aanpassingen die nodig zijn om het behandelaanbod beter op hen af te stemmen.

Aanleiding en doel van het onderzoek

Op dit moment ontbreekt het aan een actueel inzicht in de achtergrondkenmerken en problematiek van jongeren die in een JJl verblijven. Om jongeren die in een JJl verblijven een passend behandelaanbod te bieden is het nodig om inzicht te krijgen in de kenmerken van de actuele populatie jongeren in de JJl's. Een passend aanbod, afgestemd op de kenmerken van jongeren, is van belang voor het verminderen van recidive en het vergroten van de kans op succesvolle terugkeer in de samenleving (zie o.a. het Risk-Need-Responsivity model, Andrews e.a., 1990).

Het huidige onderzoek had als doel in kaart te brengen hoe jongeren die in een JJl verblijven kunnen worden gekarakteriseerd, welke profielen binnen deze populatie kunnen worden onderscheiden, in hoeverre het huidige behandelaanbod binnen de JJl's en aan vervolglekken/aanpakken aansluit bij wat deze populatie nodig heeft en welke aanpassingen of aanvullingen op basis hiervan noodzakelijk of wenselijk zijn. Daartoe zijn vier onderzoeksvragen opgesteld.

1. Hoe kunnen jongeren die in een JJl zijn geplaatst worden gekarakteriseerd in termen van 1) sociaaldemografische kenmerken, 2) verblijfskenmerken, 3) psychische problematiek, 4) risico- en beschermende factoren en 5) delictkenmerken?
2. Welke profielen kunnen worden onderscheiden binnen deze groep jongeren en hoe groot zijn deze profielen?
3. In hoeverre sluit het actuele behandelaanbod van de JJl's aan bij de kenmerken en omvang van de populatie en welke aanpassingen met betrekking tot het behandelaanbod zijn nodig?
4. Wat voor vervolgaanbod is nodig om, gegeven de kenmerken van de populatie, de uitstroom van jongeren na hun detentie te faciliteren en succesvol te laten verlopen?

Methode

Er zijn diverse methoden gebruikt om de onderzoeksvragen te beantwoorden, namelijk dossieronderzoek, focusgroepen en interviews met professionals, interviews met jongeren en een documentanalyse.

Dossieronderzoek

Om de populatie in de JJl's in kaart te brengen is gebruik gemaakt van dossierinformatie van jongeren die in 2023 in een JJl zijn ingestroomd. Uit 1.470 instroommomenten werd een steekproef van 300 jongeren geselecteerd, waarbij jongeren met een PIJ-maatregel zijn 'oversampled' om de dagelijkse populatie goed te kunnen vertegenwoordigen. Na toepassing van inclusie- en exclusiecriteria bleef een onderzoeksgroep van 236 jongeren over, die representatief bleek voor de totale instroompopulatie wat betreft geslacht, leeftijd en verblijfslocatie.

De dossiers zijn gescoord door getrainde masterstudenten, onder begeleiding van de hoofdonderzoeker. Er werd gebruik gemaakt van een variabelenlijst met items in vijf domeinen: 1) informatie over het verblijf, 2) delictkenmerken, 3) sociaaldemografische kenmerken, 4) problematiek en 5) incidenten tijdens verblijf in de JJl. Daarnaast hebben de onderzoekers voor iedere jongere de

Risicoscreener Jeugd (RS-J; De Vries Robbé & Kleeven, 2023) ingevuld, een screeningsinstrument waarmee risico- en beschermende factoren in kaart gebracht worden. De analyses bestonden uit beschrijvende statistiek en een Latente Profiel Analyse (LPA), waarmee verschillende profielen binnen de populatie zijn geïdentificeerd.

Focusgroepen en interviews met professionals

In de periode april t/m mei 2025 zijn focusgroepen en semigestructureerde interviews met professionals gehouden. Aan de focusgroepen namen 27 medewerkers van de JJI's en van de Divisie Individuele Zaken van het ministerie van Justitie en Veiligheid deel. Deelnemers zijn geworven via de directies van alle JJI's, waarbij is aangestuurd op een vertegenwoordiging van elke JJI en een gevarieerde samenstelling van functiegroepen. De eerste focusgroep richtte zich op de duiding van de dossierresultaten; de andere twee op de mate waarin het interne en externe aanbod van de JJI aansloot op kort- en langverblijvende jongeren. Daarnaast zijn drie semigestructureerde interviews afgenomen met zes professionals van de Raad voor de Kinderbescherming, reclassering en een Pro-Justitia rapporteur.

Interviews met jongeren

Er zijn vijf interviews met jongeren gehouden waarin jongeren werden gevraagd naar hun ervaringen met de begeleiding en behandeling die zij tijdens hun verblijf en daarna hebben ontvangen, en in hoeverre dit aansloot bij hun behoeften.

Documentanalyse

Er is een documentanalyse uitgevoerd van openbare bronnen om het feitelijke behandelaanbod en de beschikbare capaciteit op de diverse locaties en landelijke bestemmingen in kaart te brengen.

Resultaten

De resultaten van dit onderzoek laten zien dat de populatie binnen de JJI's voornamelijk uit jongens bestaat (96%). De meeste jongeren zijn bij instroom tussen de 15 en 20 jaar (bijna 80%). Een groot gedeelte is 18 jaar of ouder (zo'n 42%). De meeste jongeren woonden voor instroom in een gezinssituatie (66%) en stonden ingeschreven bij een opleiding, hoewel meer dan de helft te maken had met schoolverzuim en ruim één op de vier jongeren feitelijk geen dagbesteding had voorafgaand aan plaatsing in de JJI. Meer dan 80% verbleef na instroom korter dan drie maanden in de JJI, meestal in preventieve hechtenis. Voor iets minder dan de helft van de jongeren was het een tweede of derde plaatsing in een JJI.

Veel jongeren laten fors delictgedrag zien; ze werden veelal verdacht van of zijn veroordeeld voor gewelddadige delicten (81%), waarbij delicten in groepsverband veel voorkomen (71%). Tijdens hun verblijf komt ook regelmatig geweld voor: zo'n 40% van de jongeren is tijdens hun verblijf betrokken bij ten minste één geweldsincident. Zo'n 65% van de populatie heeft psychische problematiek in de zin van een diagnose (gedragsstoornissen zijn het meest voorkomend en ook angst- of trauma-gerelateerde diagnoses komen veel voor), waarbij dit waarschijnlijk een onderschatting is omdat diagnoses niet altijd gesteld of gerapporteerd worden. Van de jongeren van wie IQ of SCIL-scores gevonden zijn (dit zijn er slechts iets meer dan de helft) heeft ruim 22% mogelijk een LVB. Bij ruim 40% van de jongeren in de JJI is sprake van problematisch middelengebruik, en bij 11% is een aan middelen gerelateerde diagnose gesteld. Risicofactoren als antisociaal gedrag, boosheid en een crimineel

netwerk zijn relatief vaak aanwezig. 95% van de jongeren laat geen effectieve copingvaardigheden zien. Bij meer dan een kwart van de jongeren is sprake van een onveilige thuissituatie. Een ondersteunend netwerk en duidelijke regels en grenzen thuis zijn bij een groot gedeelte niet of beperkt aanwezig. Bij bijna de helft van de jongeren zijn er ernstige zorgen over toekomstig gewelddadig en crimineel gedrag na uitstroom uit de JJI.

De resultaten laten zien dat er grote verschillen zijn tussen de jongeren, onder andere in leeftijd, variërend van jong (13 jaar) tot jongvolwassenen (26 jaar). Jongeren verschillen ook in de mate waarin zij al in beeld waren bij hulpverlening of binnen het civiel- of strafrechtelijk kader. Ongeveer de helft van de jongeren heeft in de voorgeschiedenis geen civiele maatregel opgelegd gekregen en ongeveer 20% van de jongeren heeft geen eerdere behandeling gehad. De meeste variatie wordt waargenomen in de mate van onveiligheid in de thuissituatie, het volgen van school/werk en eerder crimineel gedrag. Jongeren verschillen ook in de mate waarin risico- en beschermende factoren aanwezig zijn. De Latente Profiel Analyses leverden vijf profielen op die variëren in risico- en beschermende factoren.

Aan de ene kant van het spectrum bevindt zich het profiel **laag risico, veel bescherming** waar bijna één op de vijf jongeren toe behoort (19,5%). Deze groep jongeren laat de minste problemen zien en beschikt over vrij veel beschermende factoren. De groep bestaat uit jongeren die relatief vaak voor de eerste keer in aanraking komen met justitie en meestal in voorlopige hechtenis verblijven. Jongeren met een PIJ-maatregel komen in deze groep niet voor. De jongeren komen vaak uit een gezinssituatie en hebben vaak dagbesteding (veelal onderwijs). Psychische problematiek of eerdere behandeling komt in deze groep het minst voor. Het tweede profiel, problemen met **boosheid-antisociale houding, matige bescherming**, vormt de kleinste groep (8,9%) en kenmerkt zich door weinig historische, maar relatief veel dynamische risicofactoren, met name op het gebied van antisociaal gedrag en boosheidsregulatie, in combinatie met een relatief hoog aantal beschermende factoren. Bijna alle jongeren in deze groep worden voor het eerst verdacht van/veroordeeld voor het plegen van een delict, en vooral delicten zoals brandstichting en levensdelicten komen relatief vaak voor. Jongeren met een PIJ-maatregel komen in deze groep niet voor. Angst- en traumaproblematiek komen vaak voor en het merendeel heeft eerder behandeling gevolgd. Het derde profiel, **historisch belast, dynamisch laag risico en veel bescherming** (18,2%), bestaat uit jongeren met een uitgebreid justitieel verleden en eerdere plaatsingen in een JJI. Ondanks deze voorgeschiedenis is het aantal huidige dynamische risicofactoren relatief laag en zijn er veel beschermende factoren aanwezig. Deze groep kent een groot aandeel jongvolwassenen die geplaatst werden onder het adolescentenstrafrecht (ASR). Net als jongeren in het tweede profiel was er vaak sprake van eerdere behandeling(en). Het vierde profiel, **hoog risico, matige bescherming** (31,4%) was de grootste groep en scoort hoog op historische en dynamische risicofactoren, maar beschikt ook over enige mate van beschermende factoren. Ze hebben vaak meerdere plaatsingen in een JJI gehad en zijn tijdens de huidige plaatsing vaak betrokken bij incidenten. Deze groep bestond uit relatief veel jongeren met een jeugddetentie en PIJ-maatregel en het aandeel jongvolwassenen geplaatst onder het ASR is hier relatief groot. Het aandeel jongeren dat voor en na verblijf bij ouders woonde was relatief laag, het ontbrak veelal aan een dagbesteding en de mate van schoolverzuim was hoog. Bijna alle jongeren in deze groep hebben eerdere behandeling gehad, met relatief veel klinische opnames en relatief veel uithuisplaatsingen. Problematisch middelengebruik kwam relatief veel voor en ook psychiatrische diagnoses bij meer dan 8 op de 10 jongeren voor. Het vijfde profiel, **hoog geweldsrisico, weinig bescherming** (22,0%) liet net als jongeren in het vierde profiel veel dynamische risicofactoren zien, met veel eerdere geweldsdelicten, maar geen

of amper eerdere niet-gewelddadige delicten. Beschermende factoren kwamen in deze groep nauwelijks voor. Relatief veel jongeren uit deze groep hebben geen vaste woon- of verblijfsplek en geen dagbesteding voorafgaand aan instroom in de JJI. Incidenten tijdens verblijf komen veel voor.

Aanbod binnen JJI's

Er zijn in Nederland zes JJI's. De capaciteit van de JJI's wisselt, in 2024 betrof dit zo'n 538 plekken. Elke JJI heeft **basisafdelingen** en **reguliere afdelingen**. Op de basisafdeling verblijven jongeren in principe maximaal 12 weken in groepen van 10 jongeren. Jongeren die langer in de JJI verblijven doen dit op een reguliere afdeling, in groepen van 8 jongeren. Daarnaast zijn er '**landelijke bestemmingen**': speciale afdelingen binnen een JJI die op één of twee locaties in het land te vinden zijn. Hier verblijven jongeren die kampen met specifieke problemen en aangepaste begeleiding of die specialistische behandeling nodig hebben, in groepen van 6 of 8 jongeren. Alle groepen in de JJI, met uitzondering van de Laag Beveiligde Unit (LBU), kennen een hoog beveiligingsniveau. De LBU is gevestigd buiten de muren van de JJI en is bedoeld voor jongeren om te oefenen met een lagere mate van beveiliging en hogere mate van verantwoordelijkheid.

Alle JJI's werken met de basismethodiek YOUTURN en verzorgen een dagprogramma dat bestaat uit onderwijs, behandeling en recreatie. YOUTURN ondersteunt jongeren bij het ontwikkelen van sociale vaardigheden, moreel besef en verantwoordelijk gedrag. Naast de basismethodiek YOUTURN werken de JJI's met verschillende therapieën of behandelingen die zich richten op criminogene factoren. Deze worden over het algemeen ingezet bij jongeren die langer dan drie maanden in een JJI verblijven. Op basis van de documentanalyse blijkt dat in JJI's behandelingen worden geboden op het gebied van psycho-educatie, vaardigheidstrainingen, vaktherapieën, cognitieve gedragstherapieën, traumabehandeling, psychotherapie en systemische interventies.

Focusgroepen en interviews over aanbod in de JJI

In de focusgroepen en interviews met professionals en jongeren komen verschillende behoeften van professionals en jongeren ten aanzien van het aanbod voor jongeren naar voren. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen jongeren die kort in een JJI verblijven en jongeren die hier lang verblijven. Ten aanzien van jongeren die **kort verblijven** komen verschillende behoeften naar voren. Zo is er bij professionals behoefte aan meer mogelijkheden voor diagnostiek en behandeling, iets dat binnen de korte verblijfsduur nu vaak niet lukt, helemaal gezien het gebrek aan continuïteit van behandeling binnen en buiten de JJI. Professionals pleiten voor het verbeteren van de samenwerking met externe partners en meer continuïteit en doorgaande lijnen in behandelingen. Daarnaast pleiten zij voor meer mogelijkheden voor het intensief betrekken van het netwerk, wat nu vaak niet goed tot stand komt door de als hoog ervaren werkdruk. De gesproken jongeren geven aan dat er weinig te behandelen valt als jongeren heel kort vastzitten of vastzitten 'in afwachting van' een uitspraak. Zij hebben vooral behoefte aan een maatje, een luisterend oor en iemand die hen helpt bij het organiseren van praktische zaken.

Ten aanzien van het aanbod voor jongeren die **lang verblijven** in een JJI hebben professionals behoefte aan een uitgebreider en gemakkelijker inzetbaar behandelaanbod, meer specialistische kennis op de groep, een rijker onderwijsaanbod, voldoende specialistische plekken voor jongeren met een intensieve zorgbehoefte en meer differentiatie in beveiligingsniveaus om beter aan te sluiten bij de diversiteit van de doelgroep. De gesproken jongeren hebben behoefte aan een aanbod waarbij gekeken wordt naar persoonlijke behoeften, mogelijkheden en kwaliteiten.

Ten aanzien van het **vervolgaanbod** voor jongeren die in een JJI hebben verbleven hebben professionals behoefte aan meer geschikte doorstroomplekken, met name voor jongeren die bij uitstroom nog een intensieve specialistische zorgbehoefte en/of beveiligingsnoodzaak hebben. Specifiek voor jongeren met een PIJ-maatregel ontbreekt het vaak aan kleinschalige, forensisch gespecialiseerde woonvoorzieningen met voldoende beveiliging, waar ook onderwijs en behandeling worden geboden. Ook geven professionals aan dat er meer capaciteit nodig is binnen ortho-psychiatrische instellingen, zodat jongeren met gecombineerde psychische (psychiatrische) en gedragsproblematiek tijdig en adequaat geholpen kunnen worden.

Conclusies en discussie

Het huidige onderzoek laat zien dat er jongeren in JJI's verblijven met een verdenking van of veroordeling voor **fors delictgedrag**, voor wie het voor bijna de helft al een tweede of derde plaatsing in een JJI betreft. Achter het delictgedrag gaat een diversiteit aan problematiek schuil, waaronder psychische problematiek, lichte verstandelijke beperkingen, middelengebruik, criminele netwerken, schoolverzuim en weinig ondersteunende thuissituaties of netwerken. De **groep jongeren is divers**, verschillend in leeftijd en ontwikkelingsfase, sociaaldemografische kenmerken, delictkenmerken, psychische problematiek en verblijfsduur. Daarbij verschillen de jongeren ook qua aanwezigheid van risico- en beschermende factoren; meer dan de helft van de jongeren valt in de hoge risicoprofielen maar ook bijna één vijfde van de jongeren valt in een laag risicoprofiel met veel beschermende factoren en motivatie voor gedragsverandering.

Het aanbod in de JJI's is ook divers, in de zin van **diverse afdelingen** (basisafdelingen, reguliere afdelingen, reguliere afdelingen met bijzondere zorg en landelijke bestemmingen) en een **divers behandelaaanbod**. Het aanbod dat er is sluit aan bij veel van de gevonden kenmerken van de populatie. Tegelijkertijd laat het onderzoek zien dat er voor bepaalde groepen jongeren verbeteringen mogelijk zijn. Zo zijn er geen behandelingen specifiek gericht op jongeren met **lichte verstandelijke beperking** of voor jongeren met een verleden van **vluchten en/of oorlog**. Ook is er weinig behandelaaanbod specifiek gericht op de grote groep **jongvolwassenen**. Het in theorie beschikbare behandelaaanbod is tevens niet in elke JJI (tijdig) beschikbaar als gevolg van **wachlijsten** en een tekort aan behandelaren. Ook ontbreekt het veelal aan mogelijkheden voor diagnostiek en behandeling voor jongeren die **kort verblijven**, te meer omdat **doorgaande lijnen** in behandeling en diagnostiek voor en na verblijf volgens professionals vaak ontbreken, terwijl ook in de groep jongeren die kort in een JJI verblijft jongeren zitten die forse problematiek laten zien. Bij professionals op de groepen wordt **expertise** gemist om in het dagelijkse werk goed met gedrag gerelateerd aan veelvoorkomende problematieken zoals middelengebruik en lichte verstandelijke beperkingen om te gaan. Voorts wordt het **aantal plaatsen** waar intensieve specialistische begeleiding kan worden geboden (landelijk specialistische bestemmingen en bijzondere zorggroepen) als te beperkt ervaren, specifiek voor jongeren met (ernstige) psychische problematiek, en lijkt er **weinig differentiatie** in aanbod voor jongeren uit hoge en lage risicoprofielen. Tot slot wordt het **onderwijsaanbod** en de mogelijkheden voor **dagbesteding** als beperkt ervaren.

Voor twee groepen jongeren die uitstromen wordt er een gebrek aan **passende vervolglekken** ervaren: jongeren met **zware forensische problematiek** en jongeren met **gecombineerde psychische en gedragsproblematiek**. Dit is zorgelijk omdat voor bijna de helft van de jongeren bij uitstroom nog

(ernstige) zorgen zijn over toekomstig delictgedrag. Ook is er behoefte aan meer plekken met **lagere beveiligingsniveaus** om jongeren beter voor te bereiden op hun terugkeer in de samenleving.

Aanbevelingen

Op basis van dit onderzoek worden een aantal aanbevelingen gedaan.

1. Zoek voor de jongeren met het laagste risicoprofiel naar de best passende plek.

Bijna 20% van de jongeren valt in het eerste profiel, met lage risico's, veel beschermende factoren en behandelmotivatie. Voor een positieve terugkeer in de maatschappij is het van belang om hun aanwezige beschermende factoren en behandelmotivatie te behouden en het risico op negatieve beïnvloeding door andere jongeren te minimaliseren. Deze jongeren zouden mogelijk in aanmerking kunnen komen voor plaatsing in een lager beveiligde setting.

2. Zorg voor voldoende passend aanbod voor jongeren met een intensieve zorgbehoefte.

Gezien de kenmerken van de jongeren en de behoeften van de professionals lijkt er vooral behoefte aan meer passend aanbod voor jongeren met (ernstige) psychische problematiek en lichte verstandelijke beperkingen. Enkele landelijke bestemmingen zijn op deze doelgroep gericht, maar regelmatig niet (tijdig) beschikbaar. Het verbeteren van de doorstroom van jongeren van bijzondere zorggroepen of landelijke bestemmingen richting andere plekken kan bijdragen aan het oplossen van het gebrek aan specialistische plekken. Hierbij zijn ook voldoende passende vervolgplekken van belang. Tegelijkertijd zou, aansluitend bij het feit dat voor de totale groep jongeren in JJI's geldt dat zij te maken hebben met veel problemen op verschillende gebieden in hun leven, ook het versterken van de expertise en het behandelaanbod op reguliere groepen kunnen bijdragen aan het beter aansluiten bij de behoeften van jongeren met een intensieve zorgbehoefte.

3. Zorg dat de diversiteit van het huidige behandelaanbod binnen alle JJI's in voldoende mate en tijdig inzetbaar is en breid het behandelaanbod voor specifieke doelgroepen uit.

De JJI's bieden diverse interventies en behandelingen, die aansluiten bij de diverse kenmerken van de jongeren. Professionals ervaren echter wel knelpunten in de beschikbaarheid van het behandelaanbod. Ook zijn de behandelmogelijkheden voor de grote groep jongeren die kort verblijft beperkt. Oplossingen kunnen gevonden worden door in de JJI snel en flexibel kortdurende diagnostiek en behandeling in te kunnen zetten en in een betere samenwerking met externe partners. Verder zou het behandelaanbod verbeterd kunnen worden door meer behandelingen aan te bieden voor de grote groep jongeren van 18 jaar of ouder en voor jongeren met een LVB. Ook zou het aanbod uitgebreid moeten worden met behandelingen gericht op problematisch middelengebruik en andere vormen van verslaving, en/of problematiek gerelateerd aan vluchten of een oorlogsverleden en het vergroten van de motivatie voor gedragsverandering. Voor de vele behandelingen die niet zijn erkend is het werken aan een gedegen theoretische onderbouwing en verdere ontwikkeling door middel van onderzoek naar de effectiviteit van belang.

4. Ondersteun medewerkers die dagelijks werken met de jongeren.

Op alle groepen verblijven veel jongeren met een intensieve zorgbehoefte. Ook zijn veel jongeren betrokken bij geweldsincidenten in de JJI. Professionals staan voor de uitdagende taak om met deze jongeren een positief leer- en leefklimaat te realiseren waarin ruimte is voor ontwikkeling. Daarbij worden de groepen van 8 tot 10 jongeren als groot ervaren en werken professionals in een context

van personeelsgebrek en personeelwisselingen. Alle beschikbare kennis over het werven, behouden, ondersteunen en faciliteren van medewerkers en capaciteit om JJI's hierbij te ondersteunen zou benut moeten worden om de JJI's nog meer dan nu te ondersteunen bij deze grote uitdaging. Het verkleinen van de groepsgroottes kan hierbij mogelijk ook een belangrijke rol spelen. Ook blijft voldoende aandacht voor coaching, intervisie en supervisie van groot belang, helemaal voor minder ervaren medewerkers. Hierbij is in het bijzonder behoefte aan meer kennis en expertise over het omgaan met jongeren met verslavingsproblematiek, lichte verstandelijke beperkingen en gevluchte jongeren, al dan niet met (oorlog)trauma, waar bij de laatste groep ook aandacht nodig is voor cultuur- en taalbarrières.

5. Verrijk het onderwijsaanbod en de mogelijkheden voor dagbesteding.

Het onderwijsaanbod en de mogelijkheden voor dagbesteding binnen de JJI's is volgens professionals te beperkt. Om aan te sluiten bij de diverse behoeften is een intensieve samenwerking met aanbieders van voortgezet (speciaal) onderwijs, MBO's en werkgevers van belang. Het recente rapport van de Onderwijsraad (2025) geeft richting voor de nodige veranderingen.

6. Realiseer meer passende vervolgplekken voor jongeren met een hoge zorgbehoefte, waar ook voldoende forensische expertise aanwezig is.

Voor twee groepen jongeren die uitstromen wordt er een gebrek aan passende vervolgplekken ervaren; jongeren met zware forensische problematiek en jongeren met gecombineerde psychische en gedragsproblematiek. Er is behoefte aan meer kleinschalige, forensisch gespecialiseerde woonvoorzieningen met voldoende beveiliging, waar ook onderwijs en behandeling wordt geboden. Voor de meer kwetsbare jongeren met psychische (psychiatrische) én gedragsproblematiek is er volgens professionals meer capaciteit nodig binnen ortho-psychiatrische instellingen. Daarnaast wordt het aanbod van slechts één laag beveiligde unit als te beperkt ervaren om jongeren in een lager beveiligingsniveau voor te bereiden op terugkeer in de samenleving.

Beperkingen van dit onderzoek

Het huidige onderzoek kent verschillende beperkingen die belangrijk zijn om mee te wegen bij het interpreteren van de resultaten en conclusies. Ten eerste heeft de samenstelling van de onderzoeksgroep gevolgen voor de representativiteit: door het grote verschil in verblijfsduur tussen jongeren is gekozen voor een combinatie van alle jongeren die in 2023 met een PIJ-maatregel zijn ingestroomd, aangevuld met en een aselechte steekproef van overige instromers. Hierdoor is de groep jongeren met een PIJ-maatregel wat groter dan deze bij een volledig aselechte steekproef zou zijn geweest, echter nog steeds relatief klein, terwijl jongeren met een PIJ-maatregel door hun langere verblijfsduur juist een groot deel (circa 50%) van de zittende populatie in de JJI's vormen. Ten tweede is er zeer veel tijd gegaan naar het proces om volledige toegang te krijgen tot de dossiers van de jongeren waardoor het onderzoek forse vertraging heeft opgelopen en de onderzoeksopzet is ingeperkt. Het kwalitatieve deel van het onderzoek (interviews en focusgroepen) is beperkter uitgevoerd dan oorspronkelijk gepland. Mogelijk heeft dit de representativiteit van de resultaten beïnvloed. Dit geldt in het bijzonder voor jongeren aangezien slechts vijf jongeren aan de interviews hebben deelgenomen. Ten derde is dossierinformatie als belangrijkste bron gebruikt voor het in kaart brengen van de kenmerken van de populatie. Hoewel dossiers veel waardevolle gegevens bevatten, is

het beeld dat hiermee is verkregen op sommige gebieden onvolledig, met name als het gaat om zaken als mentale problematiek. Ten vierde zijn de risico- en beschermende factoren in dit onderzoek gemeten op het moment van uitstroom uit de JJI, waardoor onduidelijk blijft in hoeverre het risicoprofiel en de beschermende factoren gedurende het verblijf zijn veranderd en of de behandeling hierop voldoende is afgestemd. Tot slot is gebruik gemaakt van een documentanalyse en focusgroepen met professionals om antwoord te krijgen op de vraag in hoeverre het behandelaanbod aansluit bij de behoefte van de jongeren. Uitvoerig onderzoek naar het daadwerkelijke aanbod dat binnen elke JJI beschikbaar is viel buiten de scope van dit onderzoek. Daarom is het belangrijk om samen met de JJI's en ketenpartners verder te bekijken welke implicaties de doelgroepkenmerken en de gevonden profielen hebben voor het komen tot een nog beter op de jongeren afgestemd aanbod binnen elke JJI.

Suggesties voor vervolgonderzoek

De afgelopen jaren zijn er meerdere onderzoeksrapporten verschenen over de JJI's en het jeugdstrafrecht, met een aantal aanbevelingen die vaker terugkomen. De onderzoekers pleiten ervoor om de uitkomsten van de diverse onderzoeken systematisch te bundelen en rust, tijd en ruimte te realiseren voor de implementatie van de aanbevelingen. Daarnaast zou het wenselijk zijn om onderzoek naar de kenmerken van de doelgroep en het benodigde aanbod meer onderdeel te laten worden van het reguliere werkproces van de JJI's, zodat structureel kan worden gewerkt aan kwaliteitsverbetering. Verder zou bij vervolgonderzoek naar doelgroepkenmerken een onderscheid gemaakt kunnen worden tussen kort- en langverblijf en mogelijk ook de diverse verblijfstitels (preventief, jeugddetentie, PIJ-maatregel) en is het wenselijk om opnieuw kwantitatieve en kwalitatieve methoden te combineren, waarbij de ervaringen en behoeften van jongeren, ouders en professionals nog uitgebreider in kaart kunnen worden gebracht.

1. Inleiding

In Nederland verblijven jaarlijks zo'n 2.200 jongeren een periode in een **Justitiële Jeugdinrichting** (JJI) (DJI, z.d.-a). Op dit moment ontbreekt het aan een actueel inzicht in de achtergrondkenmerken en problematiek van jongeren in de JJI's. Om jongeren die in een JJI verblijven een passend behandelaanbod te kunnen bieden is het nodig om inzicht te krijgen in de kenmerken van de **actuele populatie** jongeren in de JJI's. Een passend aanbod, afgestemd op de kenmerken van jongeren, is van belang voor het verminderen van recidive en het vergroten van de kans op succesvolle terugkeer in de samenleving (zie o.a. het Risk-Need-Responsivity model, Andrews e.a., 1990). Het huidige onderzoek richt zich op het in kaart brengen van de kenmerken en behoeften van jongeren die in een JJI verblijven en geeft richting bij het verder vormgeven van het aanbod voor deze jongeren.

1.1. Het jeugdstrafrecht in Nederland

Het jeugdstrafrecht in Nederland kent verschillende doelen: het bestraffen van daders (vergelding), het voorkomen van recidive, het afschrikken van andere jongeren (generale preventie) en het bevorderen van de ontwikkeling van jongeren (Asscher e.a. 2020). In het jeugdstrafrecht staat een pedagogisch karakter centraal: niet vergelding, maar juist heropvoeding, positieve gedragsbeïnvloeding en re-integratie van jongeren vormen het uitgangspunt (Van den Brink, 2018). Vergelding mag nooit zo ver gaan dat het de ontwikkeling van een jongere schaadt (Commissie Anneveldt, 1982). Vrijheidsbeneming van jongeren wordt binnen het jeugdstrafrecht dan ook gezien als een uiterst middel dat alleen mag worden ingezet voor zo kort mogelijke duur. Als vrijheidsbeneming toch noodzakelijk is moeten behandeling, begeleiding, onderwijs en beveiliging maximaal bijdragen aan de ontwikkeling van de jongere en het voorkomen van recidive.

Effectieve behandeling van jongeren dient te zijn afgestemd op het risico op recidive (lage intensiteit bij een laag risico en hoge intensiteit bij een hoog risico), op de factoren die verband houden met het criminele gedrag (zoals verslaving of schoolverzuim), en op de leerstijl, vaardigheden en motivatie van de jongere: het **Risk-Need-Responsivity model** (RNR; Andrews & Bonta, 1998; Andrews & Bonta, 2014; Andrews & Bonta, 2010; Koehler e.a., 2013). Interventies met een therapeutisch karakter – gericht op behandeling – zijn effectiever in het voorkomen van recidive (herhaling van crimineel gedrag) dan louter straffende of afschrikkende interventies, die zelfs crimineel gedrag kunnen versterken (Koehler e.a., 2013; Lipsey & Cullen, 2007). Hierbij is het belangrijk dat een aanpak zich ook richt op het behouden en versterken van **beschermende factoren** (zoals een positieve structurele dagbesteding en invulling van de vrije tijd) (De Vries Robbé, 2014; Andershed, 2016; Ward, 2017) en het verbeteren van de **kwaliteit van leven**. Hierbij is oog voor de **basisbehoeften** van ieder mens (zoals de behoefte aan verbondenheid en autonomie) en diens **sterke eigenschappen en capaciteiten** van belang (Good Lives Model; GLM; Ward, 2012; Ward & Brown, 2004; Ward e.a., 2007). Ook inzetten op het versterken van gezinnen kan een belangrijke beschermende factor vormen die de kans op recidive kan verkleinen (Mos & Rigter, 2012; Simons e.a., 2018).

Vrijheidsbeneming van jongeren vindt in Nederland plaats in een van de **JJI's** of in een **Kleinschalige Voorziening Justitiële Jeugd** (KVJJ, waarover later meer). Jongeren van 12 tot 23 jaar (op het moment van plegen van het delict) kunnen in een JJI worden geplaatst. Zij worden hier geplaatst in afwachting van hun rechtszaak (**voorlopige hechtenis**), naar aanleiding van een straf of maatregel uitgesproken

door een rechter of als gevolg van het niet, niet goed of niet tijdig uitvoeren van een taakstraf (vervangende jeugddetentie). Het betreft dus zowel jongeren die zijn verdacht van een delict als jongeren die zijn veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht. Jongeren kunnen worden geplaatst op basis van **jeugddetentie** of op basis van een **PIJ-maatregel**. Jeugddetentie kan bij jongeren van 12 tot en met 15 jaar voor maximaal 12 maanden worden opgelegd en voor jongeren van 16 jaar of ouder maximaal 24 maanden. De PIJ-maatregel is een behandelmaatregel voor jongeren die een ernstig delict hebben gepleegd en bij wie ten tijde van het begaan van het misdrijf een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens bestond (artikel 77s Wetboek van Strafrecht). De maatregel wordt in eerste instantie opgelegd voor drie jaar, waarvan één jaar voorwaardelijk, en kan verlengd worden tot zeven jaar. De uitvoering van zowel jeugddetentie als de PIJ-maatregel richt zich op de opvoeding van de jongere waarbij de veilige terugkeer in de maatschappij centraal staat.

Er zijn in Nederland Rijksinstellingen en particuliere instellingen. Elke JJI heeft basisafdelingen en reguliere afdelingen. Op de basisafdeling verblijven jongeren in principe maximaal 12 weken, in groepen van 10 jongeren. Jongeren die langer in de JJI verblijven doen dit op een reguliere afdeling, in groepen van 8 jongeren. Naast deze reguliere afdelingen zijn er 'landelijke bestemmingen': speciale afdelingen binnen een JJI die op één of twee locaties in het land te vinden zijn. Hier verblijven jongeren die kampen met specifieke problemen en aangepaste begeleiding of specialistische behandeling nodig hebben, in groepen van 6 of 8 jongeren (DJI, z.d.-b).

Alle JJI's werken met de basismethodiek YOUTURN en verzorgen een dagprogramma dat bestaat uit onderwijs, behandeling en recreatie, op onderdelen in samenwerking met ketenpartners (DJI, 2021). YOUTURN is een methodiek die jongeren ondersteunt bij het ontwikkelen van sociale vaardigheden, moreel besef en verantwoordelijk gedrag. Het doel van de basismethodiek is het creëren van een positieve groeps cultuur, een veilig leefklimaat en meer professionalisering en uniformiteit binnen de JJI's (Hendriksen-Favier, 2010).

De **bezetting** in de JJI's was in 2024 473 jongeren (peildatum 30 september 2024), waarvan 242 op een basisafdeling (kortverblijf groepen) en 231 op een reguliere afdeling (langverblijf groepen) (Molenaar, 2024). Dit waren overwegend jongens (96,2%). Meer dan 60% was bij instroom 18 jaar of ouder. In totaal stroomden er in 2024 1466 jongeren een JJI in, waarvan 1,9% met een PIJ maatregel, 14,7% met jeugddetentie en 83,4% met een voorlopige hechtenis. Jongeren met een PIJ maatregel verbleven gemiddeld 1.514 dagen, jongeren met een jeugddetentie 62 dagen en jongeren in voorlopige hechtenis 44 dagen. Het aandeel jongeren met een PIJ-maatregel lijkt een zeer beperkt aantal, maar vanwege hun langdurige verblijf in de JJI maakt deze groep toch een groot gedeelte uit van de totale populatie op een willekeurige dag. In december 2024 verbleven er 281 jongeren met een PIJ-maatregel in de JJI's, wat neerkomt op 56% van de totale populatie (RSJ, 2025a).

1.2. Achtergrond en eerder onderzoek

Al jaren wordt er gewerkt aan veranderingen binnen het justitiële systeem voor jeugd om vrijheidsbeneming van jongeren beter af te stemmen op hun individuele kenmerken en behoeften. In 2015 startte de **Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd (VIV JJ)**, naar aanleiding van een afnemende instroom en daarmee sluiting van verschillende JJI's, een kortere detentieduur van jongeren en een veranderende doelgroep, onder andere als gevolg van de invoer van het

Adolescentenstrafrecht (ASR) in 2014 (WODC, 2014). Hierdoor kunnen jongeren van 12 tot 23 jaar (op het moment van plegen van het delict) in een JJI worden geplaatst, en doordat jongeren hier soms lang verblijven kan de leeftijd van geplaatsten in JJI's en KVJJ's oplopen tot wel 29 jaar.

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) pleitte voor een stelsel waarin kleinschaligheid, nabijheid van gezin en school en passende behandeling, opleiding en beveiliging voorop staan (RSJ, 2015). Op basis van VIV JJ werden doelen voor het nieuw in te richten stelsel van vrijheidsbeneming geformuleerd (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2018):

1. De jongeren op de juiste plek; door middel van screening om een passend zorg- en beveiligingsniveau in te zetten, met ruimte voor maatwerk en oog voor perspectief en eigen regie;
2. Kwalitatief goede zorg; gericht op de veiligheid van de samenleving, inclusief op- en afschaling van beveiligingsniveaus;
3. Goede aansluiting van forensische zorg op de reguliere zorg; in een integraal traject van buiten naar binnen naar buiten;
4. Sluitend netwerk van ketenpartners; door hulp te bieden in een samenwerking tussen ketenpartners, gebruikmakend van de gezonde elementen in de leefomgeving van de jeugdige;
5. Flexibiliteit wat betreft omvang en capaciteit.

Deze doelen leidden tot drie bouwstenen voor een nieuw stelsel, die tussen 2016 en 2018 zijn uitgewerkt in proeftuinen, onderzoeken en experimenten, namelijk de inrichting van een efficiënt en effectief proces van **screening, plaatsing en diagnostiek** gericht op het opstellen van een integraal plan van aanpak, het ontwikkelen van **kleinschalige, lokale, fysiek laag beveiligde voorzieningen** waar jongeren zo dicht mogelijk bij het eigen leefsysteem verblijven en het ontwikkelen van **landelijke specialistische hoog beveiligde voorzieningen** met specialistische zorg en een hogere mate van (fysieke) beveiliging voor jongeren met een specifiek profiel. Op basis van VIV JJ startte in 2019 het programma **Vrijheidsbeneming op Maat** (VOM) om de stelselwijziging succesvol vorm te geven (Buysse e.a., 2021). De focus lag op een persoonsgerichte aanpak waarbij maatwerk qua zorg en beveiligingsniveau centraal staan. Het programma VOM bestond uit drie projecten, namelijk het transformeren van JJI's tot **Forensische Centra Jeugd** (FCJ) waar jongeren vanwege delictgerelateerde redenen, onderzoeksbelang, zorgproblematiek of een hoge(re) beveiligingsnoodzaak geplaatst kunnen worden, met als belangrijk projectdoel de invoering van differentiaties in zorg en beveiliging. Het tweede project richtte zich op het ontwikkelen van **Kleinschalige Voorzieningen Justitiële Jeugd** (KVJJ) als nieuwe vorm van vrijheidsbeneming voor jongeren die geschikt werden bevonden voor een beperkt beveiligingsniveau, waarbij positieve elementen uit het netwerk van de jongere in stand kunnen blijven of versterkt kunnen worden. Belangrijk projectdoel betrof hier de intensieve samenwerking van alle ketenpartners rondom de jongere en het gezin. Het derde project richtte zich op het **ontwikkelen of aanpassen van beleid** ten behoeve van deze stelselwijziging.

De ontwikkelingen binnen VOM hebben ertoe geleid dat er momenteel twee vormen van vrijheidsbeneming bestaan: de **hoog beveiligde Justitiële Jeugdinrichtingen** (JJI), officieel benoemd als Forensisch Centra Jeugd (FCJ)¹, waar jongeren met complexe problematiek en zwaardere straffen behandeld kunnen worden en de **laag beveiligde Kleinschalige Voorzieningen Justitiële Jeugd** (KVJJ). Een KVJJ is een voorziening met een lager beveiligingsniveau dan de JJI waar jongeren dichtbij hun

¹ Omdat in de praktijk de term FCJ's nooit echt in gebruik is genomen wordt in dit rapport de term JJI's gebruikt.

eigen leefomgeving verblijven. De inzet is dat de zorg en dagbesteding zoveel als mogelijk worden gecontinueerd of opgestart tijdens het verblijf. Positieve elementen in het netwerk van de jongeren kunnen behouden blijven en eerder ingezette zorg, hulp, onderwijs en/of werk kunnen doorlopen.

Hoewel het VOM-programma in 2024 formeel is afgerond, wordt er nog gewerkt aan het realiseren van **meer maatwerk** voor jongeren binnen JJI's. In het jaarplan van DJI uit 2023 werden verschillende onderwerpen genoemd die in de resterende looptijd van het VOM-programma (tot en met 2024) verder uitgewerkt zouden worden. Eén van deze punten was het aanpassen van het behandelaanbod en de aanpak in de JJI's op basis van de kenmerken van de doelgroep. Zoals eerder aangegeven, is het binnen het VOM-programma de bedoeling dat alleen jongeren met complexe problematiek of zware delicten in een JJI worden geplaatst, zodat zij daar intensief behandeld konden worden. Hierdoor is het mogelijk dat er meer jongeren met complexe problemen in de JJI instromen. Vanuit de Inspectie Justitie en Veiligheid (IJenV) komen er echter verschillende signalen naar voren dat er zorgen zijn over het aanbod van behandeling en resocialisatie in de JJI's, veroorzaakt door structurele capaciteits- en personeelstekorten (IJenV, 2021a; IJenV, 2021b; IJenV, 2022a; IJenV, 2022b; IJenV, 2023; IJenV, 2025). Naast het aanbod in een JJI is het van belang dat er doorlopende trajecten zijn om de overgang uit een JJI naar een vervolgplek zo goed mogelijk te laten verlopen. In de praktijk is een vervolgplek, zeker voor jongeren met complexe problemen, niet eenvoudig te realiseren, met als gevolg dat een jongere bij gebrek aan een passende vervolgplek nog niet kan uitstromen (Poppens, 2015; Poppens, 2021, RSJ, 2025a).

Eerder onderzoek heeft al inzicht gegeven in de kenmerken van jongeren in JJI's en de aanwezigheid van verschillende subgroepen binnen deze populatie. In 2021 werd bijvoorbeeld een **systematisch literatuuronderzoek** uitgevoerd naar de kenmerken van verschillende groepen justitiabelen, waaronder **jongeren in een JJI**, op basis van literatuur die in de voorgaande 15 jaar was verschenen (Appelman e.a., 2021). Uit deze studie blijkt dat jongeren die in die periode geplaatst werden in een JJI te maken hebben met een breed scala aan problemen. Zo rapporteerden deze jongeren aanzienlijk meer **psychische klachten** dan hun leeftijdsgenoten in de algemene bevolking, met name depressieve klachten, (ontwikkeling richting) persoonlijkheidsstoornissen (vooral bij jongeren geplaatst met een PIJ-maatregel) en gedragsstoornissen. **Slachtofferschap van kindermishandeling**, waaronder verwaarlozing, mishandeling en seksueel misbruik, kwam bij deze jongeren vaak voor. Ook speelde bij veel jongeren **middelengebruik**, veelal problematisch alcohol- en/of cannabisgebruik, vaker dan bij jongeren in de jeugdzorg of het speciaal onderwijs. Verder had een aanzienlijk deel van deze jongeren **leerproblemen** en was er bij een deel mogelijk sprake van een **licht verstandelijke beperking**.

Daarnaast hebben verschillende studies zich de afgelopen jaren gericht op het in kaart brengen van **profielen** binnen de populatie in de JJI's, op basis van risico- en beschermende factoren (o.a. Hillege e.a., 2017; Kleeven e.a., 2024; Mulder e.a., 2010). Deze studies, op basis van datasets uit 1995-2005 (Mulder e.a., 2010), 1994-2013 (Hillege e.a., 2017) en 2013-2016 (Kleeven e.a., 2024) lieten zien dat er in de totale populatie in de JJI's verschillende profielen te onderscheiden zijn. In de algemene populatie zijn profielen te onderscheiden die variëren van een **lage tot hoge mate van risicofactoren** in combinatie met een **lage tot hoge mate van beschermende factoren** (Kleeven e.a., 2024). De studies specifiek gericht op jongeren met een **PIJ-maatregel** laten zien dat ook deze groep jongeren gevarieerde kenmerken hebben én onderling verschillen in recidiverisico. Ze hebben wel een gemene deler: ze laten problemen zien op meerdere gebieden. Ook binnen deze groep zijn diverse profielen te

onderscheiden, gericht op specifieke problematieken, zoals jongeren met een antisociale identiteit en mentale problemen, jongeren met een verminderde empathie en gewetensfunctie, jongeren met gezinsgerelateerde problemen, jongeren met middelengerelateerde problemen en jongeren met seksuele problematiek, soms in combinatie met cognitieve en sociale problemen (Mulder ea., 2010; Hillege e.a., 2017).

Hoewel deze eerdere onderzoeken waardevolle inzichten hebben opgeleverd, zijn ze gebaseerd op data van jaren geleden. Door recente ontwikkelingen in beleid en praktijk, zoals het VOM-programma en de veranderende instroomcriteria, is het wenselijk om opnieuw te onderzoeken welke jongeren op dit moment in de JJI verblijven en welke problematiek zij hebben. Actuele kennis over de **kenmerken en problematiek van de actuele populatie** is van belang om het behandelaanbod goed af te stemmen op de behoeften van jongeren en om een succesvolle terugkeer in de samenleving te bevorderen (zie o.a. het Risk-Need-Responsivity model, Andrews e.a., 1990). Daarnaast is inzicht nodig in het **aanbod en de aansluiting van vervolgplekken**, zodat jongeren na hun verblijf in de JJI passende zorg en begeleiding kunnen krijgen.

1.3. Doel van het huidige onderzoek

Het huidige onderzoek heeft als doel in kaart te brengen hoe jongeren die in een JJI verblijven kunnen worden gekarakteriseerd, welke profielen binnen deze populatie kunnen worden onderscheiden, in hoeverre het huidige behandelaanbod binnen de JJI's en aan vervolgplekken/aanpakken aansluit bij deze populatie en welke aanpassingen of aanvullingen op basis hiervan noodzakelijk of wenselijk zijn. Daartoe zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

1. Hoe kunnen jongeren die in een JJI zijn geplaatst worden gekarakteriseerd in termen van 1) sociaaldemografische kenmerken, 2) verblijfskenmerken, 3) psychische problematiek, 4) risico- en beschermende factoren en 5) delictkenmerken?
2. Welke profielen kunnen worden onderscheiden binnen deze groep jongeren en hoe groot zijn deze profielen?
3. In hoeverre sluit het actuele behandelaanbod van de JJI's aan bij de kenmerken en omvang van de populatie en welke aanpassingen met betrekking tot het behandelaanbod zijn nodig?
4. Wat voor vervolgaanbod is nodig om, gegeven de kenmerken van de populatie, de uitstroom van jongeren na hun detentie te faciliteren en succesvol te laten verlopen?

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de methode van dit onderzoek, achtereenvolgens het dossieronderzoek (paragraaf 2.1), de focusgroepen en interviews met professionals (paragraaf 2.2) en de interviews met jongeren (paragraaf 2.3). Hoofdstuk 3 beschrijft de resultaten, geordend per onderzoeksvraag (paragraaf 3.1 t/m paragraaf 3.4). Hoofdstuk 4 beschrijft de conclusies en discussie, inclusief aanbevelingen, beperkingen van dit onderzoek en suggesties voor vervolgonderzoek.

2. Methode

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn diverse methoden gebruikt. We beschrijven hier achtereenvolgens het dossieronderzoek (paragraaf 2.1), de focusgroepen en interviews met professionals (paragraaf 2.2) en de interviews met jongeren (paragraaf 2.3).

2.1. Dossieronderzoek

2.1.1. ONDERZOEKSGROEP

Om de populatie in de JJI's in kaart te brengen is gebruik gemaakt van **dossierinformatie** van jongeren die in 2023 in een JJI zijn ingestroomd. Via de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) is een lijst verkregen met alle jongeren die in 2023 opgenomen werden in een JJI. Dit betrof 1.470 plaatsingen. Hieruit is een steekproef van 300 geselecteerd.

Bij het samenstellen van de **steekproef** is rekening gehouden met de samenstelling van de totale instroompopulatie: 77% van de jongeren die in 2023 instroomden was preventief gehecht, 20,4% had een jeugddetentie en 2,6% een PIJ-maatregel. Omdat jongeren met een PIJ-maatregel relatief weinig instromen, maar langer verblijven, zou een volledig aselechte steekproef van de instroom geen recht doen aan de dagelijkse situatie in de JJI's. Daarom zijn alle 38 jongeren (2,6%) die in 2023 met een PIJ-maatregel instroomden opgenomen in de steekproef. Deze groep is aangevuld met een aselechte steekproef: uit de overgebleven 1.432 plaatsingen (jongeren zonder PIJ-maatregel) is een random steekproef van 262 plaatsingen getrokken. De uiteindelijke steekproef bestaat uit 66,7% preventief gehechte jongeren ($n = 200$), 20,7% jongeren in jeugddetentie ($n = 62$) en 12,7% jongeren met een PIJ-maatregel ($n = 38$).

Om te bepalen of de steekproef representatief is voor de totale populatie, is met een chikwadraattoets onderzocht of de verdeling van geslacht en JJI-locatie in de steekproef overeenkomt met die in de gehele instroompopulatie. De resultaten laten zien dat er geen significant verschil is tussen de steekproef en de populatie wat betreft geslacht, $\chi^2(1, N = 1.470) = 0.24, p = .625$ en locatie, $\chi^2(5, N = 1.470) = 0.67, p = .985$. Daarnaast is met een t-toets getoetst of de gemiddelde leeftijd in de steekproef representatief is voor de populatie. De gemiddelde leeftijd in de totale instroompopulatie was 17,80 jaar ($SD = 2.01$) en in de steekproef 17,95 jaar ($SD = 2.07$). Ook hier werd geen significant verschil gevonden, $t(1468) = -1.21, p = .227$. Op basis van deze analyses kan worden geconcludeerd dat de steekproef wat betreft geslacht, JJI-locatie en leeftijd representatief is voor de totale instroompopulatie van jongeren in de JJI's in 2023, echter het aantal jongeren met een PIJ-maatregel is oversampled.

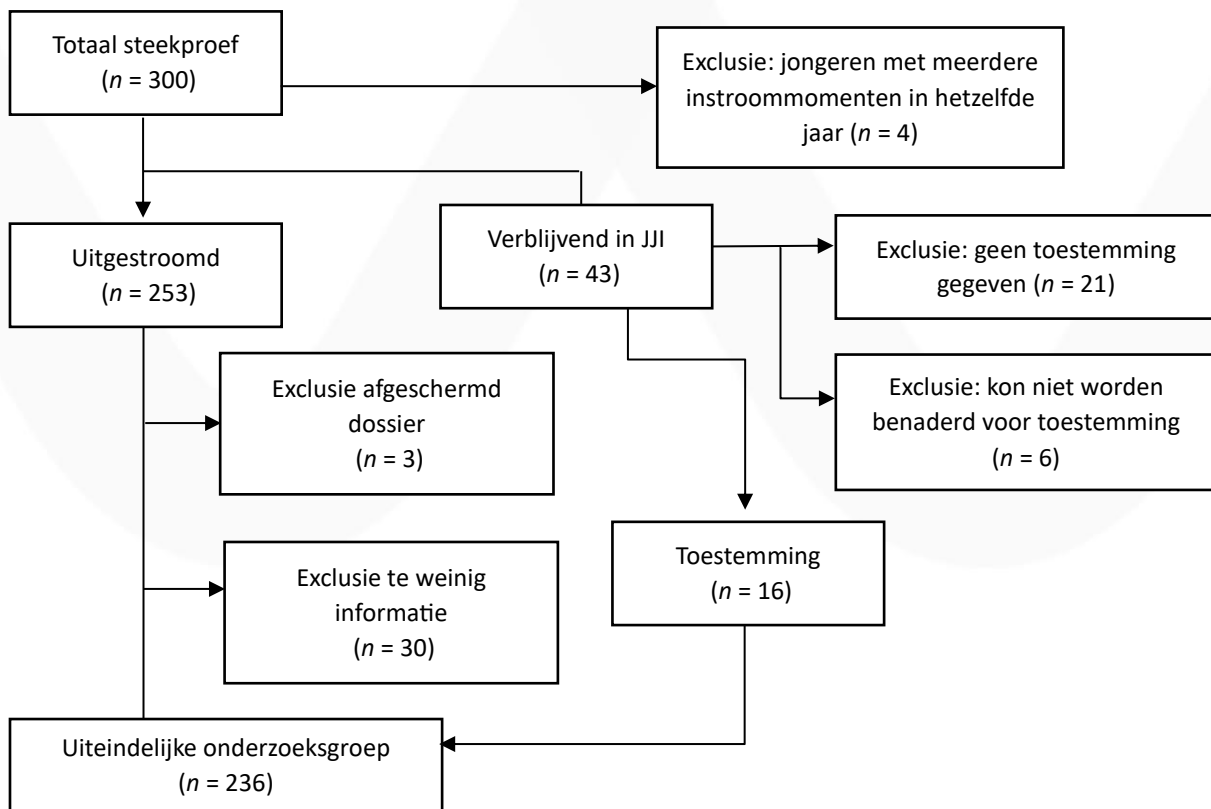
Op basis van deze steekproef van 300 instroommomenten is de **onderzoeksgroep** samengesteld. Figuur 1 toont het inclusie- en exclusieproces waarop de uiteindelijke onderzoeksgroep is gebaseerd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen jongeren die ten tijde van de dataverzameling nog in een JJI verbleven en jongeren die al uitgestroomd waren. Jongeren die nog in de JJI verbleven is om toestemming gevraagd voor inzage in hun dossier, in lijn met regelgeving rondom privacy. Voor vier jongeren was sprake van meerdere instroommomenten in hetzelfde jaar; van deze jongeren is alleen de meest recente verblijfsperiode meegenomen in het onderzoek. De overige exclusiecriteria waren als volgt: (1) een afgeschermd dossier in KPBS² of in een van de dossiersystemen van DJI, (2)

² Het KPBS (Ketenproces Bescherming Systeem) is het digitale dossiersysteem van de Raad voor de Kinderbescherming waarin informatie over jongeren en hun trajecten binnen de jeugdbescherming en het jeugdstrafrecht wordt geregistreerd.

onvoldoende dossierinformatie om de dossiers betrouwbaar te kunnen scoren, (3) jongeren of ouders gaven geen toestemming voor inzage in het dossier, en (4) jongeren waren niet benaderbaar om toestemming te vragen (bijvoorbeeld omdat contact volgens de betrokken professionals niet mogelijk was of omdat jongeren op het laatste moment overgeplaatst werden).

Figuur 1

Flowchart inclusie- en exclusiecriteria

De uiteindelijke **onderzoeksgroep** ($n = 236$) bestond uit 95,8% jongens en 4,2% meisjes. De instroomleeftijd van de jongeren lag tussen de 13 en 26 jaar ($M = 17.42$, $SD = 2.10$). De gemiddelde verblijfsduur van de jongeren varieerde van een tot 692 dagen ($M = 66.70$, $SD = 104.91$). De onderzoeksgroep bestond uit 188 jongeren die kort verblijven (82,8%, verblijfsduur <90 dagen) en 39 jongeren die lang verblijven (17,2%, verblijfsduur >90 dagen). Van negen jongeren was aan het einde van de onderzoeksperiode nog geen verblijfsduur bekend omdat zij nog niet uitgestroomd waren uit de JJI. De verdeling van kort- en lang verblijvende jongeren in het dossieronderzoek komt overeen met de landelijke cijfers; in 2024 was het percentage kort verblijvende jongeren in de JJI 85% (verblijf korter dan drie maanden) en verbleef 15% van de jongeren langer dan drie maanden (DJI, 2025a). De onderzoeksgroep bleek representatief voor de totale steekproef wat betreft geslacht ($\chi^2(1, N = 300) = 1.02$, $p = .313$), JJI-locatie ($\chi^2(5, N = 300) = 6.07$, $p = .299$) en leeftijd ($t(298) = 0.12$, $p = .725$); er werden geen significante verschillen gevonden. Op basis hiervan kan worden geconcludeerd dat, wat betreft geslacht, locatie en leeftijd, de onderzoeksgroep een goede afspiegeling vormt van de totale steekproef. Voor een overzicht van de locaties waar de jongeren verbleven en de verblijfstitel zie Tabel 1.

Tabel 1*Overzicht locatie en verblijfstitel jongeren dossieronderzoek.*

Kenmerk	<i>n</i> (%)
<i>Locatie</i>	
FC Teylingereind	75 (31.8%)
JJI Lelystad	10 (4.2%)
RJJI den Hey-Acker	36 (15.3%)
RJJI de Hunnerberg	28 (11.9%)
RJJI de Hartelborgt	55 (23.3%)
RJJI Horsterveen	32 (13.6%)
<i>Verblijfstitel</i>	
Preventief	160 (68.8%)
Jeugddetentie	52 (22.0%)
PIJ-maatregel	24 (10.2%)

*Toelichting. N = 236***2.1.2. PROCEDURE VOOR DATAVERZAMELING EN VERWERKING: PRIVACY EN ETHISCHE ASPECTEN**

Voorafgaande aan het onderzoek is het onderzoeksvoorstel ingediend bij de **Medisch Ethische Toetsingscommissie** (METC) van het Amsterdam UMC en werd een verklaring afgegeven dat het huidige onderzoek buiten de wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen (WMO) valt (kenmerk 2023.0995). Om de dossiers in kaart te brengen werd gebruikt gemaakt van data van DJI en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). Hiertoe is een **Data Protection Impact Assessment** (DPIA) opgesteld, waarin de onderzoeksvragen, onderzoeksofzet, de wijze van bescherming van persoonsgegevens en potentiële risico's en maatregelen zijn beschreven. Zowel DJI als de RvdK hebben op basis van de DPIA en het onderzoeksvoorstel toestemming gegeven voor de uitvoering van het onderzoek en het inzien van gegevens. De onderzoekers doorliepen allemaal een uitvoerig **screeningsproces** waarbij alle onderzoekers beschikten over een geldige Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) en een WID-scan (Wet op Identificatieplicht-scan) ondergingen, conform de richtlijnen van DJI.

Het merendeel van de jongeren die getrokken waren voor de steekproef ($n = 253$, zie Figuur 1) was op het moment van dataverzameling al uitgestroomd uit de JJI. Juridisch gezien is het niet mogelijk om deze jongeren na uitstroom op te volgen in de maatschappij, omdat de JJI's niet bevoegd zijn om hun contactgegevens op te vragen wanneer zij zijn uitgestroomd. Om deze reden is het vragen van toestemming voor deze groep jongeren in redelijkheid niet mogelijk. De persoonlijke levenssfeer van de jongeren wordt door het dossieronderzoek niet geschaad. De gegevens worden door een beperkt aantal onderzoekers ingezien (zij hebben een geheimhoudingsverklaring ondertekend), gepseudonimiseerd verwerkt en zullen alleen op groepsniveau gepresenteerd worden. Het onderzoek dient een algemeen belang en kan niet zonder de desbetreffende gegevens worden uitgevoerd. Op grond van bovenstaande juridische en ethische argumenten worden de gegevens van uitgestroomde jongeren wél meegenomen in het huidige onderzoek.

Jongeren die op het moment van dataverzameling nog in de JJI verbleven ($n = 43$), zijn wel om **toestemming** gevraagd om gegevens te verzamelen. Het onderzoeksteam heeft onder begeleiding van het inrichtingspersoneel de betreffende jongeren gevraagd of ze wilden deelnemen aan het onderzoek middels een door de onderzoekers opgestelde informatiebrief. In de informatiebrief zijn het doel van

het onderzoek en de rol en rechten van de jongeren beschreven. Voor de start van het dossieronderzoek ondertekenden de jongeren een *informed consent* formulier. Voor jongeren onder 16 jaar is een informatiebrief opgesteld waarin het taalgebruik en de uitleg aangepast zijn voor deze leeftijdsgroep. Ook werden bij deze jongeren de ouders geïnformeerd over het onderzoek. Zij tekenden ook een toestemmingsformulier. Deze toestemmingsprocedure is conform richtlijnen van DJI. De informatiebrieven en toestemmingsformulieren zijn getoetst en goedgekeurd door de METC.

De **dossiers** zijn gescoord door vier getrainde masterstudenten forensische orthopedagogiek, (forensische) psychologie of criminologie, onder begeleiding van de hoofdonderzoeker, tevens mede-ontwikkelaar van de Risicoscreener Jeugd (RS-J, zie paragraaf 2.1.3.). Alle onderzoekers hebben vooraf een ééndaagse training gevolgd in het scoren van de RS-J. Daarnaast zijn zij getraind in het gebruik van de verschillende dossiersystemen, de scoringsprocedures en de relevante ethische en privacyrichtlijnen. Na afronding van de training is geoefend met het scoren van vijf casussen, zowel individueel als gezamenlijk. Pas na evaluatie van dit proces door de hoofdonderzoeker werden de studenten bekwaam geacht om, onder supervisie van de hoofdonderzoeker, de dossiers zelfstandig te scoren. Tijdens het onderzoek vond wekelijks intervisie plaats, waarbij onduidelijkheden in het scoringsproces werden besproken en waar nodig de codeerinstructies werden aangepast. Ook was hier aandacht voor eventuele impact van de dossierinformatie op de studenten zelf.

De onderzoekers hadden toegang tot het **Kinderbescherming Processysteem** (KBPS) van de RvdK en tot verschillende dossiersystemen van DJI; het **Jeugdvolgstelsel** (JVS), het **Jeugd Inrichting Stelsel** (JIS) en **Intelligente Formulieren Module/Jeugd Resocialisatie Ondersteuning** (IFM/JRO). Deze systemen waren uitsluitend toegankelijk via de beveiligde servers van de RvdK of DJI. In deze systemen waren documenten te vinden die relevant zijn voor het in kaart brengen van het functioneren en de achtergrond van de jongeren, zoals Pro Justitia-rapportages, reclasseringsrapportages, rapportages in het kader van het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtsketen, perspectiefplannen en documenten die zijn opgesteld tijdens het verblijf in de JJI (zoals mentorverslagen en verlofplannen), evenals informatie over incidenten die plaatsvonden tijdens het verblijf in de JJI.

Alle data uit het dossieronderzoek werden **gepseudonimiseerd** verwerkt. Dat wil zeggen: de persoonsgegevens werden op zodanige wijze verwerkt en opgeslagen dat de persoonsgegevens niet meer aan een specifieke betrokkene kunnen worden gekoppeld zonder dat aanvullende gegevens (sleutels) worden gebruikt. De onderzoeksdata blijven 20 jaar bewaard in een digitale beveiligde omgeving van het Amsterdam UMC en worden daarna vernietigd. De sleutels worden apart bewaard in een digitale beveiligde omgeving van het Amsterdam UMC.

Voor het bepalen van de **interbeoordelaarsbetrouwbaarheid** van de RS-J zijn vijf dossiers willekeurig geselecteerd uit de steekproef en door alle vier de beoordelaars onafhankelijk gescoord. Na de individuele scoring vond een consensusbespreking plaats, waarna een gezamenlijke consensusscore werd vastgesteld. Voor het onderzoek naar de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid zijn de scores op de risico- en beschermende factoren gebruikt. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid werd beoordeeld met de intraclass correlatiecoëfficiënt (ICC; two-way mixed, absolute agreement, single measures). Voor de historische factoren was de ICC .79 (95% BI [.45–.97]), wat als uitstekend wordt beschouwd (Cicchetti, 1994). Voor de dynamische risicofactoren was de ICC .59 (95% BI [.12–.94]), wat als matig wordt gezien. De ICC voor de dynamische beschermende factoren was .23 (95% BI [-.14–.82]), wat

duidt op een lage betrouwbaarheid. Om de betrouwbaarheid van de scoring van de RS-J factoren te vergroten, zijn er extra afspraken gemaakt over de wijze van scoren.

Het is belangrijk om op te merken dat deze ICC-waarden zijn gebaseerd op een relatief klein aantal dossiers (n = 5), waardoor de betrouwbaarheidsintervallen breed zijn en de schattingen mogelijk minder stabiel. De lage ICC voor de dynamische risicofactoren en beschermende factoren moet dan ook met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd (zie het brede betrouwbaarheidsinterval). Om de betrouwbaarheid van de scoring van de RS-J factoren te vergroten, zijn er gedurende het onderzoek extra afspraken gemaakt over de wijze van scoren. Daarnaast vond er wekelijks intervisie plaats, waarin specifiek aandacht werd besteed aan de scoring van deze factoren en waarin twijfelgevallen gezamenlijk werden besproken. Deze maatregelen zijn getroffen om de consistentie en kwaliteit van de beoordelingen te waarborgen.

2.1.3. INSTRUMENTEN

Dossiers werden gescoord op basis van informatie die **maximaal twee jaar oud** was, gerekend vanaf het moment van instroom. Voor het verzamelen en scoren van de gegevens uit dossiers werd een variabelenlijst opgesteld met een bijbehorende codeerinstructie, zie tabel B1 in bijlage 1. De items van deze variabelenlijst zijn onderverdeeld in een aantal domeinen:

- 1) **Informatie over het verblijf** (item 1 t/m 10): basisinformatie over het verblijf van een jongere in een JJI: locatie, afdeling, verblijfstitel, verblijfsduur. Tevens werden eerdere JJI plaatsingen in aantallen en dagen gescoord, en in kaart gebracht of een jongere middels het adolescentenstrafrecht was ingestroomd.
- 2) **Delictkenmerken** (item 11 t/m 14): delict geschiedenis en het delict waar de jongere van verdacht werd / voor veroordeeld was (het indexdelict). Er werd in kaart gebracht of de jongere al eerder veroordeeld is, het type en de zwaarte van het indexdelict, of het indexdelict een geweldsdelict was, en of de jongere delicten in groepsverband heeft gepleegd. De zwaarte van het indexdelict werd geclassificeerd middels de BooG indeling (Brand, 2015).
- 3) **Sociaaldemografische kenmerken** (item 15 t/m 25): geslacht, leeftijd, de provincie waar jongeren woonden voor instroom, de woonsituatie voor instroom en verwachte woonsituatie na uitstroom, en de gezinssituatie. De culturele / etnische achtergrond van de jongeren werd in kaart gebracht door het geboorteland van de jongere te noteren. Verder werd de dagbesteding van de jongere voor instroom in kaart gebracht middels het onderwijsniveau dat de jongere volgde voor plaatsing (evenals speciaal onderwijs), mate van schoolverzuim (niet of nauwelijks, redelijk of duidelijk) en wat voor dagbesteding de jongere had.
- 4) **Problematiek** (item 26 t/m 35): kenmerken zoals (mogelijke) aanwezigheid van een LVB en gestelde diagnoses. Tevens werd hiermee in kaart gebracht of een jongere eerdere behandeling of begeleiding of een civiele maatregel heeft gekregen
- 5) **Incidenten tijdens verblijf in de JJI** (item 36 t/m 41): eventuele incidenten (aantal en soort) tijdens het verblijf

Zie bijlage 1 voor de volledige variabelenlijst.

Risicoscreener Jeugd (RS-J)

In aanvulling op bovenstaande data hebben de onderzoekers voor iedere jongere de **Risicoscreener Jeugd** (RS-J; De Vries Robbé & Kleeven, 2023) ingevuld. De RS-J is een screeningsinstrument waarmee risico- en beschermende factoren in kaart gebracht worden, om een globale inschatting te maken van de zorgen over toekomstig gewelddadig en niet-gewelddadig crimineel gedrag door de jongere. De RS-J bevat twee historische risicofactoren: eerder geweld naar anderen en eerder niet-gewelddadig crimineel gedrag, die op een driepuntschaal gescoord worden (0 = 'geen (niet-)gewelddelict', 1 = '1 (niet-)gewelddelict', 2 = '2 of meer (niet-)gewelddelicten'). Verder bevat het instrument zes dynamische risicofactoren en zes dynamische beschermende factoren, die op een driepuntschaal gescoord worden afhankelijk van de mate van aanwezigheid (0 = 'niet of nauwelijks', 1 = 'redelijk', 2 = 'duidelijk').

In het huidige onderzoek worden naast de scores op deze factoren twee scores gebruikt, de **totaalscore** en het **eindoordeel**. De totaalscore betreft de optelsom van historische factoren (0–4), dynamische risicofactoren (0–12) en dynamische beschermende factoren (0–12). Het eindoordeel betreft de zorgen over gewelddadig en niet-gewelddadig crimineel gedrag in de komende zes maanden, zoals op grond van de genoemde factoren *ingeschat* door de onderzoekers (0 = 'weinig zorgen', 1 = 'matige zorgen', 2 = 'ernstige zorgen').

In het huidige onderzoek betreft het **eindoordeel** specifiek **de zorgen over** (gewelddadig of niet-gewelddadig) crimineel gedrag in de **zes maanden na vrijlating** uit de JJI. De risico- en beschermende factoren zijn eveneens gescoord met het oog op de zes maanden na vrijlating uit de JJI. Wanneer jongeren op het moment van scoring nog in de JJI verbleven, zijn de factoren en het eindoordeel gescoord voor de hypothetische situatie dat zij op dat moment de JJI zouden verlaten.

Een overzicht van de beschrijvende statistiek van de risico- en beschermende factoren van de RS-J wordt gegeven in Tabel 7 in de resultaten sectie.

2.1.4. STATISTISCHE ANALYSES

Voor de verwerking en analyse van de data is hoofdzakelijk gebruikgemaakt van IBM SPSS Statistics (versie 28). Allereerst werd met **beschrijvende statistiek** een overzicht gemaakt van de gehele onderzoeksgroep. Vervolgens is in Mplus (versie 8.7) een **Latente Profiel Analyse** (LPA) uitgevoerd, waarmee jongeren op basis van overeenkomende kenmerken statistisch zijn geclusterd in verschillende profielen. De verkregen profielen maken het mogelijk om het aanbod van behandeling, begeleiding of beveiliging beter af te stemmen op de algemene behoeften van deze groepen. Op basis van de informatie die deze analyse oplevert, kan de praktijk gericht inspelen op de kenmerken en behoeften die binnen de onderscheiden profielen het meest voorkomen. Dit biedt professionals en beleidsmakers concrete handvatten om beleid en voorzieningen op groepsniveau effectiever in te richten.

Het is echter belangrijk te benadrukken dat individuele jongeren doorgaans niet volledig in één profiel passen; zij kunnen kenmerken van meerdere profielen vertonen. De profielen dienen dan ook vooral als hulpmiddel voor het ontwikkelen van aanbod op groepsniveau. Voor individuele jongeren blijft het noodzakelijk om te beoordelen welk aanbod het beste aansluit bij hun specifieke kenmerken en behoeften. De uitkomsten van de Latente Profiel Analyse ondersteunen professionals dus bij het maken van onderbouwde keuzes in het aanbod, maar vervangen niet de individuele beoordeling.

Gezien de steekproefgrootte en het belang van modelbetrouwbaarheid is gekozen voor een exploratieve aanpak. In de eerste stap werd de LPA uitgevoerd met de totaalscores van de RS-J

(totaalscores van de historische factoren, dynamische risicofactoren en dynamische beschermende factoren), geselecteerd op basis van hun onderscheidend vermogen en het aantal missende waarden (variabelen waarvan meer dan 25% missing werden uitgesloten van de analyse). De keuze om de RS-J variabelen als uitgangspunt te nemen is gemaakt omdat deze een breed beeld geven van zowel risico- als beschermende factoren en daarmee relevante informatie bieden over de mogelijke interventiebehoefte van de populatie. Daarnaast was de spreiding op deze variabelen goed en kwamen er weinig missende waarden voor, wat de betrouwbaarheid van de analyses ten goede komt. Daarna is de analyse herhaald met toevoeging van relevante continue of categorische variabelen uit het dossieronderzoek. De variabelen werden geselecteerd op basis van het percentage missende waardes (variabelen met een relatief laag aantal missende waardes werden geprefereerd), aantal categorieën (continue variabelen of variabelen met een klein aantal categorieën werden geprefereerd) en relevantie tot de onderzoeksvraag (variabelen waarvan verwacht werd dat die inzicht gaven in de beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte werden geprefereerd). Hierbij werd bekeken of het toevoegen van deze categorische variabelen aanvullende onderscheidingen tussen de groepen opleverde en of het model nog steeds een stabiele oplossing gaf. Wanneer het model instabiel werd en er geen stabiele oplossing gevonden werd, was dit een aanwijzing dat het model te complex was voor de beschikbare data.

Het beste model werd geselecteerd op basis van model fit, classificatiekwaliteit, groeps grootte en inhoudelijke relevantie voor het doel van het onderzoek van de gevonden profielen. Model fit werd beoordeeld met het Bayesian Information Criterion (BIC), de Lo-Mendel-Rubin adjusted Likelihood Ratio Test (LMR-LRT; Lo e.a., 2001), de Bootstrap Likelihood Ratio Test (BLRT), entropy en groeps grootte. Lagere BIC-waarden duiden op een beter passend en minder complex model (Schwarz, 1978). De LMR-LRT en BLRT vergelijken de fit van modellen met k en k-1 profielen en geven een p-waarde voor een significante verbetering (Nylund e.a., 2007). De kwaliteit van de classificatie werd bepaald met entropy, waarbij waarden boven .80 wijzen op een goede scheiding tussen profielen (Clark & Muthén, 2009). Modellen met profielen kleiner dan 5% van de steekproef werden uitgesloten. Om incorrecte oplossingen te voorkomen, zijn alle modellen tweemaal gerepliceerd met de seed van de hoogste log-likelihood (Asparouhov & Muthén, 2014). De posterior class probabilities van het beste model zijn opgeslagen en op basis hiervan is voor elke jongere de meest waarschijnlijke groepsindeling bepaald.

Een beschrijving van de fitstatistieken van de verschillende modellen en hoe tot het definitieve model gekomen is, is terug te vinden in hoofdstuk 3.2.1. van de resultaten. Dit leverde uiteindelijk een LPA op met **vijf profielen op basis van de totaalscores van de RS-J**. Met behulp van een ANOVA is onderzocht of de gemiddelde scores op de LPA indicatoren verschilden tussen de profielen. Vervolgens zijn de verschillende profielen nader beschreven aan de hand van de verdeling van de overige variabelen uit het dossieronderzoek.

2.2. Focusgroepen en interviews met professionals en documentanalyse

Ter verrijking van de kwantitatieve data uit het dossieronderzoek en om het aanbod voor jongeren binnen en buiten de JJI te evalueren zijn in de periode april t/m mei 2025 **focusgroepen** en semigestructureerde **interviews** met praktijkprofessionals gehouden. Daarnaast is een documentanalyse uitgevoerd om het feitelijke behandelaanbod in kaart te brengen.

Er zijn drie focusgroepen van ieder 1,5 uur uitgevoerd met medewerkers van de JJI's en Divisie Individuele Zaken (DIZ) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Deelnemers zijn geworven via de directies van alle JJI's, waarbij is aangestuurd op een vertegenwoordiging van elke JJI en een gevarieerde samenstelling van functiegroepen. De focusgroepen vonden op locatie plaats en werden genotuleerd door twee notulisten. In totaal hebben aan de focusgroepen 27 deelnemers meegedaan, zie Tabel 2 voor een overzicht van de deelnemers van de focusgroepen en interviews.

Tabel 2

Overzicht deelnemers focusgroepen en semigestructureerde interviews

Organisatie:	Aantal medewerkers per discipline:	Deelgenomen aan:
JJI	9 Gedragswetenschappers 2 Afdelingshoofden 2 Pedagogisch Medewerkers 3 Individueel Trajectbegeleiders 2 Methodiecoaches 2 MDFT-therapeuten 2 Vak-therapeuten 2 Stagiaire gedragswetenschappers	Focusgroep 1, 2 en 3
DIZ	3 Selectiefunctionarissen	Focusgroep 2 en 3
RvdK	1 Gedragdeskundige 2 Casusregisseurs 1 Coördinator strafzaken	Semigestructureerde interviews
Reclassering	1 Jeugdreclasseringswerker	Semigestructureerde interviews
Pro-Justitia rapporteur	1 Pro Justitia rapporteur/ GZ psycholoog	Semigestructureerde interviews

De eerste focusgroep was gericht op de duiding van de resultaten uit het dossieronderzoek. Bij aanvang van de focusgroep werd de deelnemers uitleg gegeven over het doel van het overkoepelende onderzoek en van de huidige focusgroep. De focusgroep bestond vervolgens uit twee delen. Het eerste deel van de focusgroep had een meer open karakter. Deelnemers werden gevraagd om in groepjes van 3-4 personen stil te staan bij de vraag: "Welke verschillende jongeren zien jullie in de JJI, en hoe verschillen zij in termen van zorgbehoefte en behoefte aan beveiliging?" Vervolgens werden de uitkomsten plenair besproken. In het tweede deel van de focusgroep zijn de resultaten van het dossieronderzoek teruggekoppeld middels een PowerPoint presentatie. Vervolgens is met de deelnemers in gesprek gegaan of de resultaten uit het dossieronderzoek door de professionals herkend werd en in hoeverre de resultaten aansluiten bij hun visie op de kenmerken van de jongeren in de JJI.

De andere twee focusgroepen waren gericht op evaluatie van het huidige interne aanbod van begeleiding en behandeling in de JJI's en het vervolgaanbod na uitstroom. Eén focusgroep was gericht op jongeren die kort verblijven (<3 maanden) en één focusgroep was gericht op jongeren die lang

verblijven (> 3 maanden). Deze focusgroepen hadden een vergelijkbare opzet. In het eerste deel van de focusgroep werd een toelichting gegeven bij de doelstellingen van het onderzoek en werden de resultaten van het dossieronderzoek en de eerste focusgroep teruggekoppeld middels een PowerPoint presentatie. Hierbij werd expliciet ingezoomd op de verdeling tussen kort- en langverblijvende jongeren binnen de gevonden profielen. Vervolgens werd met de deelnemers een gesprek gevoerd over het interne aanbod aan de hand van de volgende vragen:

- In hoeverre sluit het huidige aanbod aan op de ondersteuningsbehoefte van jongeren in de JJI?
- Wat is er nodig om beter aan te sluiten op deze ondersteuningsbehoefte?

Hierbij werden de deelnemers uitgenodigd om de resultaten van het dossieronderzoek in overweging te nemen, maar om ook zonder deze ‘kaders’ te denken als dat voor hen nuttig was. Vervolgens werd ingegaan op het externe aanbod met behulp van de vragen:

- In hoeverre sluit het huidige vervolgaanbod aan op de ondersteuningsbehoefte van jongeren in de JJI?
- Wat is er nodig om beter aan te sluiten op deze ondersteuningsbehoefte?

Aanvullend op de focusgroepen hebben drie semigestructureerde (groeps-)interviews plaatsgevonden gericht op het interne en externe aanbod voor jongeren. Hierbij waren in totaal zes professionals aanwezig van de Raad van de Kinderbescherming, reclassering en een Pro-Justitia rapporteur, zie Tabel 2. De interviews vonden online plaats waarbij een tot drie deelnemers per interview aanwezig waren. De duur van interviews varieerde van 30 tot 60 minuten. Interviews werden genotuleerd en daarnaast opgenomen en automatisch getranscribeerd. De semigestructureerde interviews kenden een vergelijkbare opbouw als de focusgroepen rondom het interne en externe aanbod in de JJI's. De deelnemers kregen eerst een toelichting over het doel van het onderzoek en de resultaten uit het dossieronderzoek en de eerste focusgroep. Vervolgens werd een gesprek gevoerd aan de hand van de volgende vragen:

- In hoeverre sluit het huidige aanbod aan op de ondersteuningsbehoefte van jongeren in de JJI?
- In hoeverre sluit het huidige vervolgaanbod aan op de ondersteuningsbehoefte van jongeren in de JJI?
- Wat is er nodig om beter aan te sluiten op deze ondersteuningsbehoefte?

Analyse van de gegevens

De notulen van de focusgroepen en de semigestructureerde interviews zijn thematisch geanalyseerd door twee verschillende onderzoekers. Hierbij zijn los door de onderzoekers passages en citaten in de notulen voorzien van opmerkingen met codes (oftewel “labels” die de betekenis of inhoud van de passage weergeven). Hierbij werd gebruik gemaakt van de onderzoeksvragen en werden aanvullende (meer gedetailleerde) codes toegekend die de inhoud van de passages weergeven. Op deze manier werd zowel gecodeerd op welke onderzoeksvraag de passage antwoord gaf, als wat de relevante thema's waren die aan bod kwamen. Deze opmerkingen zijn vervolgens samengevat waarbij aan elkaar gerelateerde thema's per onderzoeksvraag geclusterd werden. Vervolgens zijn de resultaten van de twee onderzoekers met elkaar vergeleken en geïntegreerd.

Documentanalyse

Voor de documentanalyse werd gebruik gemaakt van openbare bronnen. Capaciteitscijfers werden vastgesteld op basis van meest recente rapporten van de verschillende Commissies van Toezicht of landelijke capaciteit- en bezettingscijfers van DJI. Om een overzicht van het behandelaanbod te maken werden bronnen gebruikt zoals jaarverslagen, informatiefolders en websites van JJI's en DJI. Daarnaast is gebruik gemaakt van gegevens op de website van de Erkenningscommissie Justitiële Interventies en de Erkenningscommissie Interventies om te beoordelen of een interventie voldoet aan de criteria voor erkenning als effectieve interventie.

2.3 Interviews met jongeren

In totaal zijn **vijf interviews** met jongeren gehouden. In de interviews werden jongeren gevraagd naar hun ervaringen met de begeleiding en behandeling die zij tijdens hun verblijf en daarna hebben ontvangen, en in hoeverre dit aansloot bij hun behoeften.

Het **benaderen en interviewen van participanten** verliep via een medewerker van Stichting ExpEx. Stichting ExpEx biedt een opleiding en platform voor ervaringsdeskundigen en heeft een netwerk van jongeren die in een JJI verbleven. Via dit netwerk is een oproep geplaatst voor deelname aan de interviews. Twaalf jongeren zijn door een ervaringsdeskundige onderzoeker van de AWRJ, tevens werkzaam bij ExpEx, voorzien van informatie over de interviews en hebben een informatiebrief ontvangen. Vijf jongeren stemden in met deelname aan het onderzoek middels informed consent. De interviews vonden digitaal plaats via Microsoft Teams en werden genotuleerd. De duur van een interview was ongeveer 30-45 minuten. Voorafgaand aan de interviews is een topiclijst opgesteld die als leidraad werd gebruikt tijdens het interview, zie bijlage 2. De jongeren ontvingen voor hun deelname aan het interview een cadeaubon ter waarde van €30,-.

Om een globaal beeld te kunnen geven van de jongeren die hebben deelgenomen aan de interviews, werden de volgende gegevens verzameld: leeftijd ten tijde van het interview (in categorieën), geslacht en of de jongere kort of lang in detentie verblijft / heeft verbleven (< 3 maanden of > 3 maanden). Er hebben **vijf jongeren** deelgenomen aan de interviews (drie jongens en twee meisjes). Deze jongeren waren tussen de 14 en 16 jaar oud (ten tijde van hun verblijf in de JJI). Alle jongeren verbleven 3 maanden of langer in een JJI (9 maanden tot 3 jaar).

3. Resultaten

3.1. Onderzoeksvraag 1

Hoe kunnen jongeren die in een JJI zijn geplaatst worden gekarakteriseerd in termen van 1) sociaaldemografische kenmerken, 2) verblijfskenmerken, 3) psychische problematiek, 4) delictkenmerken, en 5) risico- en beschermende factoren?

Deze onderzoeksvraag wordt beantwoord door middel van het dossieronderzoek.

3.1.1. SOCIAALDEMOGRAFISCHE KENMERKEN

De sociaaldemografische kenmerken worden weergegeven in Tabel 3. Het grootste deel van de onderzoeksgroep bestaat uit jongens. Er is veel variatie in leeftijd, waarbij de meeste jongeren tussen de 15 en 20 jaar oud zijn bij aanvang van hun verblijf in de JJI. Een groot gedeelte van de jongeren (42,4%) is bij aanvang 18 jaar of ouder.

De meerderheid van de jongeren is afkomstig uit Noord- en Zuid-Holland. Meer dan de helft van de jongeren is afkomstig uit en keert terug naar een gezinssituatie. Ook begeleid wonen komt relatief veel voor. Ongeveer een derde van de jongeren is opgegroeid in een tweeoudergezin en een derde in een eenoudergezin. Bijna een derde volgde voorafgaand aan hun plaatsing in de JJI speciaal onderwijs. Ondanks dat veel jongeren een schoolinschrijving hadden, had een aanzienlijk deel van de jongeren feitelijk geen dagbesteding voorafgaand aan hun verblijf in de JJI, of verzuimde.

Tabel 3

Sociaaldemografische kenmerken van de onderzoeksgroep

Variabele	n (%)
Geslacht	
Jongen	226 (95.8%)
Meisje	10 (4.2%)
Leeftijd bij instroom	
13-14 jaar	17 (7.2%)
15-16 jaar	59 (25%)
17 jaar	60 (25.4%)
18-19 jaar	69 (29.2%)
20-21 jaar	24 (10.2%)
22 jaar of ouder	7 (3.0%)
Laatste woonplaats voor instroom	
Zuid-Holland	83 (35.2%)
Noord-Holland	50 (21.2%)
Noord-Brabant	18 (7.7%)
Limburg	13 (5.5%)
Gelderland	12 (5.1%)
Flevoland	11 (4.7%)
Groningen	7 (3.0%)
Drenthe	7 (3.0%)
Overijssel	7 (3.0%)
Utrecht	7 (3.0%)
Overig: Zeeland, Friesland of buitenland	8 (3.4%)

Onbekend	13 (5.5%)
Woonsituatie voor instroom	
Gezinssituatie (ouders of familie)	155 (65.7%)
JeugdzorgPlus	9 (3.8%)
Begeleid wonen	41 (17.4%)
Geen vaste woonplek	20 (8.5%)
Overig: vorm van detentie of zelfstandig wonend	7 (3.0%)
Onbekend	4 (1.7%)
Woonsituatie na uitstroom (n = 225)	
Gezinssituatie (ouders of familie)	130 (57.8%)
JeugdzorgPlus	12 (5.3%)
Begeleid wonen	45 (20.0%)
Geen vaste woonplek	11 (4.9%)
Overig: vorm van detentie of zelfstandig wonend	18 (8.0%)
Onbekend	9 (4.0%)
Gezinssituatie	
Tweeoudergezin	79 (33.5%)
Eenoudergezin	75 (31.8%)
Co-ouderschap	30 (12.7%)
Samengesteld gezin ^a	25 (10.6%)
Overig: alleenstaand vluchteling, pleegouders, instelling	24 (10.2%)
Onbekend	3 (1.3%)
Ingeschreven opleidingsniveau voor instroom	
VMBO	54 (22.9%)
HAVO/VWO	6 (2.5%)
MBO	95 (40.3%)
Praktijkonderwijs	24 (10.2%)
Overig: HBO of basisonderwijs	5 (2.1%)
Onbekend	52 (22.0%)
Speciaal onderwijs	
Nee	111 (47.0%)
Ja	73 (30.9%)
Onbekend	52 (22.0%)
Schoolverzuim voor instroom	
Nee	44 (18.6%)
Ja	129 (54.7%)
Onbekend	63 (26.6%)
Feitelijke dagbesteding voor instroom	
Geen	62 (26.3%)
Onderwijs/stage/opleiding	76 (32.2%)
Werk	42 (17.8%)
Combinatie werk/onderwijs	30 (12.7%)
Arbeidsmatige dagbesteding of overig ^b	17 (7.2%)
Onbekend	9 (3.8%)

Toelichting. N = 236; VMBO = Voorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs, HAVO/VWO = Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs/ Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs; MBO = Middelbaar Beroepsonderwijs.

^a Er was sprake van een samengesteld gezin wanneer de jongere bij één van de biologische ouders woonde en zijn of haar nieuwe partner en kinderen.

^b Hieronder valt het verrichten van eenvoudige, gestructureerde werkzaamheden ter ondersteuning van persoonlijke ontwikkeling, arbeidsvaardigheden en dagritme, zonder dat sprake is van een regulier arbeidscontract of loon.

3.1.2. VERBLIJFSKENMERKEN: LOCATIE, VERBLIJFSDUUR, VERBLIJFSTITEL EN EERDERE PLAATSINGEN

De verblijfskenmerken van de onderzoeksgroep worden weergegeven in Tabel 4. Het grootste deel van de onderzoeksgroep verblijft kort in de JJI (79,9% verblijft maximaal 90 dagen), doorgaans onder de verblijfstitel preventieve hechtenis. Vrijwel alle jongeren verblijven op een basisafdeling (kortverblijf) of een reguliere afdeling (langverblijf); slechts een klein aantal is geplaatst op een landelijke specialistische afdeling. Tijdens hun verblijf in een JJI was 20,8% van de jongeren geen enkele keer betrokken bij een incident. Daarentegen was 79,2% van de jongeren minimaal één keer bij een incident betrokken.

Tabel 4

Verblijfskenmerken in de onderzoeksgroep.

Variabele	n (%)
Verblijfsduur	
1 tot 7 dagen	15 (6.4%)
1 tot 2 weken	35 (14.8%)
2 tot 4 weken	47 (19.9%)
4 weken tot 3 maanden	91 (38.6%)
3 tot 6 maanden	20 (8.5%)
Meer dan 6 maanden	19 (8.1%)
Onbekend	9 (3.8%)
Verblijfstitel	
Voorlopige hechtenis	160 (67.8%)
Jeugddetentie	52 (22.0%)
PIJ-maatregel	24 (10.2%)
Verblijf op landelijke specialistische afdeling	
Nee	225 (95.3%)
FOBA	6 (2.5%)
Overig: VIC, ITA, LVB of LVB-VIC groep	5 (2.0%)
Betrokken bij incident tijdens verblijf	
Geen	49 (20.8%)
Een of meer	187 (79.2%)
<i>Een of meer kleine incidenten^a</i>	<i>114 (48.3%)</i>
<i>Een of meer positieve UC's tijdens verblijf</i>	<i>40 (16.9%)</i>
<i>Een of meer geweldsincidenten tussen jongeren</i>	<i>76 (42.2%)</i>
<i>Een of meer geweldsincidenten richting personeel</i>	<i>46 (19.5%)</i>
Aantal overplaatsingen	
Geen	167 (70.8%)
Een of meer	69 (29.2%)

Toelichting. N = 236; FOBA = Forensische Observatie afdeling, ITA = Individueel Traject Afdeling, VIC = Very Intensive Care, LVB = Licht verstandelijke beperking, UC = urinecontrole.

^a Dit betreft kleine incidenten op de groep, op school of op kamer, zoals school weigeren of te laat komen.

3.1.3. PSYCHISCHE PROBLEMATIEK: DIAGNOSES, LVB EN BEHANDELGESCHIEDENIS

Psychische problematiek in de onderzoeksgroep wordt weergegeven in Tabel 5.

Psychische problematiek werd in kaart gebracht op basis van officieel vastgestelde diagnoses zoals gerapporteerd in de dossiers van de jongeren. Hierbij werden enkel officieel vastgestelde diagnoses door een psycholoog of psychiater (bijvoorbeeld in het kader van een ProJustitia rapportage, of een psychologisch onderzoek) meegenomen. Werkdiagnoses werden niet meegenomen. Voor 63,6% van de jongeren werd minimaal één diagnose gerapporteerd. Voor de overige jongeren werden geen diagnoses gerapporteerd. Het is onduidelijk of voor deze groep psychische problematiek niet speelde, dat er geen onderzoek is gedaan naar psychische problematiek, of dat er wel symptomen van psychische problematiek aanwezig waren maar dat die onvoldoende waren voor een officiële diagnose. De resultaten dienen dan ook met voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd.

Om de aanwezigheid van een lichte verstandelijke beperking (LVB) in kaart te brengen is gekeken naar IQ-scores of SCIL-scores. Voor een groot deel van de jongeren waren deze echter niet beschikbaar, waardoor het intelligentieniveau voor hen niet kon worden vastgesteld. Van de jongeren waarvoor wel gegevens beschikbaar waren, had meer dan twee op de tien jongeren mogelijk een LVB. Verder blijkt dat de meeste jongeren voorafgaand aan plaatsing al een behandeling hadden gevolgd. Daarnaast heeft bijna de helft van de jongeren in hun leven een civiele maatregel opgelegd gekregen.

Tabel 5

Psychische problematiek in de onderzoeksgroep

Variabele	n (%)
Diagnose^a	
Geen diagnose/diagnose onbekend ^b	86 (36.4%)
Gedragsstoornis ^c	84 (35.6%)
ADHD/ADD	46 (19.5%)
Angst/trauma ^d	31 (13.1%)
Middelen gerelateerd	27 (11.4%)
LVB/zwakbegaafdheid ^e	24 (10.2%)
Autisme spectrum stoornis	16 (6.8%)
Persoonlijkheidsproblematiek ^f	14 (5.9%)
Hechtingstoornis	10 (4.2%)
Stemmingsstoornis ^g	7 (3.0%)
Overig: dyslexie, leerstoornis, neurologische stoornissen	20 (8.5%)
Lichte verstandelijke beperking^h	
Geen indicatie van LVB	92 (38.9%)
Mogelijk een LVB	29 (12.3%)
Tegenstrijdig beeld	8 (3.3%)
Onbekend	107 (45.3%)
Eerdere behandeling	
Geen	48 (20.3%)
Ambulante behandeling/begeleiding	100 (42.4%)
24 uren zorg	53 (22.5%)
Overig	12 (5.0%)
Onbekend	23 (9.7%)
Civiele maatregel in de voorgeschiedenis	
Geen	124 (52.5%)
Ondertoezichtstelling	43 (18.2%)

Uithuisplaatsing/ Voogdij Machtiging	58 (24.6%)
Onbekend	11 (4.7%)

Toelichting. N = 236; ADHD = Attention Deficit and Hyperactivity Disorder, ADD = Attention Deficit Disorder.

^a Jongeren kunnen meer dan één diagnose hebben waardoor deze aantallen niet optellen tot N = 236.

^b Indien in het dossier geen DSM-diagnose werd vermeld, is er rekening mee gehouden dat deze informatie mogelijk ontbrak; deze categorie omvat daarom zowel gebruikt voor jongeren waarbij geen diagnose is gesteld als jongeren bij wie een diagnose mogelijk wel is gesteld, maar niet in het dossier is opgenomen.

^c Hieronder vallen een normoverschrijdende gedragsstoornis, oppositioneel opstandige stoornis, andere gespecificeerde gedragsstoornis.

^d Hieronder vallen een angststoornis, PTSS, of ongespecificeerd psychotrauma of stress gerelateerde stoornis.

^e Dit betreft alleen officiële diagnoses van een LVB/zwakbegaafdheid waardoor dit aantal lager ligt dan het aantal jongeren waarbij op basis van de SQIL/IQ scores vermoedens bestonden voor een LVB.

^f Hieronder vallen een persoonlijkheidsstoornis en een bedreigde persoonlijkheidsontwikkeling.

^g Hieronder vallen onder andere depressie en een dysthyme stoornis.

^h Op basis van IQ-scores en SCIL-scores is beoogd om de aanwezigheid van een LVB bij jongeren in kaart te brengen. Er was mogelijk sprake van LVB bij een IQ-score tussen de 50 en 70 en/of een SCIL-score van 19 of lager. Er was sprake van tegenstrijdige gegevens wanneer IQ scores en SCIL scores niet in overeenstemming waren.

3.1.4. DELICTKENMERKEN

De delictkenmerken in de onderzoeksgroep worden weergegeven in Tabel 6. Ruim een op de drie jongeren verbleef in de JJI vanwege een eerste (potentiële) veroordeling. Het merendeel van de jongeren verbleef in de JJI vanwege (verdenking van) een gewelddadig delict. Een groot deel van de jongeren pleegde delicten in groepsverband of werd hiervan verdacht. Ruim de helft van de jongeren heeft geen eerdere plaatsingen in de JJI gehad en verbleef hier dus voor het eerst.

Bij het interpreteren van deze gegevens is het belangrijk om mee te wegen dat de meeste jongeren in preventieve hechtenis zaten, wat betekent dat zij op het moment van verblijf nog niet veroordeeld waren en dat zowel hun precieze aandeel in het delict als het exacte type delict nog niet definitief was vastgesteld. Het komt regelmatig voor dat jongeren aanvankelijk verdacht worden van een ernstiger delict dan waarvoor zij uiteindelijk worden veroordeeld. Daarnaast kan het bij een delict ook gaan om een 'poging tot', zoals 'poging tot doodslag'.

Tabel 6

Delictkenmerken in de onderzoeksgroep

DELICTKENMERKEN	
Eerste (potentiële) veroordeling	
Ja	80 (33.9%)
Nee	156 (66.1%)
Type indexdelict^a	
Overtreding of vernieling	9 (3.8%)
Opiumwet	13 (5.5%)
Vermogen en profijt (zonder geweld)	22 (9.3%)
Middelzwaar geweld of verboden wapenbezit	46 (19.5%)
Vermogensdelict met geweld	91 (38.6%)
Zwaar geweld	18 (7.6%)
Zedendelict	6 (2.5%)
Brandstichting (met gevaar voor personen)	7 (3.0%)
Levensdelict	24 (10.2%)
Aantal delicten in groepsverband gepleegd	
Geen	43 (18.2%)

1 keer	80 (33.9%)
2 of meer keer	88 (37.3%)
Onbekend	25 (11.0%)

Aantal eerdere plaatsingen in een JJI

Geen	124 (52.5%)
1-2	84 (35.6%)
3 of meer	28 (11.9%)

Toelichting. N = 236.

^a De indexdelicten zijn geclassificeerd volgens de BooG methodiek waarbij delicten oplopend in categorieën geclassificeerd worden op basis hun ernst (Brand, 2015). Bij meerdere indexdelicten is het meest ernstige delict meegenomen.

3.1.5. RS-J: RISICO- EN BESCHERMENDE FACTOREN BIJ UITSTROOM

Tabel 7 toont de scores van de onderzoeksgroep op de verschillende **risico- en beschermende factoren** van de RS-J op het moment van uitstroom³. Voor de risicofactoren geldt dat 'duidelijk aanwezig' duidt op een hoog risico, terwijl voor de beschermende factoren 'duidelijk aanwezig' wijst op veel beschermende factoren. Eerder geweld naar anderen, eerder niet-gewelddadige criminaliteit, crimineel netwerk, antisociale houding/gedrag, en problemen met boosheid, en problematisch middelengebruik zijn risicofactoren die bij relatief veel jongeren duidelijk aanwezig zijn, terwijl onveiligheid in de thuissituatie en financiële problemen als minder problematisch worden geschat (relatief vaak niet/nauwelijks aanwezig). Financiële problemen zijn hierbij mogelijk onderschat, aangezien deze vaak niet volledig worden gerapporteerd. Positieve ondersteuning vanuit het netwerk en regels en grenzen thuis zijn vaak enigszins tot duidelijk aanwezig in de onderzoeksgroep, terwijl effectieve coping en het houden aan regels en afspraken voor de meeste jongeren niet/nauwelijks aanwezig zijn.

Tabel 7

Gemiddelde scores en standaarddeviaties risico- en beschermende factoren RS-J

Risico- en beschermende factoren	Niet-nauwelijks aanwezig n (%)	Redelijk aanwezig n (%)	Duidelijk aanwezig n (%)	Missing n (%)
<i>Historische risicofactoren</i>				
H1. Eerder geweld naar anderen	22 (9,3%)	79 (33,5%)	135 (57,2%)	0 (0%)
H2. Eerder niet-gewelddadige criminaliteit	79 (33,5%)	48 (20,3%)	108 (45,8%)	1 (0,4%)
<i>Dynamische risicofactoren</i>				
R1. Onveiligheid in de thuissituatie	122 (51,7%)	44 (18,6%)	63 (26,7%)	7 (3%)
R2. Crimineel netwerk	33 (14,0%)	67 (28,4%)	114 (48,3%)	22 (9,3%)
R3. Problematisch middelengebruik	93 (39,4%)	39 (16,5%)	95 (40,3%)	9 (3,8%)
R4. Antisociale houding / gedrag	48 (20,3%)	65 (27,5%)	119 (50,4%)	4 (1,7%)
R5. Problemen met boosheid	60 (25,4%)	57 (24,2%)	106 (44,9%)	13 (5,5%)
R6. Financiële problemen	95 (40,3%)	40 (16,9%)	54 (22,9%)	47 (19,9%)
<i>Beschermende factoren</i>				
B1. Positieve ondersteuning netwerk	48 (20,3%)	85 (36,0%)	100 (42,4%)	3 (1,3%)
B2. Regels en grenzen thuis	44 (18,6%)	51 (21,6%)	87 (36,9%)	54 (16,5%) ^a
B3. Houden aan regels en afspraken	106 (44,9%)	88 (37,3%)	24 (10,2%)	18 (7,6%)
B4. Coping	162 (68,6%)	33 (14,0%)	11 (4,7%)	30 (12,7%)

³ Voor jongeren die nog in de JJI verbleven werden de RS-J factoren gescoord voor de hypothetische situatie dat de jongeren op dat moment de JJI zouden verlaten.

B5. School/werk	84 (35,6%)	68 (28,8%)	82 (34,7%)	2 (0,8%)
B6. Motivatie voor verandering	70 (29,7%)	100 (42,4%)	51 (21,6%)	15 (6,4%)

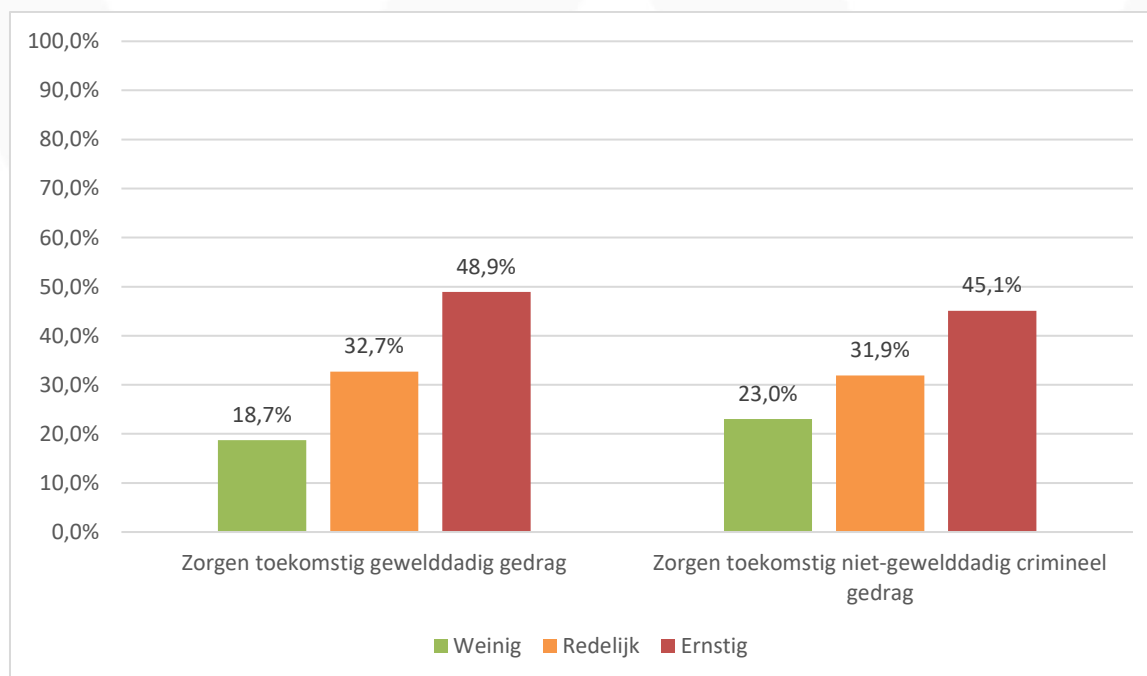
Toelichting. ^a Naast dat deze factor voor 16,5% missing was werd hij voor 6,4% van de jongeren als niet van toepassing gescoord omdat de jongeren zelfstandig woonden.

De kleurcodering is toegevoegd om toe te illustreren dat een duidelijk aanwezig risicofactor het risico verhoogd (donkerrood) en een duidelijk aanwezige beschermende factor het risico verlaagd (donkergroen).

Figuur 2 geeft een visueel overzicht van de **eindoordelen, gebaseerd op de RS-J** en laat zien in hoeverre er zorgen zijn over gewelddadig of niet-gewelddadig crimineel gedrag in de zes maanden na uitstroom uit de JJI. Bij bijna de helft van de onderzoeksgroep zijn er ernstige zorgen over toekomstig gewelddadig of niet-gewelddadig crimineel gedrag.

Figuur 2

Eindoordelen Risicoscreener Jeugd

Toelichting. Deze figuur geeft aan in hoeverre er zorgen zijn over gewelddadig of niet-gewelddadig crimineel gedrag in de zes maanden nadat de jongeren de JJI verlieten. Deze conclusies zijn vastgesteld op basis van de Risicoscreener Jeugd (RS-J).

3.2. Onderzoeksvraag 2

Welke profielen kunnen worden onderscheiden binnen de groep jongeren die in een JJI zijn geplaatst en hoe groot zijn deze profielen?

Deze onderzoeksvraag wordt beantwoord door middel van dossieronderzoek (paragraaf 3.2.1 t/m 3.2.6), aangevuld met informatie uit de eerste focusgroep met professionals (paragraaf 3.2.7).

3.2.1. SELECTIE VAN HET MODEL EN AANTAL PROFIELEN

Er werden op exploratieve wijze verschillende **latente profiel analyses** uitgevoerd. Hierbij werd gestart met een analyse waarin de **RS-J totaalscores** op de drie schalen (RS-J historische factoren, dynamische risicofactoren, dynamische beschermende factoren) werden meegenomen als indicatoren, en waarbij twee tot zes latente profielen werden geschat. Om het optimale aantal profielen te bepalen, zijn modellen met twee tot zeven profielen geschat. De fitstatistieken worden weergegeven in Tabel 8.

Tabel 8

Fit statistieken voor de latente profiel analyses met RS-J totaalscores

Aantal profielen	LL	LMR-LRT	BLRT	BIC	Npar	Entropy	Omvang profielen
2	- 1465.79	< .001	< .001	2986.22	10	0.76	145; 91
3	- 1450.05	0.15	< .001	2976.59	14	0.81	118; 61; 57
4	- 1430.66	< .001	< .001	2959.67	18	0.83	76; 67; 50; 43
5	- 1423.42	.04	.04	2967.04	22	0.81	74; 52; 46; 43; 21
6	- 1121.76	0.12	0.01	2385.57	26	0.94	70; 52; 44; 29; 21; 20
7	- 1117.02	.26	.29	2397.95	30	0.91	57; 51; 44; 29; 22; 20; 13

Toelichting. Dikgedrukte waardes geven de statistisch beste oplossingen weer. LL = Loglikelihood; LMR-LRT = Lo-Mendel-Rubin adjusted Likelihood ratio test; BLRT = Bootstrapped Likelihood Ratio Test; BIC = Bayesian Information Criterion; Npar = Number of parameters.

Hoewel het model met **zes profielen** op basis van de BIC, BLRT en Entropy (BIC = 2385.57; BLRT = 0.01; entropy = 0.94) in eerste instantie het beste leek te passen bij de data, bleek bij nadere inspectie dat in dit model meerdere profielen voorkwamen waarbij alle jongeren exact dezelfde score lieten zien op de historische factoren van de RS-J. Dit duidt op over-extractie van de profielen en het ontstaan van kunstmatige, of lastig interpreteerbare profielen. Dit werd bevestigd door waarschuwingen in de modeloutput, zoals niet-geïdentificeerde parameters en onbetrouwbare standaardfouten. Om deze reden werd het model met zes profielen niet geselecteerd. Dit probleem werd ook geconstateerd bij het model met zeven profielen.

Het **vierprofielenmodel** had een lagere BIC waarde (2959.67) dan het **vijfprofielenmodel** (2967.04), wat doorgaans een indicatie is voor betere model fit. Echter, de LMR-LRT en BLRT lieten zien dat het model met vijf profielen een significante verbetering in model fit bood ten opzichte van het model met vier profielen (beide $p = .04$). Dit betekent dat het toevoegen van het vijfde profiel statistisch gezien meerwaarde heeft. De entropy van het vijf profielen model (0,81) was bovendien vergelijkbaar met het vier profielen model (0,83), wat aangeeft dat de profielen duidelijk van elkaar te onderscheiden zijn. Naast deze statistische overwegingen bleek uit de inspectie van de itemscores in de verschillende profielen dat het vijfprofielenmodel een profiel identificeerde met weinig eerdere delicten, maar met

een relatief hoog risicoprofiel en weinig beschermende factoren. Deze profiel werd als klinisch relevant beschouwd, omdat het wijst op een groep jongeren die mogelijk een andere interventiebehoefte heeft dan jongeren met een langere delict geschiedenis in de andere profielen. Op basis van zowel statistische als inhoudelijk overwegingen is daarom gekozen voor het **vijfprofielenmodel** als de meest stabiele, interpreteerbare en klinisch relevante oplossing.

Vervolgens werd een nieuwe reeks latente profielanalyses uitgevoerd, waarbij naast de RS-J totaalscores enkele andere relevante **continue en categorische variabelen** uit het dossieronderzoek als indicatoren aan het model werden toegevoegd. Deze keuze werd gemaakt op basis van het verwachte onderscheidende vermogen tussen verschillende type jongeren, het percentage missende waarden, de spreiding/ aantal categorieën. In eerste instantie werden de continue variabelen leeftijd op het moment van instroom, verblijfsduur en aantal incidenten tijdens verblijf meegenomen. Voor deze analyses werden modellen met één tot en met vier latente profielen geschat. De resultaten lieten echter zien dat er steeds één grote groep ontstond, terwijl de overige groepen erg klein waren (minder dan 5% van de totale steekproef). Dit maakt de uitkomsten moeilijk klinisch interpreteerbaar, omdat zulke kleine groepen in de praktijk weinig betekenis hebben en mogelijk niet representatief zijn. Daarom is besloten deze continue variabelen niet in de latente profielanalyse mee te nemen, maar als beschrijvende variabelen van de geselecteerde profielen.

Daarna is onderzocht wat het toevoegen van **categorische variabelen** voor invloed had op het model, namelijk woonsituatie en dagbesteding voor instroom, behandelgeschiedenis en civiele maatregelen in de voorgeschiedenis. In deze analyses ontstonden echter na twee profielen problemen met overfitting: het model werd te complex, waardoor het niet meer mogelijk was om betrouwbare groepen te onderscheiden. Dit kwam doordat het combineren van meerdere categorische en continue variabelen leidde tot een te groot aantal parameters in verhouding tot de steekproefgrootte, waardoor de analyses niet uitvoerbaar waren.

Ten slotte is de latente profiel analyse met de RS-J scores herhaald, maar nu met de **item-scores van de RS-J** als indicatoren in plaats van de totaalscores op de subschalen. Deze aanpak leverde inhoudelijk vergelijkbare groepen op als de analyse met de totaalscores, maar de verdeling van jongeren over de groepen was anders: er zaten relatief meer jongeren in de middelste groepen, terwijl de uiterste groepen (de meest lichte of zware profielen) relatief klein bleven. De fitstatistieken voor deze analyses zijn weergegeven in Tabel 9.

Tabel 9

Fit statistieken voor de latente profiel analyses met RS-J item scores

Aantal profielen	LL	LMR-LRT	BLRT	BIC	Npar	Entropy	Omvang profielen
2	-2969.62	< .001	< .001	6272.52	61	.83	144; 92
3	-2900.56	.03	< .001	6303.79	92	.88	112; 90; 34
4	-2858.82	.44	< .001	6389.69	123	.86	105; 70; 35; 26
5	-2829.55	.76	1.00	6500.53	154	.90	92; 69; 34; 24; 17

Toelichting. LL = Loglikelihood; LMR-LRT = Lo-Mendel-Rubin adjusted Likelihood ratio test; BLRT = Bootstrapped Likelihood Ratio Test; BIC = Bayesian Information Criterion; Npar = Number of parameters. Dikgedrukte waarden geven de beste fitmaten aan.

Hoewel het gebruik van item-scores een gedetailleerder beeld kan geven, bleek uit de fit-statistieken (zie Tabel 9) dat het model snel complex werd en het risico op overfitting toenam bij meer profielen. Het aantal parameters was door het gebruik van de itemscores fors hoger, terwijl de BIC niet verder daalde en de LMR-LRT vanaf vier profielen niet meer significant was. Daarnaast kon de beste loglikelihood vanaf vijf profielen niet worden gerepliceerd. Dit wees erop dat de analyse met itemscores geen duidelijke meerwaarde opleverde en dat de modellen met de itemscores mogelijk minder betrouwbaar en minder generaliseerbaar naar andere steekproeven waren. Om deze redenen is uiteindelijk gekozen voor een model met de **totaalscores van de RS-J subschalen** als indicatoren.

Bovenstaande analyse en selectieprocedure is een gangbare en aanbevolen strategie bij latente profiel analyses met een steekproef van deze omvang, omdat het toevoegen van te veel indicatoren bij een beperkte steekproefgrootte kan leiden tot instabiele en moeilijk te interpreteren modellen (Nylund-Gibson & Choi, 2018). De overige variabelen uit het dossieronderzoek, die niet meegenomen zijn in deze analyse, zijn gebruikt om de vijf profielen verder in detail te beschrijven.

3.2.2. RISICO- EN BESCHERMENDE FACTOREN IN DE PROFIELEN

Er zijn op basis van bovenstaande procedure **vijf profielen** geïdentificeerd. Jongeren in het eerste profiel, **laag risico, veel bescherming** (19,5%), kenmerken zich door zowel weinig historische als dynamische risicofactoren en juist veel beschermende factoren. Deze jongeren hebben een positief ondersteunend netwerk, gaan naar school of werk en zijn gemotiveerd voor gedragsverandering. Jongeren in het tweede profiel, **problemen met boosheid-antisociale houding, matige bescherming** (8,9%), kenmerken zich door weinig historische risicofactoren en meer dynamische risicofactoren, met name op het gebied agressieregulatie en een antisociale houding of gedrag. Beschermende factoren zijn in enige mate aanwezig; er is enigszins sprake van een ondersteunend netwerk, enige mate van duidelijke regels en grenzen thuis, enigszins sprake van school of werk en deze jongeren hebben enige motivatie voor gedragsverandering. Jongeren in het derde profiel, **historisch belast, matig dynamisch risico en veel bescherming** (18,2%), laten veel historische risicofactoren zien; ze hebben vaak een uitgebreid justitieel verleden met meerdere veroordelingen voor zowel gewelds- als niet-gewelddadige delicten. Hoewel er minder dynamische risicofactoren aanwezig zijn, is er wel enigszins sprake van een crimineel netwerk, antisociale houding en problemen met het omgaan van boosheid/agressieregulatie. Tegelijkertijd zijn er ook veel beschermende factoren aanwezig, zoals positieve ondersteuning vanuit hun netwerk, regels en grenzen thuis, school of werk en enige motivatie voor gedragsverandering. Jongeren in het vierde profiel, **hoog risico, matige bescherming** (31,4%), laten zowel veel historische als dynamische risicofactoren zien. Deze jongeren kennen een verleden van zowel gewelddadige als niet-gewelddadige delicten en scoren hoog op vrijwel alle dynamische risicofactoren. Deze groep laat vergeleken met andere profielen het meeste problematisch middelengebruik zien. Beschermende factoren zijn beperkt aanwezig, een enigszins positief ondersteunend netwerk, enige regels en grenzen thuis, enigszins sprake van school of werk en geringe motivatie voor verandering. Jongeren in het vijfde profiel, **hoog geweldsrisico, weinig bescherming** (22,0%), worden gekenmerkt door een hoog aantal eerdere geweldsveroordelingen, maar geen tot weinig niet-gewelddadige veroordelingen. Bij jongeren in deze groep is sprake van veel dynamische risicofactoren, met name een crimineel netwerk, antisociaal gedrag en problemen met boosheid. Er is enigszins sprake van positieve ondersteuning uit het netwerk, regels en grenzen thuis en enige motivatie voor gedragsverandering, maar hiernaast zijn

er weinig beschermende factoren aanwezig. In de volgende paragrafen worden, naast de risico- en beschermende factoren, ook andere relevante kenmerken van de profielen beschreven.

Voor de leesbaarheid is ervoor gekozen de omschrijving van de vijf profielen in het vervolg in de tabellen in te korten tot 1) laag risico, 2) boosheid-antisociaal, 3) historisch belast, 4) hoog risico en 5) hoog geweldsrisico, en om in de tekst enkel te verwijzen naar de nummering van de profielen.

In Tabel 10 zijn de totaalscores van de RS-J in de gevonden profielen weergegeven. Het is goed om bij het interpreteren van deze resultaten rekening te houden met het feit dat deze scores aan het einde van het verblijf in de JJI in kaart zijn gebracht. Hieruit blijkt dat de mate van aanwezige risico- en beschermende factoren duidelijk verschillend is tussen de groepen. De gemiddelde RS-J totaalscores verschillen significant tussen de gevonden profielen (historische risicofactoren: $F(4, 231) = 313.55, p < .001$; dynamische risicofactoren: $F(4, 231) = 122.63, p < .001$; beschermende factoren: $F(4, 231) = 174.99, p < .001$), zie hiervoor ook de kleurcodering in Tabel 10. In Tabel 11 zijn de gemiddelde scores op de RS-J items weergegeven voor de vijf gevonden profielen.

Tabel 10

Totaalscores RS-J bij uitstroom uit de JJI in de gevonden profielen

Totaalscore RS-J	Profiel 1 (<i>n</i> = 46) <i>M</i> (<i>SD</i>)	Profiel 2 (<i>n</i> = 21) <i>M</i> (<i>SD</i>)	Profiel 3 (<i>n</i> = 43) <i>M</i> (<i>SD</i>)	Profiel 4 (<i>n</i> = 74) <i>M</i> (<i>SD</i>)	Profiel 5 (<i>n</i> = 52) <i>M</i> (<i>SD</i>)
Historische risicofactoren	1.52 (0.51)	0.95 (0.22)	3.44 (0.50)	3.66 (0.50)	2.01 (0.24)
Dynamische risicofactoren	2.71 (1.62)	7.32 (1.55)	4.32 (1.44)	8.48 (1.48)	8.29 (2.05)
Beschermende factoren	7.76 (2.19)	4.90 (2.21)	6.91 (1.96)	4.23 (2.15)	3.24 (2.32)

Toelichting. Voor de kleurcodering is de mogelijke range van de totaalscores in drie gelijke delen verdeeld. Ze kunnen geïnterpreteerd worden volgens de volgende legenda, waarbij de scores significant verschillen tussen de categorieën:

Risicofactoren:

	Niet/nauwelijks aanwezig
	Enigszins aanwezig
	Duidelijk aanwezig

Beschermende factoren:

	Niet/nauwelijks aanwezig
	Enigszins aanwezig
	Duidelijk aanwezig

Tabel 11

Overzicht van de gemiddelde risico- en beschermende factoren bij uitstroom uit de JJI in de vijf gevonden profielen

Risico- en beschermende factoren	1. Laag risico (n = 46) M (SD)	2. Boosheid- antisociaal (n = 21) M (SD)	3. Historisch belast (n = 43) M (SD)	4. Hoog risico (n = 74) M (SD)	5. Hoog geweldsrisico (n = 52) M (SD)
<i>Historische risicofactoren</i>					
H1. Eerder geweld naar anderen	1.00 (0.67)	0.76 (0.44)	1.65 (0.48)	1.85 (0.36)	1.52 (0.73)
H2. Eerder niet-gewelddadige criminaliteit	0.52 (0.72)	0.19 (0.40)	1.79 (0.41)	1.81 (0.39)	0.49 (0.76)
<i>Dynamische risicofactoren</i>					
R1. Onveiligheid in de thuissituatie	0.30 (0.63)	0.95 (0.95)	0.26 (0.54)	0.90 (0.89)	1.25 (0.84)
R2. Crimineel netwerk	0.91 (0.81)	1.16 (0.77)	1.21 (0.83)	1.74 (0.48)	1.53 (0.59)
R3. Problematisch middelengebruik	0.52 (0.79)	1.05 (0.95)	0.57 (0.80)	1.40 (0.84)	1.24 (0.86)
R4. Antisociale houding / gedrag	0.43 (0.66)	1.43 (0.68)	1.00 (0.77)	1.78 (0.48)	1.57 (0.61)
R5. Problemen met boosheid	0.33 (0.65)	1.63 (0.60)	0.90 (0.83)	1.53 (0.65)	1.57 (0.67)
R6. Financiële problemen	0.24 (0.55)	1.06 (0.60)	0.44 (0.61)	1.07 (0.87)	1.05 (0.94)
<i>Beschermende factoren</i>					
B1. Positieve ondersteuning netwerk	1.58 (0.66)	1.05 (0.92)	1.67 (0.53)	1.07 (0.73)	0.84 (0.73)
B2. Regels en grenzen thuis	1.52 (0.67)	1.29 (0.91)	1.37 (0.69)	1.30 (0.80)	0.73 (0.87)
B3. Houden aan regels en afspraken	1.15 (0.73)	0.45 (0.61)	0.93 (0.61)	0.39 (0.57)	0.33 (0.47)
B4. Coping	0.66 (0.75)	0.19 (0.54)	0.47 (0.62)	0.13 (0.41)	0.04 (0.20)
B5. School/werk	1.39 (0.71)	1.00 (0.84)	1.35 (0.81)	0.77 (0.77)	0.64 (0.85)
B6. Motivatie voor verandering	1.39 (0.58)	1.00 (0.80)	1.08 (0.73)	0.66 (0.64) ^a	0.67 (0.75) ^a

Toelichting. Hogere gemiddelde scores op risicofactoren duiden op meer risico; hogere scores op beschermende factoren duiden op meer bescherming. Cellen zijn gekleurd op basis van de legenda hieronder. Hierbij is de schaal in drie gelijke delen verdeeld (de factoren zijn ook op een driepuntschaal worden gescoord); niet/nauwelijks aanwezig = 0.00 t/m 0.66, enigszins aanwezig = 0.67 t/m 1.33, duidelijk aanwezig = 1.34 t/m 2.00, zie de legenda hieronder.

^a Het verschil tussen groep 4 en 5 op motivatie voor verandering is minimaal, echter valt net op het gekozen afkappunt.

Risicofactoren:

	Niet/nauwelijks aanwezig
	Enigszins aanwezig
	Duidelijk aanwezig

Beschermende factoren:

	Niet/nauwelijks aanwezig
	Enigszins aanwezig
	Duidelijk aanwezig

3.2.3. SOCIAALDEMOGRAFISCHE KENMERKEN EN PROBLEMATIEK IN DE PROFIELEN

Tabel 12 geeft een overzicht van de **sociaaldemografische kenmerken** van de jongeren in de vijf profielen. In alle profielen is het merendeel van de jongeren man. De gemiddelde **leeftijd bij instroom** varieerde tussen de profielen van 16,69 jaar tot 17,81 jaar. Het grootste deel van de jongeren verbleef voorafgaand aan hun instroom in een gezinssituatie, vooral in profiel 1, terwijl begeleid wonen en geen vaste woonplek relatief vaker voorkwamen in de profielen 2, 4 en 5. Na uitstroom zien we dat de meeste jongeren terugkeren naar een gezinssituatie met name in profielen 1, 3 en 5. Jongeren uit een tweeoudergezin zijn het meest vertegenwoordigd in profiel 1, terwijl jongeren uit een eenoudergezin het vaakst voorkomen in profiel 5. Voorafgaand aan detentie stonden de meeste jongeren ingeschreven op het niveau van een MBO opleiding. In profiel 2 en 5 stonden relatief veel jongeren ingeschreven bij een praktijkopleiding. Inschrijving bij speciaal onderwijs voorafgaand aan instroom was het meest frequent in profiel 4 en 5. Hoewel veel jongeren stonden ingeschreven bij een opleiding was er ook veel schoolverzuim of (ondanks mogelijke inschrijven) geen dagbesteding (vooral in profielen 4 en 5).

Tabel 12

Geslacht, leeftijd, woonsituatie, gezinssituatie en dagbesteding in de gevonden profielen

Kenmerk	1. Laag risico (n = 46) n (%)	2. Boosheid antisociaal (n = 21) n (%)	3. Historisch belast (n = 43) n (%)	4. Hoog risico (n = 74) n (%)	5. Hoog geweldsrisico (n = 52) n (%)
Geslacht jongen	45 (97,8%)	19 (90,5%)	43 (100%)	72 (97,3%)	47 (90,4%)
Leeftijd					
Gemiddelde	17,35	17,24	17,77	17,81	16,69
SD	1,72	1,48	1,86	2,54	1,98
Range	14-21	15-20	14-22	13-26	13-22
Frequenties:					
13-14 jaar	4 (8,6%)	0 (0%)	2 (4,7%)	5 (6,8%)	6 (11,5%)
15-16 jaar	9 (19,6%)	5 (23,8%)	7 (16,3%)	17 (23,0%)	21 (40,4%)
17-18 jaar	16 (34,8%)	11 (52,4%)	21 (48,9%)	26 (35,1%)	14 (26,9%)
19-20 jaar	16 (34,8%)	5 (23,8%)	10 (21,7%)	14 (18,9%)	9 (17,3%)
21 jaar of ouder	1 (2,2%)	0 (0%)	3 (6,5%)	12 (16,2%)	1 (1,9%)
Woonsituatie voor instroom					
Gezinssituatie ^a	40 (87,0%)	11 (52,4%)	30 (69,8%)	43 (58,1%)	31 (59,6%)
JeugdzorgPlus	0 (0%)	2 (9,5%)	2 (4,7%)	4 (5,4%)	1 (1,9%)
Begeleid wonen	3 (6,5%)	5 (23,8%)	9 (20,9%)	16 (21,6%)	8 (15,4%)
Geen vaste woonplek	1 (2,2%)	2 (9,5%)	0 (0%)	9 (12,2%)	8 (15,4%)
Overig ^b	2 (4,2%)	1 (4,8%)	1 (2,3%)	2 (2,8%)	1 (1,9%)
Onbekend	0 (0%)	0 (0%)	1 (2,3%)	0 (0%)	3 (5,8%)
Woonsituatie na uitstroom					
Gezinssituatie	38 (84,4%)	6 (28,6%)	27 (62,8%)	32 (44,4%)	27 (51,9%)
JeugdzorgPlus	0 (0%)	4 (19,0%)	2 (4,7%)	6 (8,3%)	0 (0%)
Begeleid wonen	4 (8,9%)	6 (28,6%)	10 (23,3%)	16 (22,2%)	9 (17,3%)
Geen vaste woonplek	0 (0%)	1 (4,8%)	1 (2,3%)	5 (6,9%)	4 (7,7%)
Overig ^b	1 (2,2%)	1 (4,8%)	2 (4,7%)	7 (9,7%)	4 (7,7%)
Onbekend	2 (4,4%)	3 (14,3%)	1 (2,3%)	6 (8,3%)	8 (15,4%)
Gezinssituatie					
Tweeoudergezin	21 (45,7%)	9 (42,9%)	14 (32,6%)	20 (27,4%)	15 (29,4%)

Eenoudergezin	11 (23,9%)	6 (28,6%)	11 (25,6%)	25 (34,2%)	22 (43,1%)
Co-ouderschap	5 (10,9%)	1 (4,8%)	7 (16,3%)	11 (15,1%)	6 (11,8%)
Samengesteld gezin ^c	6 (13,0%)	2 (9,5%)	9 (20,9%)	5 (6,8%)	3 (5,9%)
Overig ^d	3 (6,5%)	3 (14,3%)	2 (4,7%)	11 (15,1%)	5 (9,8%)
Onbekend	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (1,4%)	1 (1,9%)
Ingeschreven opleidingsniveau					
VBMO	8 (22,9%)	6 (30,0%)	9 (26,5%)	15 (22,4%)	16 (32,0%)
HAVO/VWO	1 (2,9%)	1 (5,0%)	2 (5,9%)	1 (1,5%)	1 (2,0%)
MBO	18 (51,4%)	5 (25,0%)	18 (52,9%)	28 (41,8%)	10 (20,0%)
Praktijkonderwijs	2 (5,7%)	3 (15,0%)	3 (8,8%)	8 (11,9%)	8 (16,0%)
Overig: HBO/basisonderwijs	2 (5,7)	0 (0%)	1 (2,9%)	1 (1,5%)	1 (2,0%)
Onbekend	4 (11,4%)	5 (25,0%)	1 (2,9%)	14 (20,9%)	14 (28,0%)
Speciaal onderwijs					
Nee	27 (58,7%)	9 (42,9%)	26 (60,5%)	27 (36,5%)	22 (42,3%)
Ja	6 (13,0%)	6 (28,6%)	13 (30,2%)	29 (39,2%)	19 (36,5%)
Onbekend	13 (28,3%)	6 (28,6%)	4 (9,3%)	18 (24,3%)	11 (21,2%)
Schoolverzuim					
Nee	12 (26,1%)	4 (19,0%)	11 (25,6%)	11 (14,9%)	6 (11,8%)
Ja	19 (41,3%)	13 (61,9%)	24 (55,8%)	43 (58,1%)	29 (56,9%)
Onbekend	15 (32,6%)	4 (19,0%)	8 (18,6%)	20 (27,0%)	16 (31,4%)
Belangrijkste dagbesteding					
Geen	6 (13,0%)	4 (20,0%)	6 (14,0%)	26 (35,1%)	20 (38,5%)
Onderwijs	19 (41,3%)	5 (25,0%)	13 (30,2%)	23 (31,1%)	16 (30,8%)
Werk	11 (23,9%)	3 (15,0%)	9 (20,9%)	16 (21,6%)	3 (5,8%)
Combi onderwijs/werk	6 (13,0%)	5 (25,0%)	12 (27,9%)	2 (2,7%)	5 (9,6%)
Arbeidsmatige dagbesteding ^e	1 (2,2%)	2 (10,0%)	2 (4,7%)	5 (6,8%)	3 (5,8%)
Overig	1 (2,2%)	1 (5,0%)	1 (2,3%)	0 (0%)	1 (1,9%)
Onbekend	2 (4,3%)	1 (4,8%)	0 (0%)	2 (2,7%)	4 (7,7%)

Toelichting. ^a Deze jongeren woonden bij ouders of andere familieleden.

^b Dit betreft onder andere jongeren die uitgestroomd zijn naar een penitentiaire inrichting (PI) of andere vorm van detentie, of jongeren die zelfstandig wonen.

^c Er was sprake van een samengesteld gezin wanneer de jongere bij één van de biologische ouders woonde en zijn of haar nieuwe partner (en kinderen).

^d Dit betreft onder andere alleenstaande vluchtelingen, jongeren opgevoed door pleegouders of familieleden, of jongeren die in instellingen verbleven.

^e Hieronder valt het verrichten van eenvoudige, gestructureerde werkzaamheden ter ondersteuning van persoonlijke ontwikkeling, arbeidsvaardigheden en dagritme, zonder dat sprake is van een regulier arbeidscontract of loon.

3.2.4. VERBLIJFSKENMERKEN EN INCIDENTEN IN DE PROFIELN

In Tabel 13 is een overzicht te vinden van **verblijfskenmerken** in de gevonden profielen. In alle profielen verbleven de meeste jongeren korter dan 90 dagen in een JJI. Uit de tabel blijkt dat voorlopige hechtenis de meest voorkomende **verblijfstitel** in alle profielen is, met name in de profielen 1, 3 en 5. Een PIJ-maatregel komt vooral voor in de profielen 4 en 3, en in mindere mate in profiel 5, terwijl deze in andere profielen niet voorkomt. Plaatsing door middel van het **adolescentenstrafrecht** komt relatief vaak voor in de profielen 3 en 4. Schorsing is de meest voorkomende **reden van uitstroom** in alle profielen, vooral in profiel 1. Jongeren in profielen 1 en 2 laten weinig eerdere plaatsingen in een JJI zien, terwijl jongeren in profielen 3, 4 en 5 relatief veel eerdere plaatsingen laten zien. Meer dan één

op de vier jongeren uit profiel 4 is voorafgaand aan de huidige plaatsing ten minste drie keer eerder in een JJI geplaatst.

Tabel 13

Verblijfskenmerken per gevonden profiel

Kenmerk	1. Laag risico (n = 46) n (%)	2. Boosheid antisociaal (n = 21) n (%)	3. Historisch belast (n = 43) n (%)	4. Hoog risico (n = 74) n (%)	5. Hoog geweldsrisico (n = 52) n (%)
Verblijfsduur					
1 tot 7 dagen	4 (8,7%)	5 (23,8%)	2 (4,7%)	2 (2,7%)	5 (9,6%)
1 tot 2 weken	11 (23,9%)	2 (9,5%)	8 (18,6%)	9 (12,2%)	10 (19,2%)
2 tot 4 weken	8 (17,4%)	5 (23,8%)	8 (18,6%)	17 (23,0%)	15 (28,8%)
4 weken tot 3 maanden	14 (30,4%)	5 (23,8%)	14 (32,6%)	29 (39,2%)	14 (26,9%)
3 tot 6 maanden	2 (4,3%)	2 (9,5%)	4 (9,3%)	6 (8,1%)	3 (5,8%)
Meer dan 6 maanden	5 (10,9%)	2 (9,5%)	4 (9,3%)	7 (9,5%)	2 (3,8%)
Onbekend	2 (4,3%)	0 (0,0%)	3 (7,0%)	4 (5,4%)	3 (5,8%)
Verblijfstitel					
Voorlopige hechtenis	37 (80,4%)	14 (66,7%)	31 (72,1%)	41 (55,4%)	37 (71,2%)
Jeugddetentie	9 (19,6%)	7 (33,3%)	5 (11,6%)	19 (25,7%)	10 (19,2%)
PIJ-maatregel	0 (0%)	0 (0%)	7 (16,3%)	14 (18,9%)	5 (9,6%)
ASR toegepast^a					
Ja	9 (19,6%)	3 (14,3%)	13 (30,2%)	22 (29,7%)	10 (19,2%)
Nee	32 (69,6%)	17 (81,0%)	22 (51,2%)	48 (64,9%)	41 (78,8%)
Onbekend	5 (10,9%)	1 (4,8%)	8 (18,6%)	4 (5,4%)	1 (1,9%)
Landelijke bestemming					
Nee	46 (100%)	21 (100%)	41 (95,3%)	68 (91,9%)	49 (94,2%)
FOBA	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	4 (5,4%)	2 (3,8%)
Overig: VIC, ITA, LVB of LVB-VIC groep	0 (0%)	0 (0%)	2 (4,6%)	2 (2,8%)	1 (1,9%)
Reden uitstroom					
Opheffing preventieve hechtenis ^b	2 (4,3%)	1 (4,8%)	3 (7,0%)	6 (8,2%)	3 (5,8%)
Schorsing ^c	32 (69,6%)	12 (57,1%)	24 (55,8%)	34 (46,6%)	31 (59,6%)
Einde detentie	9 (19,6%)	6 (28,6%)	8 (18,6%)	14 (19,2%)	11 (21,2%)
Onmiddellijke invrijheidsstelling	1 (2,2%)	1 (4,8%)	3 (7,0%)	4 (5,5%)	3 (5,8%)
Detentie elders	2 (4,3%)	1 (4,8%)	1 (2,3%)	6 (8,2%)	1 (1,9%)
Overig ^d	0 (0%)	0 (0%)	1 (2,3%)	5 (6,8%)	1 (1,9%)
Onbekend	0 (0%)	0 (0%)	3 (7,0)	4 (5,5%)	2 (3,8%)
Aantal eerdere plaatsingen					
Geen	39 (84,8%)	17 (81,0%)	13 (30,2%)	24 (32,4%)	31 (59,6%)
1-2	7 (15,2%)	4 (19,1%)	26 (60,5%)	31 (41,9%)	16 (30,8%)
3 of meer	0 (0%)	0 (0%)	4 (9,3%)	19 (25,7%)	5 (9,6%)

Toelichting. ^a Dit zijn jongeren van 18 jaar of ouder (ten tijde van het plegen van het delict) die onder het ASR een JJI ingestroomd zijn.

^b Wanneer de preventieve hechtenis wordt opgeheven worden jongeren zonder voorwaarden in vrijheid gesteld.

^c Bij schorsing worden jongeren voorwaardelijk vrijgelaten uit een JJI waarbij verplichte voorwaarden worden gesteld.

^d Dit betreft onder andere jongeren die na vrijlating zijn uitgezet, overgeplaatst zijn naar een zorginstelling, of voorwaardelijk zijn beëindigd.

Tabel 14 geeft een overzicht van het aantal overplaatsingen en incidenten per jongere in elk profiel. Jongeren in profiel 4 laten het hoogste percentage geweldsincidenten, contrabande en positieve urinecontroles zien. Jongeren in de profielen 3 en 5 zijn regelmatig betrokken bij incidenten, met name kleine incidenten. Jongeren in de profielen 1 en 2 laten over het algemeen minder incidenten en overplaatsingen zien.

Tabel 14

Gemiddeld aantal overplaatsingen en incidenten per persoon tijdens verblijf in de gevonden profielen

Categorie	1. Laag risico M (SD)	2. Boosheid antisociaal M (SD)	3. Historisch belast M (SD)	4. Hoog risico M (SD)	5. Hoog geweldsrisico M (SD)
Overplaatsingen^a					
Geen	35 (76,1%)	18 (85,7%)	29 (67,4%)	47 (63,5%)	38 (73,1%)
Een of meer	11 (23,9%)	3 (14,3)	14 (32,6%)	27 (36,5%)	14 (26,9%)
Onbekend	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Geweld					
Geen	32 (69,6%)	16 (76,2%)	28 (65,1%)	34 (45,9%)	31 (59,6%)
Een of meer	14 (30,4%)	5 (23,8%)	15 (34,9%)	40 (54,1%)	21 (40,4%)
Onbekend	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Contrabande					
Geen	39 (84,8%)	16 (76,2%)	29 (67,4%)	45 (60,8%)	41 (78,8%)
Een of meer	7 (15,2%)	5 (23,8%)	14 (32,6%)	29 (39,2%)	11 (21,2%)
Onbekend	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Positieve UC					
Geen	45 (97,8%)	21 (100%)	37 (86,0%)	49 (66,2%)	44 (84,6%)
Een of meer	1 (2,2%)	0 (0%)	6 (14,0%)	25 (33,8%)	8 (15,4%)
Onbekend	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Kleine incidenten					
Geen	28 (60,9%)	13 (61,9%)	24 (55,8%)	34 (45,9%)	23 (44,2%)
Een of meer	18 (39,1%)	8 (38,1%)	19 (44,2%)	40 (54,1%)	29 (55,8%)
Onbekend	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)

Toelichting. ^a Dit zijn overplaatsingen naar een andere JJI of binnen een JJI naar een andere groep.

3.2.5. PSYCHISCHE PROBLEMATIEK IN DE PROFIELEN

In Tabel 15 worden de verschillende vormen van **problematiek** weergegeven die in de vijf profielen zijn vastgesteld. Aangezien het huidige onderzoek een dossierstudie betreft, zijn psychische diagnoses gebaseerd op dossierinformatie en niet op door de onderzoekers afgenomen psychologische testen. Alleen wanneer in het dossier expliciet vermeld stond dat een officiële diagnose was gesteld, is deze meegenomen. De afwezigheid van een diagnose betekent daarom niet dat er geen psychische problematiek aanwezig is. De resultaten dienen dan ook met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd.

De resultaten laten diverse typen problematiek zien in de profielen. Jongeren in profiel 1 hebben relatief vaak geen diagnose, laten weinig ernstige gedragsproblemen zien en bijna de helft van deze

jongeren heeft geen eerdere behandeling gehad. Deze jongeren hebben overwegend lichte problematiek en laten een korte behandelgeschiedenis zien. Bij jongeren in profiel 2 komen diagnoses als angst/trauma, ASS (autismespectrumstoornissen) of gedragsstoornissen regelmatig voor. Ook komen civiele maatregelen bij bijna de helft van deze jongeren voor. Zij laten problemen zien met boosheid of antisociaal gedrag met vaak bijkomende trauma's of ASS. Jongeren in profiel 3 hebben vaak een gedragsstoornis, en problematisch middelengebruik. De meeste van deze jongeren zijn eerder behandeld (vooral ambulant), en bijna de helft heeft een civiele maatregel gehad. Deze jongeren kenmerken zich door historische risicofactoren en complexe problematiek. In profiel 4 hebben de meeste jongeren een diagnose, vaak een gedragsstoornis of ADHD/ODD, maar ook middelenproblematiek of LVB/zwakbegaafdheid komt regelmatig voor. Veel van deze jongeren zijn eerder onder toezicht gesteld of uit huis geplaatst en bijna de helft van de jongeren heeft een eerdere klinische behandeling gehad. Deze jongeren laten de meest complexe psychische problematiek zien. Jongeren in profiel 5 hebben vaak een gedragsstoornis, meer dan de helft van de jongeren is eerder ambulant behandeld, of onder toezicht gesteld of uit huis geplaatst. Deze jongeren zijn vaak al in beeld bij jeugdzorg of justitie. Het percentage jongeren dat mogelijk een LVB heeft ligt het hoogst in profiel 5, waarin het percentage gestelde diagnoses ook het hoogst ligt.

Tabel 15

Problematiek in de gevonden profielen

Kenmerk	1. Laag risico (n = 46) (19,5%)	2. Boosheid antisociaal (n = 21) (8,9%)	3. Historisch belast (n = 43) (18,2%)	4. Hoog risico (n = 74) (31,4%)	5. Hoog geweldsrisico (n = 52) (22,0%)
Gestelde diagnose					
Geen/onbekend	25 (54,3%)	8 (38,1%)	20 (46,5%)	12 (16,3%)	23 (51,1%)
LVB/zwakbegaafdheid	1 (2,2%)	3 (14,3%)	3 (7,0%)	11 (14,9%)	6 (11,5%)
ADHD/ODD	7 (15,2%)	2 (9,5%)	7 (16,3%)	22 (29,7%)	8 (15,4%)
ASS	3 (6,5%)	4 (19,0%)	1 (2,03%)	2 (2,7%)	6 (11,5%)
Stemmingsstoornis ^a	2 (4,3%)	1 (4,8%)	0 (0%)	3 (4,1%)	1 (1,9%)
Angst/trauma ^b	5 (10,9%)	6 (28,6%)	1 (2,3%)	10 (13,5%)	9 (17,3%)
Gedragsstoornis ^c	7 (15,2%)	5 (23,8%)	13 (30,2%)	42 (56,8%)	17 (32,7%)
Middelen gerelateerd	2 (4,3%)	3 (14,3%)	6 (14,0%)	13 (17,6%)	3 (5,8%)
Hechtingstoornis	1 (2,2%)	1 (4,8%)	1 (2,3%)	5 (6,8%)	2 (3,8%)
Overig ^d	5 (10,9%)	1 (4,8%)	9 (20,9%)	16 (21,6%)	3 (5,8%)
Licht verstandelijke beperking^e					
Mogelijk geen LVB	13 (28,3%)	7 (33,3%)	15 (34,9%)	41 (55,4%)	16 (30,8%)
Mogelijk een LVB	4 (8,7%)	3 (14,3%)	5 (11,6%)	7 (9,5%)	10 (19,2%)
Tegenstrijdig beeld	1 (2,2%)	1 (4,8%)	4 (9,3%)	0 (0%)	2 (3,8%)
Onbekend	18 (39,1%)	11 (52,4%)	24 (55,8%)	26 (35,1%)	24 (46,2%)
Behandelgeschiedenis					
Geen eerdere behandeling	20 (45,5%)	6 (31,6%)	8 (19,5%)	5 (7,6%)	10 (22,7%)
Ambulante behandeling	20 (45,5%)	9 (47,4%)	26 (63,4%)	31 (47,0%)	23 (52,3%)
Klinische behandeling	3 (6,8%)	4 (21,1%)	7 (17,1%)	29 (43,9%)	11 (25,0%)
Civiele maatregel					
Geen	37 (82,2%)	12 (57,1%)	25 (59,5%)	28 (41,2%)	11 (44,9%)
OTS	4 (8,9%)	4 (19,0%)	6 (14,3%)	14 (20,6%)	15 (30,6%)
UHP	4 (8,9%)	4 (19,0%)	11 (26,2%)	24 (35,3%)	12 (24,5%)

VM	0 (0%)	1 (4,8%)	0 (0%)	2 (2,9%)	0 (0%)
----	--------	----------	--------	----------	--------

Toelichting. De diagnoses zijn uitsluitend gebaseerd op vermeldingen van officieel gestelde diagnoses in de dossiers en niet op aanvullend psychologisch of psychiatrisch onderzoek, waardoor de resultaten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden. LVB = Licht verstandelijke beperking; ADHD = Attention Deficit and Hyperactivity Disorder; ADD = Attention Deficit Disorder; ASS = Autisme Spectrum Stoornis; OTS = ondertoezichtstelling; UHP = Uithuisplaatsing; VM = voogdij machtiging.

^a Hieronder vallen onder andere depressie en een dysthyme stoornis.

^b Hieronder vallen een angststoornis, PTSS, ongespecificeerd psychotrauma of stressgerelateerde stoornis.

^c Hieronder vallen een normoverschrijdende gedragsstoornis, oppositioneel opstandige stoornis, andere gespecificeerde gedragsstoornis.

^d Hieronder vallen onder andere persoonlijkheidsproblematiek, dyslexie, leerstoornis of neurologische stoornissen.

^e Dit betreft alleen officiële diagnoses van een LVB/zwakbegaafdheid waardoor dit aantal lager ligt dan het aantal jongeren waarbij op basis van de SQIL/IQ scores vermoedens bestonden voor een LVB.

3.2.6. DELICTKENMERKEN IN DE PROFIELEN

Tabel 16 laat de **delictkenmerken** per profiel zien. In alle profielen is het aandeel jongeren met een gewelddadig indexdelict hoog, variërend van 76,2% in profiel 2 tot 84,6% in profiel 5. Vermogensdelicten met geweld is de meest voorkomende categorie in alle profielen. In profiel 2 is minder dan één op de 20 jongeren eerder veroordeeld terwijl dit in alle andere profielen veel hoger ligt. Het aandeel eerdere delicten in groepsverband ligt in profiel 2 ook relatief laag vergeleken met de andere profielen.

Bij het interpreteren van deze gegevens is het belangrijk om mee te wegen dat de meeste jongeren in preventieve hechtenis zitten, wat betekent dat zij op het moment van verblijf nog niet veroordeeld waren en dat zowel hun precieze aandeel in het delict als het exacte type delict nog niet definitief was vastgesteld. Het komt regelmatig voor dat jongeren aanvankelijk verdacht worden van een ernstiger delict dan waarvoor zij uiteindelijk worden veroordeeld. Daarnaast kan het bij een delict ook gaan om een ‘poging tot’, zoals ‘poging tot doodslag’.

Tabel 16

Delictkenmerken per gevonden profiel

Kenmerk	1. Laag risico (n = 46) n (%)	2. Boosheid antisociaal (n = 21) n (%)	3. Historisch belast (n = 43) n (%)	4. Hoog risico (n = 74) n (%)	5. Hoog geweldsrisico (n = 52) n (%)
Indexdelict					
Overtreding of vernieling	1 (2,2%)	3 (14,3%)	2 (4,7%)	0 (0%)	3 (5,8%)
Opiumwet	5 (10,9%)	1 (4,8%)	3 (7,0%)	3 (4,1%)	1 (1,9%)
Vermogen en profijt	4 (8,7%)	1 (4,8%)	3 (7,0%)	10 (13,5%)	4 (7,7%)
Middelzwaar geweld/wapenbezit	10 (21,7%)	4 (19,0%)	7 (16,3%)	13 (17,6%)	12 (23,1%)
Vermogen met geweld	15 (32,6%)	4 (19,0%)	16 (37,2%)	35 (47,3%)	21 (40,4%)
Zwaar geweld	2 (4,3%)	2 (9,5%)	4 (9,3%)	7 (9,5%)	3 (5,8%)
Zedendelict	3 (6,5%)	0 (0%)	2 (4,7%)	0 (0%)	1 (1,9%)
Brandstichting	2 (4,3%)	3 (14,3%)	1 (2,3%)	0 (0,0%)	1 (1,9%)
Moord of doodslag	4 (8,7%)	3 (14,3%)	5 (11,6%)	6 (8,1%)	6 (11,5%)
Gewelddadig indexdelict	36 (78,3%)	16 (76,2%)	35 (81,4%)	61 (82,4%)	44 (84,6%)
Eerder veroordeeld	19 (41,3%)	1 (4,8%)	40 (93,0%)	64 (86,5%)	32 (61,5%)
Aantal delicten groepsverband^a					
Geen	7 (15,9%)	8 (47,1%)	8 (22,2%)	11 (15,9%)	9 (20,0%)

1 keer	27 (61,4%)	9 (52,9%)	12 (33,3%)	20 (29,0%)	12 (26,7%)
2 keer of meer	10 (22,7%)	0 (0%)	16 (44,4%)	38 (55,1%)	24 (53,3%)

Toelichting. ^a Hierbij is zowel bekeken of het index delict als eerder veroordelingen samen met anderen is gepleegd.

3.2.7. FOCUSGROEP MET PROFESSIONALS OVER DE PROFIELEN

De eerste focusgroep met professionals was gericht op de duiding van de resultaten uit het dossieronderzoek. Alle professionals herkenden dat er binnen de JJI een **diverse populatie** is wat betreft bijvoorbeeld leeftijd, hulpverleningsgeschiedenis, onderwijsgeschiedenis en risico- en beschermende factoren. Zij geven aan ook vanuit die diversiteit naar de doelgroep te kijken; zij kijken naar kenmerken, behoeften en krachten van individuele jongeren en het aanbod dat elke jongere nodig heeft (maatwerk). De profielen die uit het dossieronderzoek naar voren kwamen herkenden zij wel als jongeren die in de JJI's verblijven, maar omdat zij in hun dagelijks werk niet denken in profielen en jongeren eerder zien op een continuüm van kenmerken en behoeften vonden zij het lastig om vanuit die profielen te redeneren. *“Het is herkenbaar, maar het is lastig om in deze ‘hokjes’ te denken.”* En *“Ik denk niet in dergelijke risicoprofielen. Ik kijk vooral vanuit verklaring voor het gewelddadige gedrag en dus ook wat dan de aangrijpingspunten voor behandeling zijn.”*

Professionals noemden in reactie op de profielen een drietal factoren waarvan zij het gevoel hebben dat jongeren zich hierop in elk geval van elkaar onderscheiden en waarop zij het aanbod zouden differentiëren. Ten eerste ervaren zij verschillen tussen jongeren in **zorgbehoefte**, die varieert van weinig tot zeer intensief. Met welke groep jongeren professionals vooral in aanraking komen hangt af van de plek en afdeling waar zij werken. Zo zien sommige professionals een groep jongeren met complexe psychische problematiek met een specifieke en intensieve behandelbehoefte; bijvoorbeeld jongeren die als vluchteling naar Nederland zijn gekomen. Ook zien sommige professionals een groep kwetsbare jonge jongeren (12 t/m 16 jaar), die specifieke geweldsdelicten plegen (of hiervan verdacht worden), mede door de invloed van sociale media en daaruit voortkomende trends. Daarnaast worden door sommige professionals ook jongeren gezien die vanwege hun kwetsbaarheid extra zorg behoeven, door professionals aangeduid als ‘bijzondere zorg’: *“Het zijn kwetsbare jongeren die ondersneeuwen of bedreigd worden op een reguliere groep, maar die niet in aanmerking komen voor een landelijke bestemming”.*

Ten tweede onderscheiden jongeren zich volgens professionals van elkaar in hun **leeftijd** (van 12 tot 25 jaar en ouder), waarbij het onderscheid niet alleen te maken heeft met de kalenderleeftijd, maar vooral ook te maken heeft met de ontwikkelingsleeftijd. Alle professionals ervaren deze grote diversiteit en benadrukken dat dit om een divers aanbod vraagt. Ook benoemt een aantal professionals dat zij diversiteit zien in de mate waarin jongvolwassenen ontvankelijk zijn voor de pedagogische aanpak binnen de JJI. Zo zijn er bijvoorbeeld binnen de groep jongvolwassenen (kalenderleeftijd 18-25) veel verschillen in het ontwikkelingsniveau. Een deel van de jongvolwassenen heeft volgens professionals baat bij de meer pedagogische aanpak van de JJI's terwijl een andere groep juist niet goed ontvankelijk lijkt voor deze pedagogische aanpak binnen de JJI. Voor hen is volgens professionals specialistische expertise en veel tijd nodig om een goed behandelklimaat te creëren waar zij in gedijen, wat zowel in een JJI als in een penitentiare inrichting voor volwassenen niet altijd geboden kan worden.

Ten derde noemen professionals dat jongeren zich van elkaar onderscheiden door hun **motivatie voor behandeling**. Zij zien gemotiveerde tot minder gemotiveerde of ‘voor hulpverlening bereikbare’ jongeren. Zo is er bijvoorbeeld een groep jongeren die als ‘verhard’ wordt aangeduid. Deze groep is

slecht bereikbaar voor hulpverlening en laat veel antisociaal gedrag zien (waarbij door een aantal professionals werd benoemd dat achter deze zogenaamde ‘verharding’ vaak kwetsbaarheid schuilt):

“De kwetsbaarheid bij de ‘verharders’ zie je lastig en verhullen ze onder de verhardheid door bijvoorbeeld heel asociaal te doen. Dit maakt behandeling ook erg lastig. Vaak zijn deze jongeren veel overgeplaatst en zitten zij lang in de PIJ.”

3.3 Onderzoeksvraag 3

In hoeverre sluit het actuele behandelaanbod van de JJI's aan bij de kenmerken en omvang van de populatie en welke aanpassingen met betrekking tot het behandelaanbod zijn nodig?

Deze onderzoeksvraag wordt beantwoord door middel van een documentanalyse van het huidige aanbod in de JJI's (paragraaf 3.3.1) en de focusgroepen met professionals, op onderdelen aangevuld met informatie uit de vijf interviews met jongeren (paragraaf 3.3.2 over kort verblijf en 3.3.3 over lang verblijf).

3.3.1. BESCHRIJVING HUIDIGE AANBOD IN DE JJI

Er zijn in Nederland zes JJI's; vier Rijksinstellingen (RJI de Hunnerberg in Nijmegen, RJI de Hartelborgt in Spijkenisse, RJI den Hey-Acker in Breda en RJI de Haven in Veenhuizen) en twee particuliere instellingen: FC Teylingereind in Sassenheim en JJI Lelystad in Lelystad. De capaciteit wisselt, in 2024 betrof dit zo'n 538 plekken (zie Tabel 17). Elke JJI heeft **basisafdelingen** en **reguliere afdelingen**. Op de basisafdeling verblijven jongeren in principe maximaal 12 weken. Jongeren die langer in de JJI verblijven doen dit op een reguliere afdeling. Daarnaast zijn er '**landelijke bestemmingen**': speciale afdelingen binnen een JJI die op één of twee locaties in het land te vinden zijn. Hier verblijven jongeren die kampen met specifieke problemen en aangepaste begeleiding of specialistische behandeling nodig hebben, in groepen van 6 of 8 jongeren. Het gaat om:

- **Ernstige Seksuele Problematiek (ESP)**. Hier verblijven obsessieve zedendelinquenten. Zij hebben speciale zorg nodig in het kader van recidivevermindering en worden daarnaast apart geplaatst vanwege het risico op morele afwijzing door andere jongeren.
- **Forensische observaties en begeleidingsafdeling (FOBA)**. Hier verblijven jongens of meisjes die in een acute (psychiatrische) crisissituatie verkeren. Het verblijf duurt zo kort als mogelijk en is gericht op stabilisatie.
- **Individueel Traject Afdeling (ITA)**, Hier verblijven jongeren die vanwege hun houding of gedrag groepsongeschikt zijn. Deze jongeren zijn gebaat bij een individuele aanpak en een aangepast dagprogramma.
- **Licht Verstandelijk Beperkt (LVB)** en Licht Verstandelijk Beperkt met Very Intensive Care (LVB-VIC). Hier verblijven jongeren met een IQ onder 70, op de laatste groep in combinatie met ernstige psychiatrische problematiek waardoor ze specifieke zorg nodig hebben.
- **Very Intensive Care (VIC)** is gericht op jongeren met ernstige psychiatrische problematiek, waarbij er echter geen sprake is van een acute crisis. Naast een LVB-VIC is er ook een VIC afdeling voor jongeren met normale cognitieve capaciteiten.
- **Observatie afdeling (FORCA)**. Hier wordt Pro-Justitia onderzoek uitgevoerd. Jongeren verblijven hier voor een periode van zeven weken, in voorlopige hechtenis of in het kader van een vastgelopen PIJ-traject waarbij een advies wordt opgemaakt over de mogelijk verlenging daarvan.
- **Laag Beveiligde Unit (LBU)**. Dit is een resocialisatieafdeling waar jongeren kunnen oefenen met een lager beveiligingsniveau en meer vrijheden en verantwoordelijkheden.
- Verder zijn er aparte afdelingen voor **meisjes** (DJI, z.d.-b).

Tabel 17*Capaciteit per type groep in de verschillende JJI's*

	JJI Lelystad	FC Teylingereind	De Hunnerberg	Den Hey- Acker	De Hartelborgt ^a	De Haven ^b	Totaal
Basisafdeling	20	90	30 ^c	40 ^d	50 ^c	12	242
Reguliere afdeling	32	32	32 ^e	24 ^f	24 ^e		144
Meisjes		20	10				30
LVB	16						16
LVB/VIC	18			6			24
VIC					18		18
ESP				8			8
ITA	8	8		8			24
FOBA					16		16
FORCA		8					8
LBU			8				8
Totaal	94	158	80	86	108	12	538

Toelichting. De capaciteit werd vastgesteld op basis van jaarverslagen van de verschillende Commissies van Toezicht over 2024 (CvT, 2025a, 2025b, 2025c, 2025d).

^a Voor JJI de Hartelborgt werd in 2024 geen jaarverslag door de Commissie van Toezicht geschreven. Daarom is gebruik gemaakt van het jaarverslag over 2023 (CvT, 2024).

^b JJI de Haven werd geopend op 1 oktober 2024 en was in 2024 nog niet op volledige capaciteit. Naast de twee basisafdelingen (kortverblijf) die in 2024 werden geopend, wordt per 2025 opgebouwd naar 4 reguliere groepen (langverblijf) en een verblijfsgroep met nog onbekende bestemming (Bevindingsbrief inspectiebezoek JJI De Haven en VSO Veenhuizen, 2024). In 2025 is aangekondigd dat hier ook een landelijke bestemming voor minderjarige en jongvolwassen vreemdelingen geopend wordt (Kamerstukken II 2024/25, 28741, nr. 126).

^c Waarvan 10 plekken Bijzondere Zorg - interne differentiatie waar meer kwetsbare jongeren geplaatst kunnen worden.

^d Waarvan 10 plekken destijds bedoeld voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen zonder verblijfsstatus.

^e Waarvan 8 plekken Bijzondere Zorg en 8 plekken voor jongeren met problematisch middelengebruik.

^f Waarvan 8 plekken Bijzondere Zorg.

Alle groepen in de JJI, met uitzondering van de Laag Beveiligde Unit (LBU), kennen een **hoog beveiligingsniveau**. Deze beveiliging wordt op verschillende manieren vormgegeven. De inrichting is omgeven door een stevige buitenring, zoals een muur of hek, en de toegang verloopt via een portier. Bezoekers worden vooraf gescreend, moeten zich bij binnenkomst identificeren en worden geregistreerd. Elektronische apparaten zoals telefoons zijn niet toegestaan binnen de inrichting. Ook binnen de JJI zijn er strenge veiligheidsmaatregelen. Jongeren hebben beperkte bewegingsvrijheid en worden altijd begeleid door medewerkers. De JJI is opgedeeld in compartimenten, waarvan de deuren altijd op slot zitten; alleen medewerkers hebben toegang met pasjes of sleutels. Sommige deuren kunnen uitsluitend op afstand door complexbeveiligers worden geopend. Rondom de leefgroep bevinden zich alle kamers van de jongeren. 's Avonds en 's nachts blijven jongeren op hun kamer, waarbij de deur op slot gaat tot de volgende ochtend. De LBU is gevestigd buiten de muren van de JJI en is bedoeld voor jongeren om te oefenen met een lagere mate van beveiliging en hogere mate van verantwoordelijkheid. Er zijn minder strenge veiligheidsregels dan in de rest van de JJI.

In de Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen is vastgelegd waar het **dagprogramma** voor jongeren in de JJI aan moet voldoen (art. 22 Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen). Zo moeten jongeren op

reguliere groepen voor ten minste 77 uur per week gemeenschappelijke activiteiten aangeboden krijgen. Tijdens deze uren verblijven de jongeren dus niet alleen op hun kamer, maar krijgen ze onderwijs, groepsactiviteiten, of behandeling aangeboden. Op iedere groep moeten drie medewerkers ingeroosterd staan waarvan ten hoogste één inhuurkracht. Vanwege nijpende personele bezetting werd in april 2023 een alternatief dagprogramma ingevoerd waarbij jongeren wekelijks 77 uur aan activiteiten deelnemen, waarvan 62 uur aan gemeenschappelijke activiteiten en de overige activiteiten individueel op kamer worden aangeboden (Kamerstukken II 2022/23, 24587, nr 881). Dit is een tijdelijke maatregel die geldt zolang als nodig om de kwaliteit van het aanbod in de JJI's te kunnen waarborgen. Doordat jongeren minder deelnemen aan gezamenlijke activiteiten zijn er minder medewerkers nodig. De medewerkers die op deze manier worden vrijgespeeld kunnen ingezet worden op andere groepen zodat op elke groep in principe drie medewerkers staan.

Alle JJI's werken met de **basismethodiek YOUTURN** en verzorgen een dagprogramma dat bestaat uit onderwijs, behandeling en recreatie. YOUTURN ondersteunt jongeren bij het ontwikkelen van sociale vaardigheden, moreel besef en verantwoordelijk gedrag. Jongeren werken onder begeleiding van professionals en in groepsbijeenkomsten aan hun persoonlijke ontwikkeling en krijgen continu feedback op hun gedrag. YOUTURN bestaat uit vijf fases waarbij de eerste twee fases (tot 12 weken) gericht zijn op informatie verzamelen, het eerste perspectiefplan opstellen, stabiliseren en motiveren van jongeren. Vanaf 12 weken komen jongeren in fase 3 welke in het teken staat van persoonlijke ontwikkeling, individuele behandeling voor delictgerelateerde factoren en ontwikkelen van vaardigheden voor terugkeer in de maatschappij.

Fase 4 is de resocialisatie fase waarin de jongere activiteiten uitvoert gericht op resocialisatie, zoals werken of onderwijs buiten de JJI. In fase 5 wordt de straf of maatregel (voorwaardelijk) beëindigd en verlaten jongeren de JJI. De zorg wordt hiermee volledig overgedragen aan de gemeente en reclassering (Commissie van Toezicht, z.d.). Afhankelijk van de verblijfsduur doorlopen de jongeren deze fases. Voor jongeren op de basisafdeling die nog maar kort verblijven ligt de nadruk ligt op de eerste twee fases van deze methodiek en screening en diagnostiek om in kaart te brengen wat de jongere nodig heeft tijdens zijn of haar verblijf en als hij/zij weer uitstroomt. Jongeren die langer verblijven doorlopen meerdere fases van deze methodiek.

Naast de basismethodiek YOUTURN werken de JJI's met verschillende therapieën of behandelingen die zich richten op criminogene factoren. Deze worden over het algemeen ingezet bij jongeren die langer dan drie maanden in een JJI verblijven. Hieronder volgt een overzicht van de verschillende interventies die in de JJI's beschikbaar zijn. Dit overzicht is samengesteld op basis van een documentanalyse van openbare bronnen, zoals jaarverslagen, informatiefolders en de websites van de JJI's, waardoor dit mogelijk niet volledig of actueel is. Het overzicht heeft als doel een globaal beeld te geven van het aanbod binnen de JJI's. Het valt buiten de scope van dit onderzoek om dit aanbod uitvoerig te onderzoeken. Zo is het niet bekend of de genoemde behandelingen / therapieën door de JJI's zelf of door ketenpartners geboden worden, en ook niet of deze in elke JJI (voldoende) beschikbaar zijn. In de focusgroepen is daar wel op ingegaan (zie paragraaf 3.3.2). Op basis van de documentanalyse blijkt dat in JJI's behandelingen worden geboden op het gebied van psycho-educatie, vaardigheidstrainingen, vaktherapieën, cognitieve gedragstherapieën, traumabehandeling, psychotherapie en systemische interventies. De verschillende behandelingen en de doelgroep van de behandeling zullen worden toegelicht in Tabel 18, evenals een eventuele beoordeling door een erkenningscommissie.

Tabel 18*Beschrijving van therapieën en interventies in de JJI*

Behandeling	Beschrijving	Doelgroep	Beoordeling erkenningscommissie ^a
Psycho-educatie	Voorlichting over en ondersteuning bij psychische problemen, emoties en gedrag om inzicht en zelfmanagement te vergroten	Gezinnen met jongeren met gedragsproblemen of psychische klachten	-Niet beoordeeld
Vaardigheidstrainingen			
Sociale vaardigheden op maat	Vergroten van vaardigheden, om gedragsproblemen te beperken en na een delict de kans op recidive te verkleinen	Jongeren van 15 tot 21 jaar met externaliserende gedragsproblemen, waaronder delictgedrag, die samenhangen met een tekort aan sociale en cognitieve vaardigheden	Goed onderbouwd
Agressieregulatie op maat Jeugd	Verminderen van agressief gedrag en het voorkomen van recidive	Jongeren van 12 tot 16 jaar met agressieproblematiek, verhoogd risico op recidive en een IQ van minimaal 80	Effectief volgens eerste aanwijzingen
Agressieregulatie op maat Jongvolwassenen	Verminderen van agressief gedrag en het voorkomen van recidive	Jongeren en jongvolwassenen van 16 t/m 24 jaar met agressieproblematiek, verhoogd risico op recidive en IQ van minimaal 70	Effectief volgens goede aanwijzingen
Vorbereid op je Toekomst	Maken van toekomstplannen, ontwikkelen van de benodigde vaardigheden en verminderen van recidive	Jongeren die zich voorbereiden op terugkeer naar de maatschappij	Goed onderbouwd
Mindfulness	In het hier en nu leren te blijven en een vriendelijke, niet-oordelende houding aan te nemen tegenover gedachten en gevoelens	Jongeren die last hebben van psychische klachten zoals angst of somberheid	Niet beoordeeld
Out of the circle	Cognitief-gedragstherapeutische interventie gericht op verminderen recidive door ontwikkelen inzicht en gedragsalternatieven	Jeugdige plegers van seksuele delicten (subtype solodader) die klinisch behandeld worden	Erkenning verlopen
Vaktherapie			
Beeldende therapie	D.m.v. beeldend werken (zoals tekenen, schilderen of boetseren) problemen zichtbaar maken	Mensen van alle leeftijden met psychosociale of psychiatrische	Niet beoordeeld
Muziektherapie	D.m.v. muziek maken emoties uiten, verwerken en nieuwe manieren van	problematiek die moeite hebben om in woorden uit	

Behandeling	Beschrijving	Doelgroep	Beoordeling erkenningcommissie ^a
Dramatherapie	communiceren en omgaan met problemen ontwikkelen D.m.v. theater- en toneeltechnieken problemen leren verminderen of accepteren door te doen, voelen en ervaren	te leggen hoe zij zich voelen of wat er aan de hand is	
Psychomotore therapie (PMT)	D.m.v. lichaams- en bewegingsgerichte activiteiten psychische problemen aanpakken		
Cognitieve gedragstherapie			
Cognitieve gedragstherapie (CGT)	Leren omgaan met negatieve gedachten en gevoelens en denkfouten opsporen en corrigeren die leiden tot psychische klachten	Kinderen, jongeren en volwassenen met psychische klachten	Niet beoordeeld
Brains4Use	Gebruik van alcohol en drugs verminderen door inzicht, motivatie en praktische handvatten	Jongeren van 12 t/m 23 jaar die middelen gebruiken en willen minderen of stoppen	Erkenning verlopen
Emotieregulatie therapie (ERT)	Leren omgaan met emoties, gedachten en gedrag zoals dagelijkse stress en psychische kwetsbaarheid	Jongeren die moeite hebben met het onder controle houden van emoties	Niet beoordeeld
In Control!	Training die agressieregulatie, ontspanningstechnieken, sociale vaardigheden en cognitieve gedragstherapie combineert om delinquent gedrag en recidive bij jongeren terug te dringen, met actieve betrokkenheid van ouders en het netwerk	Jongeren die geweld hebben gebruikt of hiermee hebben gedreigd en willen leren hun woede te beheersen en socialer te handelen	Niet beoordeeld
Leren van Delict	Individuele cognitief-gedragsmatige training die jongeren helpt om herhaling van (gewelddadige) delicten te voorkomen	Jongeren die een (gewelddadig) delict hebben gepleegd	Erkenning verlopen
Traumabehandeling			
Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR)	Kortdurende behandelmethodes om nare ervaringen te verwerken door deze opnieuw op te roepen i.c.m. afleidende prikkels zoals oogbewegingen	Kinderen, jongeren en volwassenen met trauma gerelateerde klachten	Onderzoek naar effectiviteit is lopende
Narrative exposure therapie (NET)	Een behandeling voor PTSS om traumatische gebeurtenissen te verwerken door het levensverhaal te vertellen en in een veilige setting terug te gaan naar de gebeurtenissen	Jongeren met PTSS klachten	Niet beoordeeld

Behandeling	Beschrijving	Doelgroep	Beoordeling erkenningcommissie ^a
Psychotherapie			
Psychotherapie	Psychische stoornissen of problemen behandelen d.m.v. praten	Jongeren met psychische problematiek	Niet beoordeeld
Schematherapie	Hardnekkige gedragspatronen en de invloed van jeugdervaringen begrijpen en veranderen om je beter te voelen en anders te handelen	Jongeren met langdurige klachten zoals persoonlijkheidsproblemen, depressie, angst of gedragsproblemen	Niet beoordeeld
Dialectische gedragstherapie (DGT)	Een combinatie van gedragstherapie, mindfulness en dialectiek gericht op in controle houden en verminderen van impulsief gedrag	Jongeren met borderline	Onderzoek naar effectiviteit is lopende
Mentalisation based therapy (MBT)	Verbeteren van relaties en verminderen van psychiatrische symptomen en destructief gedrag	Jongeren met borderline	Niet beoordeeld
Safepath	Een vorm van schematherapie om het functioneren en de dynamiek van de groep te verbeteren	Jongeren met verschillende problematiek die leren om verantwoordelijk te denken en gedragen	Niet beoordeeld
Systemische interventies			
Systeemtherapie	Doorbreken van patronen die spanningen en problemen in gezinnen in stand houden, met als doel relaties versterken en communicatie verbeteren	Gezinnen waarin relaties onder druk staan door bijv. opvoedings- of gedragsproblemen of ingrijpende gebeurtenissen	Effectiviteit voldoende onderbouwd
Relationele gezinstherapie (RGT)	Gedragsproblemen verminderen door positief beïnvloeden van onderlinge gezinsrelaties	Gezinnen met jongeren van 12 t/m 18 jaar met ernstige externaliserende gedragsproblemen	Goed onderbouwd
Multidimensionale gezinstherapie (MDFT)	Vorm van systeemtherapie gericht op het verminderen of stoppen van crimineel gedrag en middelengebruik en voorkomen van terugval	Jongeren van 12 t/m 23 jaar met crimineel gedrag en/of een alcohol- of drugsstoornis, eventueel i.c.m. psychische problemen	Effectief volgens goede aanwijzingen
Overig			
Work-Wise	Nazorgmethode waarbij een Individueel Traject Begeleider (ITB-er) jongeren op weg helpt naar passend werk of onderwijs	Alle jongeren die langer dan drie weken in een JJI verblijven	Goed onderbouwd

Behandeling	Beschrijving	Doelgroep	Beoordeling erkenningcommissie ^a
Perspectief herstelbemiddeling	Inzicht, erkenning en emotioneel herstel mogelijk maken d.m.v. begeleid contact tussen jongere en slachtoffer	Jongeren die zich schuldig voelen, spijt hebben of zich afvragen hoe het is als zij het slachtoffer tegenkomen na vrijlating	Niet beoordeeld
Dutch cell dogs	Een trainingsprogramma waarbij jongeren asielhonden trainen, en wederzijdse groei en maatschappelijke re-integratie centraal staat	Jongeren die willen werken aan eigenwaarde, verantwoordelijkheid en sociale vaardigheden	Niet beoordeeld
Rechtbanktraining	Op een laagdrempelige manier kennismaken met hoe een rechtszitting verloopt en voorbereiding op de eigen zitting door uitleg, rollenspellen en praktische tips	Jongeren die binnenkort een rechtszitting hebben en willen weten wat hen te wachten staat	Niet beoordeeld
Move it	Motivatie voor behandeling vergroten door een laagdrempelige training waarin elementen van PMT en cognitieve gedragstherapie worden gecombineerd	Jongeren met uiteenlopende problematiek	Niet beoordeeld

Toelichting. In deze tabel wordt een overzicht van de verschillende therapieën en behandelmogelijkheden in de JJI's weergegeven. Niet alle behandelmogelijkheden zijn in elke JJI beschikbaar. Deze lijst is samengesteld op basis van openbare bronnen, zoals jaarverslagen, informatiefolders en de websites van de JJI's.

^a De Erkenningcommissie Justitiële Interventies en de Erkenningcommissie Interventies beoordelen interventies op criteria voor erkenning. Een interventie kan worden erkend als goed onderbouwd, of als effectief op basis van eerste, goede of sterke aanwijzingen voor effectiviteit. Hoe hoger het niveau, hoe meer bewijs er is voor de effectiviteit van de interventie. 'Erkenning verlopen' betekent dat de termijn waarop de interventiebeschrijving had moeten worden geactualiseerd en opnieuw beoordeeld is verlopen. 'Niet beoordeeld' betekent dat een interventie niet voor beoordeling is ingediend.

3.3.2. FOCUSGROEPEN EN INTERVIEWS OVER AANBOD IN DE JJI

Er zijn twee focusgroepen, drie semigestructureerde groepsinterviews met professionals en vijf interviews met jongeren uitgevoerd gericht op de vraag in hoeverre het actuele behandelaanbod van de JJI's aansluit bij de kenmerken en omvang van de populatie en welke aanpassingen met betrekking tot het behandelaanbod nodig zijn. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen jongeren die kort in een JJI verblijven (paragraaf 3.3.2) en jongeren die lang in een JJI verblijven (paragraaf 3.3.2). Deze keuze is gemaakt omdat professionals aangaven dat het aanbod voor jongeren die kort verblijven er anders uitziet dan het aanbod voor jongeren die lang verblijven (zie ook paragraaf 3.3.1.).

Aanbod voor jongeren die kort verblijven

Ten aanzien van het aanbod voor jongeren die kort verblijven in een JJI komen de volgende behoeften naar voren; 1) meer mogelijkheden voor diagnostiek en behandeling, 2) meer mogelijkheden voor intensief betrekken van het netwerk en 3) verbeteren van samenwerking met externe partners en meer continuïteit en doorgaande lijnen. Daarnaast wordt het nut van zeer korte plaatsingen bediscussieerd (4).

1. Meer mogelijkheden voor diagnostiek en behandeling

Alle professionals die deelnamen aan een focusgroep of interview ervaren het huidige aanbod voor jongeren op kortverblijf groepen⁴ als ‘basaal’; vooral gericht op het bieden van structuur, rust en stabilisatie. Het dagprogramma en de vaste structuur binnen een JJI dragen (onder andere door de methodiek YOUTURN) volgens hen bij aan rust, voorspelbaarheid en een veilig leefklimaat. Tegelijkertijd pleiten zij voor meer mogelijkheden voor **diagnostiek en behandeling**, óók voor jongeren die kort in een JJI verblijven. *“Op dit moment is langverblijf voor behandeling en kortverblijf meer voor stabilisatie en structuur. We bieden op kortverblijf een bepaalde mate van regelmaat en rust die jongeren kalmeert, zeker als ze iets langer verblijven. Maar we zouden eigenlijk het liefst de begeleiding die op langverblijf beschikbaar is eerder willen inzetten.”*

Tegelijkertijd benadrukken de professionals dat de korte verblijfsduur intensieve diagnostiek en behandeling moeilijk maakt, maar denken dat er ook voor jongeren die relatief kort verblijven meer mogelijk is dan nu wordt geboden. Hierbij noemen ze bijvoorbeeld (het flexibel en snel kunnen inzetten van) **kortdurende diagnostiek en behandelingen**. Een aantal professionals noemt als voorbeelden kortdurende interventies gericht op trauma (bijvoorbeeld georganiseerd door gespecialiseerde externe aanbieders) of interventies gericht op het vergroten van behandelmotivatie. Sommige professionals noemen in het kader van een zinvol verblijf ook de behoefte aan een **steviger onderwijsprogramma** met meer mogelijkheden voor **stages** voor jongeren op kortverblijf groepen (zie ook kopje onderwijsaanbod bij 3.3.3).

De geïnterviewde jongeren geven aan dat er weinig te behandelen valt als jongeren heel kort vastzitten of vastzitten ‘in afwachting van’ een uitspraak. Zij benoemen dat het vooral belangrijk is dat professionals een maatje zijn voor de jongeren, en hen een luisterend oor bieden. Samen met de jongeren kunnen professionals kijken of er iets ‘gefixt’ kan worden voor wanneer ze weer vrij zijn en buiten staan. Ze wijzen hiermee vooral op het belang van het helpen bij het organiseren van praktische zaken en minder op een behandelaanbod voor specifieke problematiek.

2. Meer mogelijkheden voor intensief betrekken van het netwerk

Alle professionals benadrukken dat het actief **betrekken van het netwerk** van de jongeren ook bij korte trajecten belangrijk is omdat dit de kans op succesvolle terugkeer vergroot en het risico op terugval vermindert. Hoewel iedereen het belang hiervan onderstreept, geven de professionals aan dat het door de hoge werkdruk nog te vaak niet lukt om het netwerk goed te betrekken, met name bij korte trajecten. Naast tijd om het netwerk te betrekken is er behoefte aan het snel kunnen inzetten van systeemtherapie en dit kunnen vervolgen na uitstroom: *“Je wilt de bescherm laag vergroten en de risicofactoren verminderen. Hiervoor moeten we beter zicht krijgen op het netwerk, hen erbij betrekken en het kunnen voortzetten als zij naar buiten gaan”*. Het introduceren van systeemtherapie op kortverblijf groepen heeft volgens verschillende professionals ook het voordeel dat voor jongeren die hierna doorstromen naar een langverblijf groep zij en hun netwerk gewend zijn aan deze manier van werken wat de kans op succesvolle behandeling vergroot: *“Het is heel lastig om systeemtherapie op langverblijf te introduceren als jongeren (en ouders) het niet gewend zijn. Er is veel sprake van schaamte bij jongeren en professionals hebben moeite om ouders te betrekken.”*

⁴ Professionals noemen basisafdelingen veelal ‘kortverblijf’ (groepen) en reguliere afdelingen ‘langverblijf’ (groepen).

3. Verbeteren van samenwerking met externe partners en meer continuïteit en doorgaande lijnen

In lijn met het voorgaande pleiten alle professionals voor meer **continuïteit van behandeling** binnen en buiten de JJI, waardoor behandelingen niet steeds worden onderbroken. Momenteel worden lopende behandelingen bij plaatsing in de JJI regelmatig stopgezet. Redenen die hiervoor genoemd worden zijn praktisch (zoals reisafstand), of beleidsmatig en financieel (discussies over verantwoordelijkheden, aanmeldroutes en wie wat dient te financieren). Het opnieuw opstarten van behandelingen vraagt steeds opnieuw investeren in de werkrelatie met de jongere en in het opbouwen van vertrouwen en motivatie, alvorens daadwerkelijk 'aan het werk' gegaan kan worden. Naast dat dit binnen een korte plaatsing niet lukt, komt dit ook de behandelmotivatie van jongeren en effectiviteit van behandelingen niet ten goede.

Professionals denken dat een betere **samenwerking met externe partners**, zoals de reclassering, GGZ en gemeenten ervoor kan zorgen dat de zorg bij in- en uitstroom beter doorloopt, en indien nodig snellere en betere overdracht naar vervolgzorg plaatsvindt. Zij benadrukken het belang van **overlegmomenten** met alle betrokken partijen; idealiter vindt in ieder geval voor alle jongeren direct na instroom een overleg plaats en voordat jongeren weer uitstromen. In de praktijk lukt het door de hoge werkdruk bij alle partijen niet altijd om dit te realiseren. In het verlengde hiervan pleiten professionals ook voor meer tijd en aandacht voor **uitstroomplannen** en **nazorg**. Zij geven aan dat de hoge werkdruk bij alle partners en het gebrek aan afstemming met ketenpartners er vooral bij jongeren met een korte verblijfsduur voor zorgen dat zij vaak uitstromen zonder een **goed doordacht uitstroomplan**. Structuren die hiervoor ingericht zijn, zoals de zogenaamde nazorgtafels of trajectberaden, vinden te weinig plaats door personeelstekorten en hoge caseloads bij alle betrokken partijen, of hier sluiten mensen aan die de jongere niet goed kennen. Verschillende professionals benadrukken bovendien dat er regelmatig ook (nog) geen nazorgpartner betrokken is om de zorg voor de jongere over te nemen. Hierdoor wordt er onvoldoende voortgebouwd op het traject in de JJI en is de nazorg niet goed geregeld op het moment dat jongeren uitstromen (zie verder bij onderzoeksvraag 4). *“Er wordt in de JJI mooi gewerkt met basisprofielen en doelen, maar externe ketenpartners moeten hier ook op voort kunnen borduren zodat de jongeren hier na de JJI verder mee kunnen. Dit ontbreekt vaak. De nazorgtafel wordt vaak niet goed gepland. Ook bij trajectberaden sluiten vaak mensen aan die de jongeren niet goed kennen waardoor het voor mij weinig meerwaarde heeft.”*

Een aantal professionals noemt hierbij dat eenzelfde problematiek speelt voor het onderwijs; ook hier is vaak weinig sprake van doorgaande lijnen, ontbreekt een goede samenwerking met scholen van herkomst en is onderwijs vaak nog niet goed geregeld op het moment dat jongere uitstromen.

4. Het nut van zeer korte plaatsingen

Tot slot komt in de focusgroepen aan de orde dat vrijwel alle professionals het nut betwijfelen van **(zeer) korte plaatsingen** (van enkele dagen of weken) in de JJI. Zij hebben niet het gevoel dat zo'n plaatsing daadwerkelijk bijdraagt aan het voorkomen van recidive. De nadruk ligt op het bieden van structuur, rust en stabilisatie terwijl een gedegen diagnostisch beeld vormen of het werken aan ontwikkeldoelen of persoonlijke problematiek beperkt mogelijk is. Zij benoemen daarbij dat de (zeer) korte plaatsingen wel een grote hoeveelheid werk met zich meebrengen (waaronder intakes, screening, administratie, continue veranderende groepsdynamieken, contacten met het sociale netwerk en ketenpartners en voorbereiden op de uitstroom) en tegelijkertijd de doorloop en daarmee

de werkdruk hoog is. Deze plaatsingen doen daarmee een flink beroep op de personele capaciteit in de JJI's terwijl de professionals het nut hiervan betwifelen.

Naast dat jongeren bij aangaven dat er weinig te behandelen valt als jongeren heel kort vastzitten of vastzitten 'in afwachting van' een uitspraak (zie punt 1), noemt een jongere ook dat een kort verblijf in een JJI een plek is waar je gestraft wordt en niet waar je geholpen wordt. Meerdere jongeren wijzen op de **impact van detentie** ook bij een kortverblijf in een JJI. Jongeren gebruiken de term 'overleven in de jungle' en noemen negatieve beïnvloeding door andere jongeren.

Aanbod voor jongeren die lang verblijven

Ten aanzien van het aanbod voor jongeren die lang verblijven in een JJI komen meerdere behoeften naar voren; 1) een uitgebreider en gemakkelijker inzetbaar behandelaanbod, 2) meer specialistische kennis op de groep, 3) een rijker onderwijsaanbod, 4) voldoende specialistische plekken, 5) meer differentiatie in beveiligingsniveaus, 6) aansluiten bij een lastig te behandelen subgroep met een PIJ-maatregel en 7) meer ruimte voor het individu en minder gebruik van sancties.

1. Een gemakkelijker inzetbaar en uitgebreider behandelaanbod

Professionals geven aan dat het aanbod op langverblijf groepen meer dan op kortverblijf groepen gericht is op behandeling. Toch benoemen alle professionals dat ook hier het **behandelaanbod beperkt** is en onvoldoende aansluit bij de diversiteit en complexiteit van de problematiek van de jongeren (waarschijnlijk verschilt dit per JJI). Daarnaast noemen zij dat er een tekort aan behandelaren is binnen de JJI's waardoor er **wachttijsten** bestaan.

Ook sluit het aanbod dat beschikbaar is volgens de professionals op sommige gebieden onvoldoende aan op de behoefte van jongeren. Behandelingen die vaak beschikbaar zijn, zijn bijvoorbeeld MDFT, EMDR en psychomotorische therapie. De ervaringen hiermee zijn positief, maar ook hier geldt dat er vaak wachttijsten zijn. Verschillende professionals noemen voorbeelden waarop zij een gebrek aan passend behandelaanbod ervaren: aanbod gericht op **problematisch middelengebruik** en andere vormen van verslaving, aanbod voor jongeren met een **licht verstandelijke beperking** (LVB) en naar Nederland **gevluchte jongeren** met complexe (**oorlog**)trauma's (vaak in combinatie met ernstig middelengebruik). Bij deze laatste groep belemmeren ook cultuur- en taalbarrières en een gebrek aan een ondersteunend netwerk in Nederland het bieden van behandeling (of in het netwerk komen tevens complexe (oorlog)trauma's en cultuur- en taalbarrières voor).

Verder zouden verschillende professionals graag meer specialistisch behandelaanbod zien wat betreft **specifiek delictgedrag**. Het huidige behandelaanbod richt zich vooral op 'algemene agressie', terwijl specialistische kennis en behandeling gericht op bijvoorbeeld relationeel geweld ontbreekt.

Het werken met dieren wordt door twee professionals genoemd als een waardevolle toevoeging op het standaard behandelaanbod. De ervaringen van deze professionals met een aanbod zoals '*Dutch Cell Dogs*' zijn positief. Het inzetten van dieren kan ondersteunend zijn om 'een ingang' bij jongeren te vinden, hun motivatie voor gedragsverandering te bevorderen, de verantwoordelijkheid van jongeren te bevorderen en om de 'zachte kant' van jongeren naar voren te brengen. Deze professionals zouden dan ook graag zien dat het werken met dieren binnen de JJI wordt uitgebreid.

De professionals pleiten niet alleen voor het uitbreiden van behandelaanbod door middel van het vergroten van de expertise en inzetbaarheid binnen de JJI's zelf. Zij noemen ook een sterkere

samenwerking met externe specialisten als belangrijke oplossingsrichting. Hiertoe moet het volgens professionals gemakkelijker worden om externe specialisten in te schakelen. Redenen waardoor dit nu vaak niet lukt zijn praktisch (zoals reisafstand voor een al lopende behandeling), of beleidsmatig en financieel (discussies over verantwoordelijkheden, aanmeldroutes en wie wat dient te financieren).

Jongeren die wat langer hebben vastgezetten noemen dat zij in die periode veel in **therapie** waren, veel moesten **praten** en meededen met **groepsgesprekken** en/of **systeemtherapie**. Tegelijkertijd noemt een jongere die negen maanden in een JJI verbleef dat hij geen therapie of groepsgesprekken heeft gehad: *“Ik had een mentor waarmee ik praatte, maar daar bleef het bij. Ik heb geen verplichte groepsgesprekken gehad omdat ze daar gewoon te laat mee zijn gestart. Dus toen zij daarmee wilden starten was het al tijd om te werken aan mijn terugkeer en hoe ik niet meer strafbare dingen zou doen”*. Hij benoemde zijn dagen te hebben gevuld met sporten, eten, tv kijken, douchen, in de keuken helpen, luchten, naar huis bellen, met de jongens chillen en in zijn cel zitten.

2. Meer specialistische kennis op de groep

Naast de behoefte ten aanzien van behandelaanbod noemen verschillende professionals dat medewerkers die dagelijks met jongeren werken op de groep ook behoefte hebben aan **meer specialistische kennis** om met bepaald gedrag of bepaalde problematieken **op de groep** om te gaan. Zij benoemen daarbij dezelfde voorbeelden als waarvoor zij meer behandelaanbod wensen; bijvoorbeeld dat er bij veel jongeren sprake is van problematisch **middelengebruik** en andere vormen van verslaving en **lichte verstandelijke beperkingen** (LVB). En zij zien een groep jongeren die als vluchteling naar Nederland zijn gekomen en kampen met **complexe (oorlogs)trauma's**, vaak in combinatie met ernstig middelengebruik. Zij missen naast behandelaanbod zelf ook kennis over de dagelijkse omgang met deze jongeren, waarbij bij de laatste groep ook cultuur- en taalbarrières meespelen. Voor deze laatste groep zijn er wel AMV (alleenstaande minderjarige vluchtelingen) groepen ingericht, maar volgens professionals zitten deze groepen vol waardoor deze jongeren ook op reguliere groepen verblijven. Ook zien professionals dat een deel van de jongvolwassenen die onder het adolescentenstrafrecht (ASR) in een JJI zijn geplaatst niet ontvankelijk lijken voor de meer pedagogische aanpak die zij bieden in de JJI, waarbij enkele professionals twijfels uiten over of een JJI voor hen wel een passende plek is.

3. Een rijker onderwijsaanbod

Naast behandeling zien professionals het bieden van **onderwijs of arbeid** als essentieel voor een positief toekomstperspectief en de ontwikkeling van jongeren. Door verschillende professionals wordt het huidige onderwijsaanbod voor jongeren die lang verblijven echter als beperkt ervaren, bijvoorbeeld erg gericht op MBO en alleen bepaalde opleidingen. Er zouden meer stage- en arbeidsplekken beschikbaar moeten zijn binnen of buiten de JJI en de mogelijkheden voor talentontwikkeling en creativiteit zouden moeten worden uitgebreid, zodat jongeren hun interesses en talenten kunnen ontdekken en verder ontwikkelen. Hiermee wordt ook verveling tegengegaan, wat belangrijk is om gedragsproblemen gedurende de dag te voorkomen. Doordat het onderwijs volgens de professionals niet altijd aansluit bij het onderwijsniveau, de behoeften en/of interesses van jongeren lopen sommige jongeren tijdens hun detentie (verdere) onderwijsachterstanden op en ervaren zij moeilijkheden bij het uitstromen naar vervolgopleidingen, wat niet bevorderend is voor het voorkomen van delictgedrag.

4. Voldoende specialistische plekken

Alle professionals benoemen dat het belangrijk is om jongeren met een **hoge en/of zeer specifieke zorgbehoefte** op specialistische groepen te plaatsen waar beter kan worden voldaan aan hun ondersteuningsbehoefte. Dit lukt volgens hen momenteel onvoldoende doordat het aanbod van specialistische plekken nog te beperkt is.

Over de verschillende JJI's verdeeld zijn er landelijk specialistische bestemmingen, zoals de Forensische observatie en begeleidingsafdeling (FOBA), de Very Intensive Care (VIC) en de Individueel Traject Afdeling (ITA). Deze sluiten volgens de professionals goed aan voor jongeren met een hogere en specialistische zorgbehoefte, maar het **aantal plekken** en de **doorstroom** zijn beperkt waardoor er **lange wachtlijsten** zijn. Zo was het oorspronkelijke doel van de Individueel Traject Afdeling (ITA) kortdurende stabilisatie, maar in de praktijk lukt het volgens professionals onvoldoende om deze jongeren te stabiliseren en terug te plaatsen naar de reguliere groep van herkomst, waardoor zij langdurig op deze groepen verblijven en uiteindelijk vanuit daar op verlof gaan. Of het gebrek aan doorstroom komt door de problematiek, personeelstekorten of doordat de uitstroom van jongeren stagneert (of door een combinatie van deze factoren) is niet bekend.

Daarnaast zijn er volgens professionals jongeren die op reguliere afdelingen verblijven die eigenlijk meer en/of specialistische zorg nodig hebben dan een reguliere afdeling kan bieden, maar overal een beetje 'tussenin' vallen. *"Er zijn kwetsbare jongeren die op een reguliere groep ondersneeuwen of worden bedreigd. Deze jongeren hebben persoonlijkheidsproblematiek maar voldoen niet aan de criteria voor een VIC of FOBA. En op een bijzondere zorg groep kunnen ze ook niet terecht omdat ze daarvoor te 'verhard' gedrag laten zien. Daardoor verblijven ze op reguliere groepen, maar dit is lastig voor de groepsdynamiek en de groepsleiding."*

Hiertoe heeft een aantal JJI's reguliere afdelingen zo ingericht dat er **bijzondere zorg** kan worden geboden voor jongeren met een intensievere zorgbehoefte die net niet in aanmerking komen voor een landelijk specialistische bestemming. De ervaringen met deze groepen zijn positief, hoewel het volgens professionals ook op deze groepen lastig is om met jongeren met flinke persoonlijkheidsproblematiek om te gaan. Daarnaast bieden deze groepen maar een beperkt aantal plekken. Ook de doorstroom van jongeren met een PIJ-maatregel van kortverblijf naar passende groepen verloopt traag en er zijn wachtlijsten voor verschillende groepen. Hierdoor verblijven zij vaak langer dan gewenst op kortverblijfgroepen waar de ondersteuning en behandeling onvoldoende aansluit op wat zij nodig hebben. Hierdoor ontstaan ook geen nieuwe plekken op de kortverblijfgroepen waardoor het systeem vastloopt.

Om jongeren met een hoge en/of zeer specifieke zorgbehoefte goed te behandelen is er behoefte aan **meer capaciteit** op landelijk specialistische bestemmingen en meer reguliere afdelingen waar bijzondere zorg kan worden geboden.

Hiernaast ervaren verschillende professionals dilemma's bij het plaatsen van **meisjes binnen de JJI**. De groep meisjes is zeer divers qua kenmerken en behoeften. Door het beperkte aantal groepen voor meisjes kan er echter lastig gedifferentieerd worden op basis van hun kenmerken en behoeften, wat het leveren van een passend aanbod ingewikkeld maakt. Bovendien zorgt dit voor een ingewikkelde groepsdynamiek, waarbij veel van meisjes en medewerkers wordt gevraagd om een positief en veilig leefklimaat te realiseren.

Verder zien meerdere professionals een groep jongeren met dusdanig **ernstige psychische problematiek** dat zij waarschijnlijk meer baat zouden hebben bij een psychiatrische setting waar ruimte is voor langdurige behandeling, dan bij een plaatsing in een JJI. Het ontbreekt binnen de GGZ volgens deze professionals echter aan voldoende plekken waar een veilige plek geboden kan worden voor jongeren met ernstige psychische problematiek die ook gedrag in het forensische kader laten zien. Ook zijn er binnen de GGZ lange wachttijden en is de gesloten jeugdzorg (JeugdzorgPlus) aan het afbouwen. De professionals benadrukken het belang van meer plekken met een aanbod waar zowel expertise vanuit de GGZ als vanuit het forensische kader aanwezig is (zie verder bij 3.4 over vervolgaanbod).

5. Meer differentiatie in beveiligingsniveaus

Professionals geven aan dat er behoefte is aan meer **differentiatie in beveiligingsniveaus** tijdens plaatsing in de JJI, zodat maatwerk kan worden geboden in beveiligingsnoodzaak en jongeren stapsgewijs kunnen doorstromen naar meer zelfstandigheid of reguliere zorg. Settings met lagere beveiligingsniveaus bieden jongeren de mogelijkheid om te oefenen met, en toe te werken naar meer vrijheden en autonomie, en zo beter voorbereid te zijn op terugkeer in de maatschappij. Momenteel vinden alle professionals dat er een te beperkt aanbod is op dit vlak. Zij geven aan dat er slechts één **laag beveiligde unit** (LBU) is en dat andere vormen van differentiatie in beveiliging ontbreken terwijl hier wel behoefte aan is, bijvoorbeeld in de vorm van **meer open voorzieningen**. Ook de vijf **kleinschalige voorzieningen voor justitiële jeugd** (KVJJ's) worden in dit kader genoemd. In de praktijk verloopt de doorstroom naar een KVJJ volgens de professionals niet altijd soepel, vooral niet voor jongeren met een PIJ-maatregel. Professionals geven daarnaast aan dat vaak vereist wordt dat jongeren via een reguliere groep naar een KVJJ moeten doorstromen, terwijl dit volgens hen niet altijd nodig is en hierin meer maatwerk wenselijk is.

Professionals wijzen erop dat een lager beveiligingsniveau waarschijnlijk passender zou zijn voor de groep jongeren met relatief weinig risicofactoren en relatief veel beschermende factoren (zie profiel 1 uit het dossieronderzoek), zodat de beschermende factoren gecontinueerd kunnen worden tijdens de periode van vrijheidsbeneming.

6. Aansluiten bij een lastig te behandelen subgroep met een PIJ-maatregel

Een aantal professionals ervaart de begeleiding van een deel van de jongeren met een **PIJ-maatregel** als ingewikkeld. Waar sommige jongeren hun traject relatief vlot doorlopen, vooral jongeren met een beschermend netwerk of betrokken ouders, is er ook een groep jongeren die weinig motivatie laat zien, weinig perspectief en ondersteunend sociaal netwerk heeft en daardoor stagneert in het traject. Deze professionals vinden het lastig hen te motiveren voor gedragsverandering en zij verblijven daardoor relatief lang intramuraal. Er is discussie of de YOUTURN methodiek nog goed aansluit bij hun ontwikkelingsleeftijd; sommige professionals ervaren het voor jongeren als kinderachtig en zijn van mening dat bijvoorbeeld *Safepath* beter aansluit. Anderen vinden de ontwikkelprofielen binnen YOUTURN juist heel passend, maar vinden alleen de tip- en top-bijeenkomsten te kinderachtig. Hierbij speelt volgens de professionals ook mee dat deze jongeren vaak een langdurige hulpverleningsgeschiedenis kennen en 'geïnstitutioniseerd' zijn; ze voelen zich intramuraal veiliger dan in de buitenwereld. De professionals zouden graag het verschil in verloop tussen verschillende PIJ-trajecten nader onder de loep nemen en in kaart brengen wat de jongeren bij wie het traject stagneert nodig hebben.

7. Meer ruimte voor het individu en minder gebruik van sancties

De jongeren geven aan dat er te weinig wordt gekeken naar elke individuele jongere, en naar de oorzaken van probleemgedrag. Iedereen volgt volgens hen eenzelfde soort programma, waarbij niet wordt gekeken naar iemands **persoonlijke behoeften en mogelijkheden**. Een jongere vertelt bijvoorbeeld dat zij goed kon leren, maar geen passend onderwijs kreeg en onder haar niveau onderwijs kreeg. Jongeren wensen dat in het aanbod meer wordt gekeken naar wat een ieder kan, wat er achter gedrag schuilgaat, waar een jongere staat in het leven en in het werken aan jezelf. Het aanbod zou daarop aan moeten sluiten. *“Het feit waarvoor ik opgepakt was heeft te maken met trauma. Ik vind dat zij te veel hebben gekeken naar mijn gedrag in plaats van waar het vandaan komt en hierdoor werd ik verkeerd begrepen.”* Daarbij vinden deze jongeren ook dat er onvoldoende wordt gekeken naar **talenten en kwaliteiten** en hoe jongeren deze verder kunnen vormgeven, of naar hoe moeilijk het is om bijvoorbeeld je vrienden los te laten en een nieuw netwerk op te bouwen.

Alle jongeren wijzen op de impact van detentie. Alle vijf gesproken jongeren beschrijven dat het verblijf in een instelling als een JJI **ingrijpend** is. Dit wordt veroorzaakt doordat je vrijheid letterlijk van je wordt afgenomen doordat je ‘vastzit’, maar ook doordat je beperkt wordt in je **vrijheid en autonomie** door alle regels waar je aan moet voldoen. Ze hebben moeite met de sancties en specifiek het gebruik van de isoleercel. Twee jongeren noemen dat deze te snel werd ingezet en ook als jongeren naar eigen zeggen zwaar getraumatiseerd waren. Ook werd verlof en bezoek volgens hen ingezet als beloningsmodel, wat oneerlijk voelt omdat jongeren ongeacht hun gedrag hun ouders en bezoek willen kunnen zien. Een jongere benadrukt dat bezoek hem juist kracht gaf en hielp om positief te denken. Een ander jongere is juist positief over zijn mentor doordat deze niet direct verlof of vrijheden afpakte wanneer er iets gebeurde.

Naast bovenstaande punten komen er, los van kort of lang verblijf van jongeren, een aantal algemene aandachtspunten naar voren die van invloed zijn op het aanbod binnen de JJI's; 1) de personele situatie en 2) de groepsgroottes.

1. De personele situatie

Een belangrijk gespreksonderwerp in de focusgroepen bleek de **personele situatie**. De JJI's staan al enige tijd onder grote druk vanwege personeelstekorten, hoog verloop van personeel en daarmee gepaard gaande ervaren hoge **werkdruk**. Dit wordt unaniem gezien als grootste knelpunt bij de ondersteuning en behandeling van jongeren in de JJI's. Sinds begin 2025 wordt er binnen de JJI's niet meer met ZZP-ers op de groepen gewerkt. Dit wordt over het algemeen als positief ervaren vanwege een toegenomen rust op de groepen. Tegelijkertijd legt dit wel een nog grotere druk op het bestaande personeel. Ook worden er door krapte op de arbeidsmarkt relatief veel jonge medewerkers met weinig ervaring aangenomen. Meer ervaren professionals zien dat deze medewerkers enthousiast zijn en graag nieuwe dingen oppakken, maar ook dat ze als gevolg van de zwaarte van het werk snel opgebrand zijn.

De personele situatie zorgt volgens professionals voor onrust en druk op de groepen; als een team niet goed functioneert of groepen onderbemand zijn, zien ze meer probleemgedrag bij de jongeren. Bovendien zien zij dat jongeren door de personele situatie vaker dan voorheen op hun kamer ingesloten zitten en daarmee meer beperkt worden in hun bewegingsvrijheid en ontwikkelmogelijkheden. Dit heeft een grote impact op jongeren en vergroot het risico op probleemgedrag. Daarbij komt dat minder vast of ervaren personeel volgens de professionals vaak

minder goed kan omgaan met dit probleemgedrag en minder de-escalerend kan werken, waardoor het risico bestaat op meer repressie op de groepen. Ook zorgen personele tekorten of hoge werkdruk er volgens hen voor dat er weinig ruimte is voor de nodige samenwerking met het netwerk of met ketenpartners.

2. De groepsgroottes

De professionals benadrukken allen dat de huidige **groepsgrootte** waarbij veelal acht of meer jongeren op één groep verblijven te groot is. Minder jongeren op een groep is volgens hen vereist om iedere jongere voldoende aandacht te geven, goed te begeleiden, een positief en veilig behandelklimaat neer te zetten en de veiligheid op de groep te waarborgen.

3.4. Onderzoeksvraag 4

Wat voor vervolgaanbod is nodig om, gegeven de kenmerken van de populatie, de uitstroom van jongeren na hun detentie te faciliteren en succesvol te laten verlopen?

In de focusgroepen met professionals, de semigestructureerde interviews en de vijf interviews met jongeren komen ten aanzien van het vervolgaanbod voor jongeren die in een JJI hebben verbleven de volgende behoeften naar voren; 1) meer geschikte doorstroomplekken, 2) verbeteren van samenwerking met externe partners en meer continuïteit en doorgaande lijnen.

1. Meer geschikte doorstroomplekken

Alle professionals benoemen dat de overgang van de JJI's naar vervolgplekken voor veel jongeren problematisch verloopt. Een belangrijk knelpunt is het grote tekort aan **geschikte doorstroomplekken**, waardoor jongeren soms langer dan nodig in detentie blijven. Met name voor jongeren die bij uitstroom nog een intensieve specialistische zorgbehoefte en/of beveiligingsnoodzaak hebben zijn er te weinig plekken die dit kunnen bieden.

Alle professionals geven aan dat het specifiek voor jongeren met een **PIJ-maatregel** vaak ontbreekt aan kleinschalige, forensisch gespecialiseerde woonvoorzieningen met voldoende beveiliging, waar ook onderwijs en behandeling worden geboden. Zij geven aan dat het aanbod voor jongeren met **zware forensische problematiek** in bredere zin tekortschiet: er zijn volgens hen onvoldoende goede woonplekken, zinvolle dagbesteding, passend onderwijs en forensische zorg. De Catamaran van GGZ E wordt als positief voorbeeld genoemd, maar het aantal plekken is zeer beperkt.

Ook geven professionals aan dat er meer capaciteit nodig is binnen **ortho-psychiatrische instellingen**, zodat jongeren met gecombineerde psychische (psychiatrische) en gedragsproblematiek tijdig en adequaat geholpen kunnen worden. Deze **kwetsbare jongeren** vragen volgens professionals, net zoals jongeren met een LVB of jongeren met een beperkt netwerk, eigenlijk altijd om extra ondersteuning bij het vinden van een passende vervolgplek en het opbouwen van een stabiel netwerk na uitstroom uit de JJI. De stap van de hoog beveiligde JJI naar zorgvoorzieningen met een (veel) lager beveiligingsniveau is volgens hen voor veel jongeren te groot.

Door het gebrek aan passende vervolgplekken komen jongeren regelmatig terecht in **alternatieve woonvormen** – door de professionals soms aangeduid als ‘zorgcowboys’ – waar jongeren met zware problematiek soms verblijven zonder passend behandelaanbod en beveiligingsniveau. Professionals wijzen erop dat als deze jongeren uitstromen zonder passende vervolgplek het risico op recidive aanzienlijk is, wat het belang van het realiseren van meer passende vervolgplekken voor deze groep groot maakt.

2. Verbeteren van samenwerking met externe partners en meer continuïteit en doorgaande lijnen.

Naast het gebrek aan passende plekken vormen volgens professionals ook de eerdergenoemde knelpunten over **verantwoordelijkheden, aanmeldroutes en financiering** vaak een belemmering.

Ook wijzen alle professionals op de noodzaak tot een **sterkere samenwerking met ketenpartners**, bijvoorbeeld om de eerder beschreven belemmeringen bij het komen tot een goed uitstroomplan, het

continueren van behandelingen die binnen de JJI zijn opgestart en komen tot goede nazorg, op te lossen (zie ook paragraaf 3.3.2).

Professionals benoemen dat er binnen de JJI, maar ook door ketenpartners meer aandacht moet worden besteed aan de overgang naar buiten, bijvoorbeeld door **praktische ondersteuning**, zoals wat jongeren nodig hebben om naar school of werk te gaan, hoe zij huisvesting realiseren, welke vaardigheden je daarvoor nodig hebt en hoe hun sociale netwerk hierin ondersteunend kan zijn, om zo een succesvolle terugkeer in de samenleving te bevorderen.

De jongeren benoemen dat er **veel van ze verwacht** wordt als ze eenmaal uit detentie zijn. Ze ervaren het als bijna onmogelijk om alles op orde te hebben; een baantje, naar school gaan, meedoen met activiteiten van een woongroep. En dan wijzen ze ook nog op de vele gesprekken met alle betrokken partijen zoals de jeugdreclassering, nazorgtrajectbegeleider van de JJI en begeleiders van de nieuwe woonvoorziening, waardoor ze soms zelfs vrij moeten vragen van school of werk. Ze ervaren dit alles eerder als belemmerend dan helpend. De jongeren wijzen er zelfs op dat zij het gevoel hebben dat als ze bijvoorbeeld hun school of baan verliezen doordat ze zoveel met andere dingen bezig zijn, ze vervolgens zelf weer aangesproken worden op dat ze geen dagbesteding hebben. Het zou voor hen beter werken als ze iedereen in één keer konden spreken en dat er bijvoorbeeld flexibel wordt omgegaan met tijden en de mogelijkheid van een online in plaats van fysiek gesprek. Ook hebben de gesproken jongeren behoefte aan **vertrouwen** vanuit de maatschappij en een **kans** om hun leven weer positief op te pakken.

4. Discussie

4.1 Conclusies en discussie

Tot nu toe ontbrak een actueel inzicht in de achtergrondkenmerken en problematiek van jongeren in Justitiële Jeugdinrichtingen (JJl's). Dit beeld is van belang om jongeren een passend aanbod te bieden. Een passend aanbod, afgestemd op de kenmerken van jongeren, is van belang voor het verminderen van recidive en het vergroten van de kans op een succesvolle terugkeer in de samenleving. Daarom heeft dit onderzoek zich gericht op de vraag hoe jongeren die in een JJl verblijven kunnen worden gekarakteriseerd, welke profielen binnen deze populatie kunnen worden onderscheiden, in hoeverre het huidige aanbod binnen de JJl's en op vervolgplekken aansluit bij de problematiek en behoeften van de populatie en welke aanpassingen of aanvullingen op basis hiervan noodzakelijk of wenselijk zijn. Hieronder worden de bevindingen besproken, gevolgd door aanbevelingen voor praktijk en beleid en suggesties voor vervolgonderzoek.

De populatie binnen de JJl's

De resultaten van dit onderzoek laten zien dat de populatie binnen de JJl's voornamelijk uit jongens bestaat. De meeste jongeren zijn tussen de 15 en 20 jaar (bijna 80%). Een groot gedeelte is 18 jaar of ouder (zo'n 42%). De meeste jongeren woonden voor instroom in een gezinssituatie en stonden ingeschreven bij een opleiding, hoewel meer dan de helft te maken had met schoolverzuim en ruim één op de vier jongeren feitelijk geen dagbesteding had voorafgaand aan plaatsing in de JJl. Meer dan 80% verbleef korter dan drie maanden in de JJl, meestal in preventieve hechtenis. Voor iets minder dan de helft van de jongeren was het een tweede of derde plaatsing in een JJl.

Veel jongeren laten fors delictgedrag zien; ze werden veelal verdacht van of zijn veroordeeld voor gewelddadige delicten, waarbij delicten in groepsverband veel voorkomen. Tijdens hun verblijf komt ook regelmatig geweld voor; zo'n 40% van de jongeren is tijdens hun verblijf betrokken bij ten minste één geweldsincident. Psychische problematiek en een licht verstandelijke beperking werden bij een aanzienlijk deel van de jongeren gerapporteerd en risicofactoren als antisociaal gedrag, boosheid, middelengebruik en een crimineel netwerk zijn relatief vaak aanwezig. Ook hebben veel jongeren weinig coping vaardigheden of problemen met het zich houden aan afspraken en regels. Bij bijna de helft van de jongeren zijn er ernstige zorgen over toekomstig gewelddadig en crimineel gedrag na uitstroom uit de JJl. Beschermende factoren als netwerkondersteuning en regels en grenzen thuis zijn vaak enigszins tot duidelijk aanwezig.

De resultaten laten ook zien dat er **grote verschillen** zijn tussen de jongeren. Doordat het merendeel van de jongeren maar kort in een JJl verblijft wisselt de populatie ook nog eens vaak. De variatie zit onder andere in **leeftijd**, variërend van jong (13 jaar) tot jongvolwassen (26 jaar). Jongeren verschillen ook in de mate waarin zij al **in beeld** waren bij hulpverlening of binnen het civiel- of strafrechtelijk kader; een deel van de jongeren heeft al eerdere behandelingen gevolgd, een civiele maatregel gehad of (meerdere) eerdere veroordelingen en plaatsingen in een JJl gehad en voor een ander deel is dit de eerste plaatsing en is er geen eerdere hulp geweest. De meeste variatie wordt waargenomen in de mate van onveiligheid in de thuissituatie, het volgen van school/werk en eerder crimineel gedrag. Jongeren verschillen ook in de mate waarin **risico- en beschermende factoren** aanwezig zijn; standaarddeviaties op de gemiddelde scores op de RS-J zijn relatief hoog en er zijn vijf profielen

gevonden die variëren in risico- en beschermende factoren. De **verblijfsduur** is in al deze profielen vergelijkbaar; ook jongeren die kort verblijven in een JJI laten uiteenlopende niveaus van risico- en beschermende factoren zien, en een korte verblijfsduur hangt niet samen met een lager risico op gewelddadig of crimineel gedrag.

Het aanbod binnen de JJI's

Het grootste deel van de jongeren die jaarlijks instromen **verblijft kort** in de JJI (29% is na twee weken al uitgestroomd, 43% na vier weken, en 83% na drie maanden). De meeste jongeren verblijven in voorlopige hechtenis, waardoor nog niet duidelijk is hoe lang ze gaan verblijven. Van de ongeveer 538 beschikbare plekken in alle JJI's in 2024 is ongeveer 45% bestemd voor basisafdelingen (kort verblijf), 26% voor reguliere afdelingen (langverblijfgroepen), 23% voor landelijke bestemmingen en 6% voor meisjes.

Uit de documentanalyse blijkt dat er binnen de JJI's in theorie een breed **behandelaanbod** beschikbaar is. Er zijn behandelingen op het gebied van psycho-educatie, vaardigheidstrainingen, vaktherapieën, cognitieve gedragstherapieën, traumabehandeling, psychotherapie en systemische interventies (zie tabel 18). Dit uitgebreide behandelaanbod dat in theorie beschikbaar is sluit aan bij de uiteenlopende problematiek van de jongeren die blijkt uit het dossieronderzoek.

Gezien de kenmerken van de doelgroep zijn belangrijke factoren waar het aanbod zich op zou moeten richten **(ernstige) psychische problemen, lichte verstandelijke beperkingen, problematisch middelengebruik, copingvaardigheden** en de **gezinssituatie**. Zo'n 65% van de populatie heeft psychische problematiek in de zin van een diagnose (gedragsstoornissen zijn het meest voorkomend en ook angst- of trauma-gerelateerde diagnoses komen veel voor), waarbij dit waarschijnlijk een onderschatting is omdat diagnoses niet altijd gesteld of gerapporteerd worden. Van de jongeren van wie IQ of SCIL-scores gevonden (dit zijn er slechts iets meer dan de helft) heeft ruim 22% mogelijk een LVB. Bij ruim 40% van de jongeren in de JJI is sprake van problematisch middelengebruik, en bij 11% is een aan middelen gerelateerde diagnose gesteld. 95% van de jongeren laat geen effectieve copingvaardigheden zien. Bij meer dan een kwart van de jongeren is sprake van een onveilige thuissituatie en een ondersteunend netwerk en duidelijke regels en grenzen thuis zijn bij een groot gedeelte niet of beperkt aanwezig.

Binnen de JJI's zijn voor deze jongeren **verschillende behandelingen** beschikbaar, zoals cognitieve gedragstherapie (CGT) en behandelingen die CGT-elementen bevatten, zoals *Control!* en *Leren van Delict*. Daarnaast zijn er therapieën gericht op het vergroten van vaardigheden, zoals omgaan met boosheid, sociale vaardigheden en agressieregulatie. Er zijn meerdere systeeminterventies beschikbaar, zoals RGT en MDFT. En voor jongeren met angst- of traumaproblematiek zijn er traumabehandelingen als EMDR en NET beschikbaar. Er is één interventie specifiek gericht op middelengebruik, namelijk *Brains For Use*. Naast deze specifieke interventies zijn er ook algemene behandelingen die bij verschillende typen problematiek kunnen worden ingezet, zoals psycho-educatie, psychotherapie, schematherapie, CGT en vaktherapie.

Opvallend is dat het grootste deel van de behandelingen niet is beoordeeld door een **erkenningscommissie**. Slechts een deel van de behandelingen is beoordeeld als goed onderbouwd (in theorie effectief) of effectief volgens eerste of goede aanwijzingen. Van de meeste behandelingen is dus onduidelijk of ze werken. Uit een recent rapport over de preventie van jeugdcriminaliteit blijkt dat

dit eveneens geldt voor de meeste interventies die worden ingezet om jongeren uit de criminaliteit te houden (Hendriks & Stams, 2024).

Ondanks dat er een divers behandelaanbod beschikbaar is dat aansluit op de gevonden doelgroepkenmerken, geven professionals aan een **gebrek aan passend behandelaanbod** te ervaren. Dit heeft met verschillende factoren te maken. Ten eerste valt op dat er geen behandelingen specifiek gericht zijn op jongeren met een **lichte verstandelijke beperking**, iets dat op basis van de vermoedens zoals geregistreerd met de IQ en SCIL scores bij minstens bijna een vijfde van de populatie voorkomt. Ook is er geen aanbod specifiek voor jongeren met een verleden van **vluchten en/of oorlog**. Voor deze laatste groep lijken de meer 'reguliere' traumabehandelingen zoals EMDR niet altijd voldoende aan te sluiten en werken cultuur- en taalbarrières en een gebrek aan een ondersteunend netwerk in Nederland belemmerend bij het bieden van behandeling. Ook komen in het netwerk van deze jongeren vaak ook complexe (oorlog)trauma's en cultuur- en taalbarrières voor. Verder is er slechts één behandeling specifiek gericht op **middelengebruik**, terwijl ruim 40% van de populatie problematisch middelengebruik laat zien. Ook sluit het beschikbare behandelaanbod niet altijd goed aan bij de grote groep **jongvolwassenen**. De beschikbare behandelingen zijn veelal ontwikkeld voor jongeren en slechts enkele zijn specifiek ontwikkeld of gevalideerd voor jongvolwassenen (zoals 'agressieregulatie op maat jongvolwassenen' of 'Brains4Use').

Ten tweede zijn veel behandelingen niet in elke JJI (tijdig) **beschikbaar** als gevolg van wachtlijsten en een tekort aan behandelaren. Zo zijn er goede ervaringen met systeemgerichte interventies, echter blijken ook hiervoor vaak wachtlijsten te bestaan. Dit is problematisch aangezien steun vanuit ouders als een belangrijke beschermende factor geldt, vooral wanneer ouders actief betrokken zijn tijdens het verblijf van hun kind in de JJI (Lösel & Bender, 2017; Lösel & Farrington, 2012). Daarnaast laat onderzoek naar systeeminterventies zien dat deze de band tussen jongeren en hun systeem kunnen versterken (Mos & Rigter, 2012; Simons et al., 2018).

Ten derde is veel behandelaanbod niet inzetbaar voor jongeren die **kort verblijven**. Zij doorlopen enkel de eerste fasen van de YOUTURN methodiek, gericht op stabilisatie, motivatie, het ontwikkelen van zelfstandigheid en sociale vaardigheden, omgaan met boosheid, morele dilemma's en coping vaardigheden. Volgens professionals is de aanpak in deze weken minder gericht op het werken aan ontwikkeldoelen of persoonlijke problematiek en zijn de mogelijkheden om behandelingen in te zetten beperkt; lopende behandelingen worden bij plaatsing in de JJI regelmatig stopgezet en het opstarten van een nieuwe behandeling is ingewikkeld in een kort verblijf met onzekerheid over de verblijfsduur. Dit is problematisch omdat ook bij jongeren die kort in de JJI verblijven wel forse problematiek voorkomt. Immers, jongeren met een korte verblijfsduur komen ook voor bij jongeren in een hoog risicoprofiel, met veel psychische problematiek en weinig beschermende factoren, een bevinding die overeenkomt met de resultaten van Kleeven en collega's (2024).

Ten vierde geven professionals aan dat er in het **dagelijkse werk op de groepen** te weinig kennis aanwezig is om met het gedrag gerelateerd aan deze problematieken om te gaan. Zij wijzen hierbij specifiek op benodigde expertise ten aanzien van **middelengebruik** en **verslaving**, **lichte verstandelijke beperking** en **gevluchte jongeren** of jongeren met **specifiek delictgedrag**, zoals relationeel geweld. Hierbij wijzen professionals ook op twee belangrijke punten die het lastig maken om elke jongere voldoende aandacht en passende begeleiding te bieden: de personele problematiek (tekorten, verloop,

personeel met weinig ervaring) en de door professionals als groot ervaren groepen, die volgens hen zorgen voor onrust en druk op de groepen. De grote variatie in leeftijd maakt het volgens professionals ook lastiger om goed aan te sluiten bij ieders behoefte.

Ten vijfde wordt het aantal plaatsen op **landelijk specialistische bestemmingen** en reguliere afdelingen waar **bijzondere zorg** kan worden geboden door professionals als te beperkt ervaren. Groepen als de (LVB)-VIC groepen en de FOBA (indien jongeren in een crisissituatie verkeren) kunnen deze jongeren intensievere begeleiding en behandeling bieden, maar zijn met een capaciteit van zo'n 12% van de totale capaciteit vrij beperkt beschikbaar, helemaal gezien de beperkte doorstroom waar professionals op wijzen. Hetzelfde geldt voor de LVB en LVB-VIC groepen die samen zo'n 7% van de totale capaciteit vormen. Hierdoor verblijven jongeren vaak langer dan gewenst op groepen waar volgens professionals de expertise ontbreekt om goed aan te sluiten op wat zij nodig hebben. Ook ontstaan er geen nieuwe plekken op de groepen waar deze jongeren verblijven, waardoor het systeem vastloopt. Voor jongeren met de meest ernstige psychische problematiek is er ook behoefte aan plekken waar langdurige behandeling kan worden geboden in meer 'psychiatrische settings' waar ook forensische expertise aanwezig is.

Ten slotte ervaren professionals en jongeren **het onderwijsaanbod** en de mogelijkheden voor **dagbesteding** en **arbeidstoeleiding** in de JJI als beperkt; onderwijs is niet op alle niveaus mogelijk en er zijn te weinig (interne) stage- en arbeidsplekken beschikbaar, met verschillen tussen de JJI's. Daarnaast ontbreken volgens de professionals op veel plekken samenwerkingen en doorgaande lijnen met onderwijs voor en na de plaatsing. Dit komt overeen met de conclusies uit een recent rapport van de Onderwijsraad over het onderwijs voor jongeren binnen JJI's, waarin duidelijk wordt dat er nog werk te verrichten is om zowel voor, tijdens als na verblijf, in doorgaande lijnen, goed aan te sluiten op de scholingsbehoeften van jongeren (Onderwijsraad, 2025). Dit is problematisch, omdat een positieve dagbesteding geldt als een belangrijke beschermende factor, helemaal als dit voortgezet kan worden tijdens het verblijf (Lösel & Farrington, 2012; Ward & Ashley, 2013).

Profielen binnen de JJI's

De analyses lieten binnen de JJI-populatie **vijf profielen** zien die variëren in niveaus van risico- en beschermende factoren. Meer dan de helft van de jongeren valt in de **hogere risicoprofielen** (4 en 5), en heeft veel risicofactoren en weinig tot matige beschermende factoren, weinig motivatie voor gedragsverandering en er zijn relatief veel zorgen over dat zij na verblijf in de JJI gewelddadig gedrag vertonen. De andere helft van de jongeren valt in de **lagere risicoprofielen**, met meer beschermende factoren en meer motivatie voor verandering, met onderlinge verschillen in onder andere het type risicofactoren (meer historisch of meer dynamisch). Deze resultaten sluiten aan bij eerdere studies waarin profielen met uiteenlopende niveaus van risico- en beschermende factoren binnen de JJI-populatie zijn gevonden. Kleeven en collega's (2024) vonden in hun dataset over 2013-2016 bijvoorbeeld net als in het huidige onderzoek ook een profiel met weinig risicofactoren en veel beschermende factoren, al was deze groep kleiner (8% versus 19,5% in de huidige studie). Ook zij vonden dat meer dan de helft van de jongeren in de twee meest ernstige risicoprofiel werd ingedeeld. Studies van Mulder en collega's (2010) en Hillege en collega's (2017) laten ook variatie zien in risico- en beschermende factoren binnen de JJI-populatie, hoewel deze studies zich specifiek op jongeren met

een PIJ-maatregel hebben gericht, een groep die in het huidige onderzoek slechts een klein deel van de populatie betrof.

Aan de ene kant van het spectrum bevindt zich het profiel **laag risico, veel bescherming** waar bijna één op de vijf jongeren toe behoort. Deze groep jongeren laat de minste problemen zien en beschikt daarnaast over vrij veel beschermende factoren. De groep bestaat uit jongeren die relatief vaak voor de eerste keer in aanraking komen met justitie en meestal in voorlopige hechtenis verblijven. Jongeren met een PIJ-maatregel komen in deze groep niet voor. De jongeren komen vaak uit een gezinssituatie en hebben vaak dagbesteding (veelal onderwijs). Psychische problematiek of eerdere behandeling komt in deze groep het minst voor. In lijn met de theorie vanuit het **Risk-Need-Responsivity model** (RNR; Andrews & Bonta, 1998; Andrews & Bonta, 2014; Andrews & Bonta, 2010; Koehler e.a., 2013), literatuur over beschermende factoren en het Good Lives model (Good Lives Model; GLM; Ward, 2012; Ward & Brown, 2004; Ward e.a., 2007) kan verondersteld worden dat deze jongeren baat zullen hebben bij een **lichtere ondersteunende aanpak** die de aanwezige beschermende factoren, zoals netwerk, school/werk en motivatie, behoudt. Er lijkt echter weinig differentiatie in plekken voor jongeren met hoge en lage risicoprofielen. Bij deze groep kan de vraag gesteld worden of voor hen een JJI de best passende plek is om aan hun behoefte te voldoen, omdat plaatsing in een hoog-beveiligde omgeving zoals een JJI ook contraproductief kan werken doordat het beschermende factoren onder druk zet, jongeren negatief beïnvloed kunnen worden door jongeren met een hoger risicoprofiel en jongeren last kunnen krijgen van het stigmatiserende effect van de vrijheidsbeneming (Kleeven e.a., 2024). Professionals wezen erop dat een lager beveiligingsniveau voor hen waarschijnlijk passender zou zijn zodat de beschermende factoren gecontinueerd kunnen worden tijdens de periode van vrijheidsbeneming. Ook jongeren wijzen op het risico van negatieve beïnvloeding in JJI's. Tegelijkertijd zijn ook de jongeren in dit lagere risicoprofiel veelal verdacht van of veroordeeld voor **gewelddelicten**, een type delict waarbij ook het **vergeldingsaspect** richting slachtoffers en maatschappij vaak een belangrijke rol speelt bij plaatsingsafwegingen. Ongeacht de setting zou de aanpak zich in elk geval zoveel mogelijk moeten richten op het behouden van aanwezige beschermende factoren en het minimaliseren van negatieve beïnvloeding door andere jongeren.

Het tweede profiel, **problemen met boosheid-antisociale houding, matige bescherming**, vormt de kleinste groep (8,9%) en kenmerkt zich door weinig historische, maar relatief veel dynamische risicofactoren, met name op het gebied van antisociaal gedrag en boosheidsregulatie, in combinatie met een relatief hoog aantal beschermende factoren. Bijna alle jongeren in deze groep worden voor het eerst verdacht van/veroordeeld voor het plegen van een delict, en vooral delicten zoals brandstichting en levensdelicten komen relatief vaak voor. Jongeren met een PIJ-maatregel komen in deze groep niet voor. Angst- en traumaproblematiek komen vaak voor en het merendeel heeft eerder behandeling gevolgd. Voor deze jongeren sluiten interventies gericht op **emotieregulatie** en **sociale vaardigheden** waarschijnlijk goed aan, gezien hun aanwezige risicofactoren op het gebied van antisociaal gedrag en boosheidsregulatie. Hiervoor zijn behandelingen zoals 'sociale vaardigheden op maat' of 'agressieregulatie op maat' beschikbaar. Daarnaast kampen relatief veel jongeren uit dit profiel met angst en traumagerelateerde problematiek waarvoor interventies zoals 'EMDR' en 'NET' beschikbaar zijn.

Het derde profiel, **historisch belast, dynamisch laag risico en veel bescherming** (18,2%), bestaat uit jongeren met een uitgebreid justitieel verleden en eerdere plaatsingen in een JJI. Ondanks deze

voorgeschiedenis is het aantal huidige dynamische risicofactoren relatief laag en zijn er veel beschermende factoren aanwezig. Deze groep kent een groot aandeel jongvolwassenen die geplaatst werden onder het ASR. Net als in het tweede profiel was er vaak sprake van eerdere behandeling(en). Voor deze jongeren zou behandeling die zich richt op het versterken van de bij hen aanwezige beschermende factoren en het doorbreken van de aanwezige recidivepatronen effectief kunnen zijn, waarvoor verschillende behandelingen beschikbaar zijn, zoals 'In Control!', 'Leren van delict' en systeemtherapie. Ook zou voor deze jongeren het opbouwen van een positief toekomstperspectief, bijvoorbeeld door middel van interventies zoals 'Work-Wise' en 'Voorbereid op je Toekomst' en een sterk aanbod van onderwijs en arbeid mogelijk vastgelopen patronen in behandeling kunnen doorbreken.

Het vierde profiel, **hoog risico, matige bescherming** (31,4%) was het grootst en scoort hoog op historische en dynamische risicofactoren, maar beschikt ook over enige mate van beschermende factoren. Ze hebben vaak meerdere plaatsingen in de JJI gehad en zijn tijdens de huidige plaatsing vaak betrokken bij incidenten. Deze groep bestond uit relatief veel jongeren met een jeugddetentie en PIJ-maatregel en het aandeel jongvolwassenen geplaatst onder het ASR is ook relatief groot. Het aandeel jongeren dat voor en na verblijf bij ouders woonde was relatief laag, het ontbrak veelal aan een dagbesteding en de mate van schoolverzuim was hoog. Bijna alle jongeren in deze groep hebben eerdere behandeling gehad, met relatief veel klinische opnames en relatief veel uithuisplaatsingen. Problematisch middelengebruik kwam relatief veel voor en psychiatrische diagnoses kwamen bij meer dan 8 op de 10 jongeren voor. De aanwezige psychische problematiek binnen deze groep vraagt om expertise over en interventies gericht op **psychische problematiek**, zoals cognitieve gedragstherapie, psychotherapie of schematherapie. De meeste jongeren die op een FOBA of andere landelijke bestemming werden geplaatst (waar deze expertise aanwezig is) zijn ook afkomstig uit deze groep. Ook kennis over **middelengebruik** en interventies gericht op middelenmisbruik zijn van belang.

Het vijfde profiel, **hoog geweldsrisico, weinig bescherming** (22,0%) liet net als het vierde profiel veel dynamische risicofactoren zien, met veel eerdere gewelddelicten, maar geen of amper eerdere niet-gewelddadige delicten. Beschermende factoren kwamen in deze groep nauwelijks voor. Relatief veel jongeren uit deze groep hebben geen vaste woon- of verblijfsplek en geen dagbesteding voorafgaand aan instroom in de JJI. Incidenten tijdens verblijf komen veel voor. Deze groep behoeft interventies gericht op **agressie en geweldsproblematiek**, zoals 'agressieregulatie op maat'. Een deel van deze jongeren zal waarschijnlijk baat hebben bij een verblijf in een landelijke bestemming zoals de ITA, gericht op jongeren die vanwege hun houding of gedrag een aangepast individueel programma volgen.

De **hoog risicoprofielen** (profiel 4 en 5) hebben de grootste zorgbehoefte maar beschikken over de laagste behandelmotivatie. Het zijn jongeren met vaak een langdurige behandelgeschiedenis en eerdere JJI-plaatsingen. Ook professionals geven aan dat ze een groep jongeren zien die weinig perspectief ervaren, lastig te motiveren is voor gedragsverandering en daardoor stagneert in hun traject. Zij noemen dit ook wel de minder bereikbare 'verharde' jongeren. Voor deze groep is aandacht voor contactopbouw en het vergroten van het probleembesef en **motivatie voor behandeling** van belang. 'Move-it' en 'PMT' lijken de enige interventies die expliciet gericht zijn op dit doel. Daarnaast ervaren jongeren uit zowel profiel 4 als 5 veel problemen met 'de basis' zoals een woonplek, dagbesteding en ondersteunend netwerk (vaak aangeduid als onderdeel van de Big 5 levensdomeinen die op orde dienen te zijn om zelfstandig te worden). Ander onderzoek naar jongvolwassenen binnen

JJI's wijst erop dat het belangrijk is om jongvolwassenen ruimte te geven voor eigen regie, keuzevrijheid en het oefenen van verantwoordelijkheden in voorbereiding op zelfstandigheid (Ammerlaan e.a., 2024). Een advies uit dit onderzoek is om het dagprogramma meer te richten op **praktische vaardigheden** die jongeren buiten de JJI nodig hebben, zoals omgaan met geld, solliciteren, zelfstandig wonen en het opbouwen van een sociaal netwerk, zodat jongeren beter voorbereid zijn op hun terugkeer in de samenleving. De interventie 'Work-wise' die beschikbaar is binnen (enkele) JJI's is hierop gericht. Deze insteek sluit mogelijk goed aan bij de behoeften van de profielen 4 en 5 en kan hun motivatie om te werken aan hun toekomst vergroten.

Vervolgaanbod

Voor veel jongeren wordt het risico op recidive aan het einde van hun plaatsing nog als hoog ingeschat; voor bijna de helft zijn er ernstige zorgen over toekomstig gewelddadig gedrag en niet-gewelddadig crimineel gedrag. Ook de professionals geven aan dat een deel van de jongeren die uitstromen nog een intensieve zorgbehoefte en/of beveiligingsnoodzaak heeft. Zij geven daarbij aan dat er een **gebrek is aan passende vervolgplekken** die aansluit op de behoefte. Hierdoor komen jongeren die uitstromen soms op plekken terecht waar zij verblijven zonder passend behandelaanbod. Hierbij noemen zij een aantal uitstromende groepen waar zij zich zorgen om maken: jongeren met een **PIJ-maatregel**, **kwetsbare jongeren** met psychische (psychiatrische) én gedragsproblematiek, jongeren met een **lichte verstandelijke beperking (LVB)** en jongeren met een **beperkt netwerk**. Zo'n 65% van de populatie heeft psychische problematiek in de zin van een diagnose en in de grootste groep (profiel 4) hebben de meeste jongeren één of meerdere diagnoses, met een gedragsstoornis als meest gerapporteerde diagnose. Van de jongeren van wie het dossier IQ of SCIL-scores bevatte (dit zijn er slechts iets meer dan de helft) heeft zo'n 22% mogelijk een LVb. Daarnaast heeft één op de vijf jongeren niet of nauwelijks positieve ondersteuning vanuit het netwerk op het moment van vrijlating uit de JJI.

Jongeren met dit soort problematieken vragen volgens professionals eigenlijk altijd om extra ondersteuning bij het vinden van een passende vervolgplek en het opbouwen van een stabiel netwerk na uitstroom uit de JJI. De stap van de hoog beveiligde JJI naar zorgvoorzieningen met een (veel) lager beveiligingsniveau is volgens hen voor veel jongeren te groot. Voor de uitstromende jongeren met een PIJ-maatregel is er behoefte aan meer **kleinschalige, forensisch gespecialiseerde woonvoorzieningen met voldoende beveiliging**, waar ook **onderwijs en behandeling** wordt geboden (zie ook het advies van de RSJ, 2025a). Er zijn volgens hen op dit moment te weinig plekken waar jongeren met zware forensische problematiek kunnen wonen en waar ze zinvolle dagbesteding en passend onderwijs en forensische zorg krijgen aangeboden.

Voor de meer kwetsbare jongeren met psychische (psychiatrische) én gedragsproblematiek die uitstroomt uit reguliere afdelingen of landelijk specialistische bestemmingen is er volgens professionals meer capaciteit nodig binnen **ortho-psychiatrische instellingen**.

Ook pleiten professionals voor meer plekken met **lagere beveiligingsniveaus**, zoals de laag beveiligde unit (LBU) of andere meer open voorzieningen, zodat jongeren stapsgewijs kunnen doorstromen naar meer zelfstandigheid of reguliere zorg. Dit sluit aan bij onderzoek naar autonomie als belangrijke basisbehoefte van jongeren (Ryan en Deci, 2000); als jongeren langdurig in een context verblijven waar zij geen tot weinig autonomie hebben kan dit schadelijk zijn voor hun ontwikkeling. Momenteel is er slechts één laag beveiligde unit met acht plekken. Ook de **kleinschalige voorzieningen voor justitiële jeugd** (KVJJ's) zouden volgens professionals beter benut kunnen worden voor dit doel. Ook in ander

onderzoek wordt gepleit voor variatie in de mate van beveiliging en ondersteuning voor jongeren die met een PIJ-maatregel in een JJI zijn geplaatst, gezien de verschillen die zij laten zien in recidiverisico (Hillege, 2020).

Naast de behoefte aan meer passende vervolgplekken wijzen professionals op de noodzaak van een betere **samenwerking met onderwijs- en zorgpartners** van buiten de JJI. Volgens de professionals komen overlegmomenten, onder andere door de ervaren hoge werkdruk bij alle partijen, niet goed tot stand en er wordt vaak geen integraal uitstroomplan gemaakt met alle ketenpartners. Behandeling of onderwijs dat binnen de JJI is opgestart wordt vaak niet gecontinueerd en op het moment van uitstroom is er, zeker bij kortverblijf, volgens de professionals vaak nog geen partner betrokken om de zorg voor de jongere over te nemen. Jongeren geven aan dat er na uitstroom door alle verschillende betrokken partijen veel van hen verwacht wordt en zij wensen dat dit beter op elkaar wordt afgestemd.

4.2 Concluderend en aanbevelingen voor praktijk en beleid

Het onderzoek laat zien dat er jongeren in JJI's verblijven met een verdenking van of veroordeling voor **fors delictgedrag**, voor wie het voor bijna de helft al een tweede of derde plaatsing in een JJI betreft. Achter het delictgedrag gaat een diversiteit aan problematiek schuil, waaronder psychische problematiek, lichte verstandelijke beperkingen, middelengebruik, criminele netwerken, schoolverzuim en weinig ondersteunende thuissituaties of netwerken. De **groep jongeren is divers**, verschillend in leeftijd en ontwikkelingsfase, sociaaldemografische kenmerken, delictkenmerken, psychische problematiek en verblijfsduur. Daarbij verschillen de jongeren ook qua aanwezigheid van risico- en beschermende factoren; meer dan de helft van de jongeren heeft een hoog risicoprofiel maar ook bijna één vijfde van de jongeren een laag risicoprofiel, met veel beschermende factoren en motivatie voor gedragsverandering.

Het aanbod in de JJI's is ook divers, in de zin van **diverse afdelingen** (basisafdelingen, reguliere afdelingen, reguliere afdelingen met bijzondere zorg en landelijke bestemmingen) en een **divers behandelaanbod**. Het aanbod dat er is sluit aan bij veel van de gevonden kenmerken van de populatie, zo zijn er bijvoorbeeld behandelingen gericht op het vergroten van vaardigheden, agressieregulatie, angst- en traumaproblematiek en meerdere systeeminterventies, die allen aansluiten bij veelvoorkomende problematiek. Tegelijkertijd laat het onderzoek zien dat er voor bepaalde groepen jongeren verbeteringen mogelijk zijn. Zo zijn er geen behandelingen specifiek gericht op jongeren met een **lichte verstandelijke beperking** of voor jongeren met een verleden van **vluchten en/of oorlog**. Ook is er weinig behandelaanbod specifiek gericht op de grote groep **jongvolwassenen**. Het in theorie beschikbare behandelaanbod is tevens niet in elke JJI (tijdig) beschikbaar als gevolg van **wachlijsten** en een tekort aan behandelaren. Ook ontbreekt het veelal aan behandeling voor jongeren die **kort verblijven**, te meer omdat **doorgaande lijnen** in behandeling en diagnostiek voor en na verblijf volgens professionals vaak ontbreken, terwijl ook in de groep jongeren die kort in een JJI verblijft jongeren zitten die forse problematiek laten zien. Bij professionals op de groepen wordt **expertise** gemist om in het dagelijkse werk goed met gedrag gerelateerd aan veelvoorkomende problematieken zoals middelengebruik en lichte verstandelijke beperkingen om te gaan. Voorts wordt het **aantal plaatsen** waar intensieve specialistische begeleiding kan worden geboden (landelijk specialistische bestemmingen en bijzondere zorggroepen) als te beperkt ervaren, specifiek voor jongeren met (ernstige) psychische problematiek, en lijkt er **weinig differentiatie** in aanbod voor jongeren uit hoge en lage risicoprofielen. Tot slot wordt het **onderwijsaanbod** en de mogelijkheden voor **dagbesteding** als beperkt ervaren.

Voor twee groepen jongeren die uitstromen wordt er een gebrek aan **passende vervolgplekken** ervaren; jongeren met **zware forensische problematiek** en jongeren met **gecombineerde psychische en gedragsproblematiek**. Dit is zorgelijk omdat voor bijna de helft van de jongeren bij uitstroom nog (ernstige) zorgen zijn over toekomstig gewelddadig en niet gewelddadig delict gedrag. Ook is er behoefte aan meer plekken met **lagere beveiligingsniveaus** om jongeren beter voor te bereiden op hun terugkeer in de samenleving.

Op basis van dit onderzoek komen wij tot een aantal aanbevelingen.

1. Zoek voor de jongeren uit het laagste risicoprofiel naar de best passende plek.

Bijna 20% van de jongeren valt in het eerste profiel, met lage risico's, veel beschermende factoren en behandelmotivatie. Voor een positieve terugkeer in de maatschappij is het van belang om hun

aanwezige beschermende factoren en behandelmotivatie te behouden en het risico op negatieve beïnvloeding door andere jongeren te minimaliseren. Deze jongeren zouden mogelijk in aanmerking kunnen komen voor plaatsing in een lager beveiligde setting. In het kader van het VOM-programma zijn vijf Kleinschalige Voorzieningen Justitiële Jeugd (KVJJ) ontwikkeld voor jongeren die een beperkt beveiligingsniveau aankunnen, waarbij positieve elementen in het leven van de jongere, zoals dagbesteding en een ondersteunend netwerk, in stand kunnen blijven of versterkt kunnen worden in een intensieve ketensamenwerking rondom de jongere en het gezin. Onderzoek van Souverein en collega's (2023) wees op eerste positieve resultaten en de auteurs concludeerden dat KVJJ's daarom als een waardevolle aanvulling gezien kunnen worden binnen het spectrum van interventies voor jongeren die met justitie in aanraking komen. Professionals geven aan dat de doorstroom naar de KVJJ's niet altijd soepel verloopt. Gezien het belang van een positieve terugkeer in de maatschappij zou voor deze groep nader onderzocht kunnen worden onder welke condities zij in aanmerking kunnen komen voor plaatsing in een lager beveiligde setting zoals een KVJJ.

2. Zorg voor voldoende passend aanbod voor jongeren met een intensieve zorgbehoefte.

Gezien de kenmerken van de jongeren en de behoeften van de professionals lijkt er vooral behoefte aan meer passend aanbod voor jongeren met (ernstige) psychische problematiek en lichte verstandelijke beperkingen. De bestaande Forensische observatie en begeleidingsafdeling (FOBA), de Very Intensive Care (VIC) en de Licht Verstandelijk Beperkt met Very Intensive Care (LVB-VIC) zijn op deze doelgroep gericht, maar regelmatig niet (tijdig) beschikbaar. Het verbeteren van de doorstroom van jongeren van bijzondere zorggroepen of landelijke bestemmingen richting andere plekken kan bijdragen aan het oplossen van het gebrek aan specialistische plekken. Hierbij zijn ook voldoende passende vervolgplekken van belang, zie aanbeveling 6. Tegelijkertijd zou ook het versterken van de expertise en het behandelaanbod op reguliere groepen kunnen bijdragen aan het beter aansluiten bij de behoeften van jongeren met een intensieve zorgbehoefte. Dit zou ook goed aansluiten bij het feit dat voor de totale groep jongeren in JJI's geldt dat zij te maken hebben met veel problemen op verschillende gebieden in hun leven.

Voor jongeren met ernstige psychische problematiek is er ook behoefte aan plekken waar langdurige behandeling kan worden geboden in meer 'psychiatrische settings' waar ook forensische expertise aanwezig is, zoals in de 24-uurs setting 'De Catamaran' van GGzE, waar vanuit een multidisciplinair team behandeling, beveiliging, onderwijs en ontwikkelingsgerichte ondersteuning gecombineerd worden.

3. Zorg dat de diversiteit van het huidige behandelaanbod binnen alle JJI's in voldoende mate en tijdig inzetbaar is en breid het behandelaanbod voor specifieke doelgroepen uit.

De JJI's bieden diverse interventies en behandelingen, die aansluiten bij de diverse kenmerken van de jongeren. Professionals ervaren echter wel knelpunten in de beschikbaarheid van het behandelaanbod doordat niet al het aanbod in elke JJI beschikbaar is, door wachtlijsten en door een tekort aan behandelaren. Ook zijn de behandelmogelijkheden voor de grote groep jongeren die kort verblijft beperkt. Oplossingen kunnen gevonden worden door in de JJI snel en flexibel kortdurende diagnostiek en behandeling in te kunnen zetten en in een betere samenwerking met externe partners waarbij therapeuten van buiten de JJI behandelingen aanbieden binnen de JJI en deze voortzetten na het verblijf. Beide oplossingen dragen niet alleen bij aan een beter behandelaanbod in de JJI, maar ook aan meer continuïteit in diagnostiek en behandeling, doordat

interventies van buiten voortgezet kunnen worden binnen de JJI en omgekeerd. Hierbij is het oplossen van de hoge werkdruk die het samenwerken met ketenpartners belemmert eveneens van belang.

Verder zou het behandelaanbod verbeterd kunnen worden door meer behandelingen aan te bieden voor de grote groep jongeren van 18 jaar of ouder en voor jongeren met een LVB. Ook zou het aanbod uitgebreid moeten worden met behandelingen gericht op problematisch middelengebruik en andere vormen van verslaving, en/of problematiek gerelateerd aan vluchten of een oorlogsverleden en het vergroten van de motivatie voor gedragsverandering. Voorts zou het geven van een nieuwe impuls aan het systeemgericht werken binnen de JJI's van belang kunnen zijn (Simons, 2018), mits randvoorwaarden (zoals tijd en ruimte) dit ondersteunen.

Voor de vele behandelingen die niet zijn erkend is het werken aan een gedegen theoretische onderbouwing en verdere ontwikkeling door middel van onderzoek naar de effectiviteit van belang.

Specifiek voor korte plaatsingen is ook het advies van jongeren van belang om een luisterend oor te bieden en samen met de jongere voor te bereiden op praktische zaken die nodig zijn voor een goede uitstroom.

4. Ondersteun medewerkers die dagelijks werken met de jongeren.

De meeste jongeren laten gewelddadig delictgedrag zien en ook in de JJI's zijn veel jongeren betrokken bij geweldsincidenten. Daarnaast zijn er veel jongeren met psychische problematiek, problematisch middelengebruik en lichte verstandelijke beperkingen. Zij verblijven op alle groepen. Deels omdat jongeren in afwachting van een plek op een landelijke bestemming op een reguliere groep verblijven, maar daarnaast geldt voor de totale groep jongeren dat deze problematieken veel voorkomen. Professionals staan voor de uitdagende taak om met deze jongeren een positief leer- en leefklimaat te realiseren waarin ruimte is voor ontwikkeling. Daarbij worden de groepen van 8 tot 10 jongeren als groot ervaren en werken professionals in een context van personeelsgebrek en personeelsswisselingen. Bij alle aanbevelingen geldt dat zij onlosmakelijk samenhangen met de personele situatie binnen en buiten de JJI's. Indien er onvoldoende bezetting is en geen stabiele teams geformeerd kunnen worden, ondervinden alle plannen om het aanbod voor jongeren beter te laten aansluiten op hun behoeften hier direct of indirect hinder van. De JJI's ondernemen al veel op dit gebied. Alle beschikbare kennis over het werven, behouden, ondersteunen en faciliteren van medewerkers en capaciteit om JJI's hierbij te ondersteunen zou benut moeten worden om de JJI's nog meer dan nu te ondersteunen bij deze grote uitdaging. Het verkleinen van de groepsgroottes kan hierbij mogelijk ook een belangrijke rol spelen. Binnen de residentiële jeugdzorg zijn de groepsgroottes op veel groepen verkleind tot groepen van maximaal 4 tot 6 jongeren en de eerste ervaringen hiermee zijn positief (Van Schie e.a., 2023; Van Dorp e.a., 2024). De verwachting is, dat hiermee ook personeelsverloop tegengegaan kan worden.

Naast verkleining van groepen en (blijven) werken aan een stabiele personeelsbezetting blijft voldoende aandacht voor coaching, intervisie en supervisie van groot belang, helemaal voor minder ervaren medewerkers. Hierbij is in het bijzonder behoefte aan meer kennis en expertise over het omgaan met jongeren met verslavingsproblematiek, lichte verstandelijke beperkingen en gevluchte jongeren, al dan niet met (oorlog)trauma, waar bij de laatste groep ook aandacht nodig is voor cultuur- en taalbarrières.

5. Verrijk het onderwijsaanbod en de mogelijkheden voor dagbesteding.

Het onderwijsaanbod en de mogelijkheden voor dagbesteding binnen de JJI's is volgens professionals te beperkt. Gezien de diversiteit in leeftijd, problematiek en behoeften is het waarschijnlijk niet mogelijk om alle opleidingen binnen de JJI zelf aan te bieden. Om aan te sluiten bij de diverse behoeften is een intensieve samenwerking met aanbieders van voortgezet (speciaal) onderwijs, MBO's en werkgevers van belang. Dit vergroot ook de kans dat jongeren na hun vrijlating positief doorstromen naar ander onderwijs of werk. Het recente rapport van de Onderwijsraad (2025) geeft richting voor de nodige veranderingen. Daarnaast is een passend aanbod voor jongvolwassenen nodig dat gericht is op praktische vaardigheden zodat jongeren goed zijn voorbereid op wat zij buiten de JJI nodig hebben van belang.

6. Realiseer meer passende vervolgplekken voor jongeren met een hoge zorgbehoefte, waar ook voldoende forensische expertise aanwezig is.

Voor twee groepen jongeren die uitstromen wordt er een gebrek aan passende vervolgplekken ervaren; jongeren met zware forensische problematiek en jongeren met gecombineerde psychische en gedragsproblematiek. Dit is zorgelijk gezien de zorgen over toekomstig (gewelddadig) gedrag die bij veel jongeren nog spelen. Ook leidt dit tot stagnatie in de doorstroom uit landelijke specialistische bestemmingen. Er is behoefte aan meer kleinschalige, forensisch gespecialiseerde woonvoorzieningen met voldoende beveiliging, waar ook onderwijs en behandeling wordt geboden. 'De Catamaran' van GGzE (zie aanbeveling 2) wordt genoemd als goed voorbeeld van een passende plek. Voor de meer kwetsbare jongeren met psychische (psychiatrische) én gedragsproblematiek is er volgens professionals meer capaciteit nodig binnen ortho-psychiatrische instellingen. Daarnaast wordt het aanbod van slechts één laag beveiligde unit als te beperkt ervaren om jongeren in een lager beveiligingsniveau voor te bereiden op terugkeer in de samenleving.

4.3 Beperkingen van dit onderzoek

Dit onderzoek kent verschillende beperkingen die belangrijk zijn om mee te wegen bij het interpreteren van de resultaten en conclusies. Allereerst zijn de keuzes die gemaakt zijn bij het samenstellen van de **onderzoeksgroep** van belang, waarbij de grote variatie in verblijfsduur een belangrijke factor is geweest. Jaarlijks stromen vele jongeren die kort verblijven in en uit de JJI's, vooral preventief gehechte jongeren en jongeren met jeugddetentie. De jaarlijkse instroom van jongeren met een PIJ-maatregel (die langdurig verblijven) is juist klein. Hierdoor ontstaat een dilemma: indien een steekproef wordt getrokken uit alle instromers in een jaar dan zijn de jongeren met een PIJ-maatregel sterk ondervertegenwoordigd; indien een steekproef wordt getrokken uit de populatie op een willekeurige dag dan zijn de jongeren met een PIJ-maatregel juist oververtegenwoordigd en dan wordt de variatie gemist van de grote groep jongeren die kort verblijft. Om recht te doen aan beide groepen, is er in overleg met de begeleidingscommissie voor gekozen om álle jongeren met een PIJ-maatregel uit het instroomjaar 2023 in de steekproef op te nemen en deze aan te vullen met een aselechte steekproef van jongeren die niet met een PIJ-maatregel verbleven. Op deze manier konden zowel de kenmerken van de jongeren die lang als kort verblijven meegenomen worden. Hoewel er ook voor andere opties argumenten zijn, hebben we met deze werkwijze gepoogd om zo goed mogelijk recht te doen aan de diversiteit van de populatie waar medewerkers in een JJI mee te maken hebben, namelijk zowel een proportie jongeren waar zij langdurig mee werken als een proportie jongeren die zij steeds weer voor korte duur voorbij zien komen. Desalniettemin heeft deze werkwijze ertoe geleid dat de groep jongeren met een PIJ-maatregel in het onderzoek relatief klein is, terwijl jongeren met een PIJ-maatregel door hun langere verblijfsduur juist een groot deel (circa 50%) van de zittende populatie in de JJI's vormen.

Ten tweede is er zeer veel tijd gegaan naar het **proces om volledige toegang te krijgen tot de dossiers** van de jongeren. Hierdoor heeft dit onderzoek **forse vertraging** opgelopen en als gevolg hiervan waren we genooddaakt om, in overleg met de opdrachtgever, de onderzoeksopzet in te perken. Hierdoor is het **kwalitatieve deel** van het onderzoek beperkter uitgevoerd dan oorspronkelijk gepland, er zijn minder focusgroepen en interviews uitgevoerd dan oorspronkelijk gepland. Mogelijk heeft dit de representativiteit van de resultaten beïnvloed. Dit geldt in het bijzonder voor jongeren aangezien slechts vijf jongeren aan de interviews hebben deelgenomen. Deze vijf jongeren zijn vanzelfsprekend niet representatief voor alle jongeren in JJI's, maar de interviews bieden niettemin inzichten in hoe jongeren de begeleiding en behandeling in een JJI hebben ervaren.

Een derde beperking betreft het gebruik van **dossierinformatie** als belangrijkste bron voor het in kaart brengen van de kenmerken van de populatie. Hoewel dossiers veel waardevolle gegevens bevatten, is het beeld dat hiermee wordt verkregen op sommige gebieden onvolledig, met name als het gaat om zaken als mentale problematiek. Niet alle jongeren hebben psychologisch onderzoek gehad en diagnoses worden soms niet of onvolledig geregistreerd. Ook geven diagnoses niet altijd een goed beeld van de problematiek die speelt. Daarnaast bleek de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid met name voor de dynamische beschermende factoren laag. Toch is ervoor gekozen om met dossierinformatie te werken, omdat dit in de praktijk de meest haalbare en systematische manier is om op grote schaal gegevens te verzamelen over deze doelgroep. Het alternatief—structureel aanvullend onderzoek bij alle jongeren—zou in de huidige praktijk te belastend en niet uitvoerbaar zijn. Er zijn extra afspraken gemaakt over de wijze van scoren om de betrouwbaarheid van de scoring van de dynamische beschermende factoren van de RS-J te vergroten. Om recht te doen aan de praktijk hebben

we daarnaast gekozen voor een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve methoden, waardoor de resultaten uit het dossieronderzoek zijn getoetst en verrijkt met inzichten vanuit professionals en jongeren. Hierbij geldt wel als beperking dat de groep jongeren die gesproken is vrij klein is (vijf jongeren, waaronder twee meisjes), dat zij allen relatief jong waren (14 tot 16 jaar) en allen langer dan drie maanden in een JJI hebben verbleven (wat wordt gezien als langverblijf).

Ten vierde zijn de risico- en beschermende factoren in dit onderzoek gemeten op het **moment van uitstroom** uit de JJI. Hiervoor is gekozen omdat op dat moment meer en rijkere informatie beschikbaar is over de jongeren en het verloop van hun verblijf; bij aanvang was er vaak nog onvoldoende informatie bekend. Een belangrijk nadeel hiervan is echter dat het risicoprofiel bij binnenkomst niet in kaart is gebracht. Juist dat initiële risicoprofiel is van groot belang voor het bepalen van de behandelbehoefte en het hierop afstemmen van het traject. Door alleen te meten bij uitstroom, blijft onduidelijk in hoeverre het risicoprofiel en de beschermende factoren gedurende het verblijf zijn veranderd en of de behandeling hierop voldoende is afgestemd.

Hierbij moet in algemene zin worden opgemerkt dat we met behulp van de latente profielanalyse in een zeer heterogene populatie, een aantal risicoprofielen van beschermende en risicofactoren hebben kunnen identificeren. Vervolgens hebben we ook gekeken naar specifieke risicofactoren en beschermende factoren die voorkomen in deze profielen. Deze risicoprofielen zeggen iets over het totale behandelaanbod dat de JJI's in huis zouden moeten hebben, aansluitend op het risico (Risk) en de behoeften (Needs) van jongeren in JJI's. Om voor elke individuele jongere een passend aanbod in te zetten, is goede diagnostiek nodig en bieden de risicoprofielen geen uitkomst.

Tot slot, dit onderzoek heeft gebruik gemaakt van een **documentanalyse en focusgroepen** met professionals om antwoord te krijgen op de vraag in hoeverre het behandelaanbod aansluit bij de behoefte van de jongeren. Uitvoerig onderzoek naar het daadwerkelijke aanbod dat binnen elke JJI beschikbaar is viel buiten de scope van dit onderzoek. Zo is ons bijvoorbeeld niet bekend welke behandelingen binnen welke JJI beschikbaar zijn of voor welke behandelingen wachtlijsten bestaan. Daarom is het belangrijk om samen met jongeren, de JJI's en ketenpartners verder te bekijken welke implicaties de doelgroepkenmerken en de gevonden profielen hebben voor het komen tot een nog beter op de jongeren afgestemd aanbod binnen elke JJI.

4.4 Suggesties voor vervolgonderzoek

Op basis van dit onderzoek zijn er verschillende aanbevelingen te formuleren voor toekomstig onderzoek. Allereerst concluderen wij dat er de afgelopen jaren meerdere onderzoeksrapporten zijn verschenen over de JJI's en het jeugdstrafrecht, met een aantal aanbevelingen die vaker terugkomen. We pleiten ervoor om de uitkomsten van de diverse onderzoeken systematisch te bundelen en **rust, tijd en ruimte** te realiseren voor de **implementatie** van de aanbevelingen.

Daarnaast zou het wenselijk zijn om onderzoek naar de kenmerken van de doelgroep en het benodigde aanbod meer onderdeel te laten worden van het reguliere werkproces van de JJI's, zodat structureel kan worden gewerkt aan kwaliteitsverbetering. Zo kan de doelgroep bijvoorbeeld **structureel en prospectief** gemonitord worden, door zowel bij binnenkomst als bij het verlaten van een JJI de kenmerken van de doelgroep goed in beeld te brengen. Dit helpt om, naast van belang voor individuele jongeren, tijdig en volledig zicht te krijgen op de problematiek, behoeften en krachten van de populatie, om zo het aanbod en de begeleiding steeds te blijven afstemmen op de doelgroep. Er zijn verschillende instrumenten beschikbaar die in de praktijk ingezet kunnen worden, denk aan **risicotaxatie instrumenten** (SAPROF-YV, SAVRY) en **screeningsinstrumenten** zoals de RS-J. Tegelijkertijd belemmert de als hoog ervaren werkdruk het werken met dit soort instrumenten in de praktijk. Door dit goed te integreren in bestaande werkprocessen binnen de JJI's en bij ketenpartners kan dit het werk uiteindelijk juist efficiënter en effectiever maken.

Gezien professionals in het kader van de focusgroepen aangaven dat het aanbod voor jongeren die kort verblijven er anders uitziet dan het aanbod voor jongeren die lang verblijven is bij de focusgroepen het onderscheid gemaakt tussen kort- en langverblijf. Bij vervolgonderzoek zou ook bij het in kaart brengen van doelgroepkenmerken onderscheid gemaakt kunnen worden tussen kort- en langverblijf en mogelijk ook de diverse verblijfstitels (preventief, jeugddetentie, PIJ-maatregel), waarbij voldoende aandacht moet worden besteedt aan een representatieve afspiegeling van de populatie per verblijfstitel.

Bij vervolgonderzoek is het wenselijk om opnieuw kwantitatieve en kwalitatieve methoden te combineren, waarbij de **ervaringen en behoeften** van jongeren, ouders en professionals nog uitgebreider in kaart kunnen worden gebracht. Jongeren en ouders zouden een grote en actieve rol moeten krijgen in onderzoek en kwaliteitsverbetering, zodat hun perspectieven en wensen daadwerkelijk leidend kunnen zijn voor verbeteringen in het aanbod.

Summary

On behalf of the Scientific Research and Data Centre, the Academic Collaborative for Youth at Risk conducted research into the characteristics of juveniles residing in Juvenile Justice Institutions (JJIs) and the adjustments needed to better tailor treatment services to their needs.

Background and purpose of the research

Currently, there is a lack of up-to-date insight into the background characteristics and problems of juveniles residing in JJIs. To provide juveniles residing in JJIs with appropriate treatment, it is necessary to understand the characteristics of the current population of juveniles in JJIs. Appropriate treatment, tailored to the characteristics of juveniles, is important for reducing recidivism and increases the likelihood of successful reintegration into society (see, for example, the Risk-Need-Responsivity model, Andrews et al., 1990).

The goals of the current study were to map how juveniles residing in JJIs can be characterized, what profiles can be distinguished within this population, to what extent the current treatment possibilities within JJIs and follow-up placements/interventions meet the needs of this population, and what adjustments or additions are necessary or desirable based on these findings. Four research questions were formulated for this purpose.

1. How can juveniles residing in a JJI be characterized in terms of 1) socio-demographic characteristics, 2) residential characteristics, 3) mental health problems, 4) risk and protective factors and 5) offence characteristics?
2. Which profiles can be distinguished within this group of juveniles and how large are these profiles?
3. To what extent does the current treatment offered by the JJIs match the characteristics and size of the population, and what adjustments are needed for the treatment offered?
4. What follow-up services are needed, given the characteristics of the population, to facilitate successful outflow of juveniles after detention?

Method

Various methods were used to answer the research questions, including file research, focus groups and interviews with professionals, interviews with juveniles, and document analysis.

File study

To map the population of JJIs in 2023, case files were used for juveniles who entered a JJI. A sample of 300 juveniles was selected from 1.470 intakes, with juveniles with a PYI (Placement in a Youth Institution) order being oversampled to accurately represent the daily population. After applying inclusion and exclusion criteria, a study group of 236 juveniles remained, which proved to be representative of the total intake population in terms of gender, age, and residential location.

The files were scored by trained master students, supervised by the principal investigator. A variable list with items in five domains was used: 1) information about the stay, 2) offense characteristics, 3) sociodemographic characteristics, 4) problems, and 5) incidents during the stay in the juvenile detention center. In addition, the researchers completed the Youth Risk Screener (RS-J; De Vries Robbé

& Kleeven, 2023) for each juvenile, a screening instrument that identifies risk and protective factors. The analyses consisted of descriptive statistics and a Latent Profile Analysis (LPA), which identified different profiles within the population.

Focus groups and interviews with professionals

Focus groups and semi-structured interviews with professionals were conducted between April and May 2025. Twenty-seven employees from the JJIs and the Individual Affairs Division of the Ministry of Justice and Security participated in the focus groups. Participants were recruited through the management teams of all JJIs, aiming for a representative sample from each JJI and a diverse composition of job profiles. The first focus group focused on interpreting the file study results; the other two on the extent to which the JJI's internal and external services were relevant for short- and long-stay youth. In addition, three semi-structured interviews were conducted with six professionals from the Child Protection Council, the probation service, and a Pro-Justitia reporter.

Interviews with the youth

Five interviews were conducted with juveniles in which they were asked about their experience with the support and treatment they received during their stay and afterwards, and to what extent this met their needs.

Document Analysis

A document analysis of public sources was conducted to map the available treatments and the capacity at various locations and national facilities.

Results

The results of this study show that the population within JJIs consists primarily of boys (96%). Most juveniles are between 15 and 20 years old upon entry (almost 80%). A large proportion is 18 years or older (approximately 42%). Most juveniles lived in a family situation and were enrolled in a program of study before entering the program (66%), although more than half were truant and over one in four juveniles had no actual daytime program prior to placement in the JJI. More than 80% stayed in the JJI for less than three months after entry, usually in preventive detention. For slightly less than half of the juveniles, this was their second or third placement in a JJI.

Many juveniles exhibit serious delinquent behavior; they were often suspected of or convicted of violent offenses (81%), with group offenses being common (71%). Violence also occurs regularly during their stay: approximately 40% of juveniles are involved in at least one violent incident during their stay. Approximately 65% of the population has a mental health problem in the sense of a diagnosis (behavioral disorders are the most common, and anxiety- or trauma-related diagnoses are also common), although this is likely an underestimate because diagnoses are not always made or reported. Of the juveniles for whom IQ or SCIL scores were found (which is only slightly more than half), over 22% may have a mild intellectual disability. Over 40% of juveniles in Juvenile Justice Institutions (JJI) experience problematic substance use, and 11% have been diagnosed with a substance-related disorder. Risk factors such as antisocial behavior, anger, and a criminal network are relatively common. 95% of juveniles do not demonstrate effective coping skills. More than a quarter of these juveniles live in an unsafe home environment. A supportive network and clear rules and boundaries at home are

largely absent or limited for many. For nearly half of these juveniles, there are serious concerns about future violent and criminal behavior after leaving the JJI.

The results show significant differences among juveniles, including age, ranging from young (13 years old) to young adults (26 years old). Juveniles also differ in the extent to which they were previously identified by social services or within the civil or criminal justice system. Approximately half of the juveniles had no prior history of a civil penalty, and approximately 20% had received no prior treatment. The greatest variation was observed in the degree of unsafety at home, school/work attendance, and prior criminal behavior. Juveniles also differed in the presence of risk and protective factors. The Latent Profile Analyses yielded five profiles that varied in their risk and protective factors.

At one end of the spectrum is the **low-risk, high-protective** profile, which represents nearly one in five juveniles (19.5%). This group of juveniles exhibits the fewest problems and possesses a relatively high number of protective factors. This group consists of juveniles who relatively often encounter the law for the first time and are usually held in preventive detention. Juveniles with a PYI order do not appear in this group. These juveniles often live in a family situation and frequently participate in daytime activities (mostly education). Mental health problems or previous treatment are least common in this group. The second profile, **anger-antisocial attitude problems, moderate protection**, constitutes the smallest group (8.9%) and is characterized by few historical but relatively many dynamic risk factors - particularly in the areas of antisocial behavior and anger regulation - combined with a relatively high number of protective factors. Almost all juveniles in this group are suspected or convicted of committing a crime for the first time, and crimes such as arson and homicide are particularly common. Juveniles with a PYI order are not included in this group. Anxiety and trauma problems are common, and the majority have previously received treatment. The third profile, **historically burdened, dynamically low risk, and high protection (18.2%)**, consists of juveniles with an extensive criminal history and previous placements in a JJI. Despite this history, the number of current dynamic risk factors is relatively low, and many protective factors are present. This group includes a large proportion of young adults placed under the adolescent criminal law (ASR). Like juveniles in the second profile, they often received previous treatment. The fourth profile, **high risk, moderate protection (31.4%)**, was the largest group and scored high on historical and dynamic risk factors, but also possessed some protective factors. They often had multiple placements in a JJI and were frequently involved in incidents during their current placement. This group consisted of a relatively large number of juveniles with a juvenile detention and a PYI order, and the proportion of young adults placed under the ASR is relatively high. The proportion of juveniles living with parents before and after their stay was relatively low, daytime activities were often lacking, and school absence was high. Almost all juveniles in this group had received prior treatment, with a relatively high number of clinical admissions and out-of-home placements. Problematic substance use was relatively common, and psychiatric diagnoses were also present in more than 8 out of 10 juveniles. The fifth profile, **high risk of violence, little protection (22.0%)**, like juveniles in the fourth profile, showed many dynamic risk factors, with many previous violent offenses but no or few previous non-violent offenses. Protective factors were hardly present in this group. A relatively large number of juveniles in this group have no fixed place of residence and no daytime activities prior to entering the JJI. Incidents during stays are common.

Services within JJIs

There are six JJIs in the Netherlands. Their capacity varies; in 2024, there were approximately 538 places. Each JJI has **basic** and **regular** units. In the basic unit, juveniles generally reside for a maximum of 12 weeks in groups of 10. Juveniles who reside longer in the JJI do so in a regular unit, in groups of 8 juveniles. In addition, there are "**national facilities**": special units within a JJI, located at one or two locations throughout the country. These units accommodate juveniles who are struggling with specific problems and require adapted support, or who require specialized treatment, in groups of 6 or 8 juveniles. All groups in the JJI, with the exception of the Low Security Unit (LSU), have a high security level. The LSU is located outside the walls of the JJI and is intended for juveniles to practice with a lower level of security and a higher level of responsibility. All JJIs use the YOUTURN methodology and provide a daily program consisting of education, treatment, and recreation. YOUTURN supports juveniles in developing social skills, moral awareness, and responsible behavior. In addition to the YOUTURN methodology, JJIs employ various therapies and treatments that focus on criminogenic factors. These are generally used for juveniles staying in a JJI for longer than three months. Based on the document analysis, JJIs offer treatment in the areas of psychoeducation, skills training, arts therapies, cognitive behavioral therapies, trauma treatment, psychotherapy, and systemic interventions.

Focus groups and interviews about the services offered by the JJI

In the focus groups and interviews with professionals and juveniles, various needs emerged regarding the services available to juveniles. A distinction was made between juveniles staying in a juvenile detention center (JJI) for a **short** period and those staying there for a **longer** period. Regarding **juveniles staying for a short period**, different needs emerged. For example, professionals need more diagnostic and treatment options, something that is often not possible within the short duration of stay, especially given the lack of continuity of treatment within and outside the JJI. Professionals advocate for improved collaboration with external partners and greater continuity of care. They also advocate for more opportunities to involve a juvenile's personal network, which is often not achieved effectively due to the perceived high workload. The juveniles interviewed indicated that there is little treatment available when juveniles are in detention for a very short period or are "awaiting" their verdict. They primarily need a buddy, a listening ear, and someone to help them organize practical matters.

Regarding services for **juveniles staying in a juvenile detention center (JJI) for extended periods**, professionals express their need for more comprehensive and easily deployable treatments, more specialized knowledge for professionals working with youth on a daily basis, a richer educational program, sufficient specialized placement options for juveniles with intensive care needs, and greater differentiation in security levels to better reflect the diversity of the target group. The juveniles we interviewed expressed a need for services that consider their individual needs, abilities, and qualities. Regarding **follow-up services** for juveniles who have stayed in a JJI, professionals require more suitable placements, particularly for juveniles who still require intensive specialist care and/or security upon discharge. Specifically for juveniles with a PYI order, there is often a lack of small-scale, forensically specialized residential facilities with adequate security, which also offer education and treatment. Professionals also indicate that more capacity is needed within ortho-psychiatric institutions, so that juveniles with combined psychological (psychiatric) and behavioral problems can receive timely and adequate help.

Conclusions and discussion

The current study shows that juveniles residing in Juvenile Justice Institutions (JJIs) with suspicions of or convictions for **serious criminal behavior**, for almost half of whom this is their second or third placement in a JJI. A variety of problems underlie this delinquent behavior, including mental health problems, mild intellectual disabilities, substance use, criminal networks, truancy, and unsupportive home situations or systems. **The group of juveniles is diverse**, differing in age and developmental stage, sociodemographic characteristics, offense characteristics, mental health problems, and length of stay. The juveniles also differ in the presence of risk and protective factors; more than half of the juveniles fall into high-risk profiles, but almost one-fifth falls into a low-risk profile with many protective factors and motivation for behavioral change.

The services offered by the JJIs are also diverse, in terms of **various departments** (basic departments, regular departments, regular departments with special care, and national facilities) and a **diverse range of treatments**. These services align with many of the identified characteristics of the population. At the same time, the research shows that improvements are possible for certain groups of juveniles. For example, there are no treatments specifically aimed at juveniles with **mild intellectual disabilities** or for juveniles with a history of **war and/or seeking refuge**. Furthermore, there are few treatment options specifically aimed at **young adults**. The theoretically available treatment options are also not available (in time) in every JJI due to **waiting lists** and a shortage of practitioners. Furthermore, diagnostic and treatment options for **juveniles with short stays** are often lacking. According to professionals this is especially the case because continuity of treatment and diagnostics before and after the stay is often lacking, while the group of juveniles with short stays in a JJI also includes juveniles who exhibit serious problems. Professional supervisors working with these youth on a daily basis often lack the expertise to effectively address behavior related to common problems such as substance use and mild intellectual disabilities. Furthermore, the **number of places** where intensive specialist support can be offered (national specialist facilities and special care groups) is considered insufficient, specifically for juveniles with (severe) mental health problems, and there appears to be **little differentiation** in services for juveniles with high and low risk profiles. Finally, **educational opportunities** and **daytime activities** are perceived as limited.

There is a perceived **lack of suitable follow-up placements** for two groups of juveniles who leave the institution: those with **serious forensic problems** and those with **combined mental and behavioral problems**. This is concerning because for almost half of the juveniles there are still (serious) concerns about future offending when they leave the institution. There is also a need for more placements with **lower security levels** to better prepare juveniles for their reintegration into society.

Recommendations

Based on this research a number of recommendations are made.

1. Find the most suitable placement for juveniles with the lowest risk profile.

Nearly 20% of juveniles fall into the first profile, with low risks, many protective factors, and treatment motivation. For a positive reintegration into society, it is important to maintain their existing protective factors and treatment motivation and minimize the risk of negative influence from other juveniles. These juveniles may be eligible for placement in a lower-security setting.

2. Ensure sufficient and appropriate services for juveniles with intensive care needs.

Given the characteristics of these juveniles and the needs expressed by professionals, there appears to be a particular need for more appropriate services for juveniles with (severe) mental health problems and mild intellectual disabilities. Some national facilities are aimed at this group, but are often not available (in a timely manner). Improving the transition of juveniles from special care groups or national programs to other settings can contribute to addressing the shortage of specialist placements. A sufficient number of suitable follow-up placements are also important. At the same time, given that the entire group of juveniles in JJIs faces numerous problems in various areas of their lives, strengthening the expertise and treatment options in mainstream groups could also contribute to better meeting the needs of juveniles with intensive care needs.

3. Ensure that the diversity of current treatment options within all JJIs is sufficiently and timely available, and expand treatment options for specific target groups.

JJIs offer a variety of interventions and treatments tailored to the diverse characteristics of juveniles. However, professionals are experiencing difficulties in the availability of treatment options. Treatment options for the large number of juveniles with short stays are also limited. Solutions can be found by enabling the rapid and flexible deployment of less time-consuming diagnostics and short treatment options within the JJI, and by improving collaboration with external partners. Furthermore, treatment options could be improved by offering more treatments for the large number of juveniles aged 18 and older and for juveniles with mild intellectual disabilities. The range of treatments should also be expanded to include treatments focused on problematic substance use and other forms of addiction, and/or problems related to a history of war and/or seeking refuge, and increasing motivation for behavioral change. For the many treatments that are not yet scientifically motivated, developing a sound theoretical foundation and further development through effectiveness research is important.

4. Support staff who work with juveniles on a daily basis.

All departments house many juveniles with intensive care needs. Many juveniles are also involved in violent incidents in the JJI. Professionals face the challenging task of creating a positive learning and living environment with these juveniles, one that allows for development. Furthermore, the groups of 8 to 10 juveniles are perceived as large, and professionals work in a context of staff shortages and staff turnover. All available knowledge about recruiting, retaining, supporting, and facilitating staff, as well as the capacity to support JJI in this regard, should be utilized to support JJI's with this serious challenge even more than is currently done. Reducing group sizes could also play a significant role in this. Sufficient attention to coaching, peer support, and supervision also remains crucial, especially for less experienced staff. There is a particular need for more knowledge and expertise in working with juveniles with addiction problems, mild intellectual disabilities, and refugees, with or without (war) trauma. In the latter group, attention also needs to be paid to cultural and language barriers.

5. Enrich educational offerings and daytime activities.

Professionals believe that educational offerings and daytime activities within JJIs are too limited. To meet the diverse needs, intensive collaboration with providers of secondary (special) education, secondary vocational colleges (MBOs), and employers is essential. The recent report from the Education Council (2025) provides guidance for the necessary changes.

6. Create more suitable follow-up placements for juveniles with high care needs, with sufficient forensic expertise available.

A lack of suitable follow-up placements is perceived for two groups of juveniles who leave the institution: juveniles with serious forensic problems and juveniles with combined mental and behavioral problems. There is a need for more small-scale, forensically specialized residential facilities with adequate security, that also offer education and treatment. For more vulnerable juveniles with mental (psychiatric) and behavioral problems, professionals believe that more capacity is needed within orthopsychiatric institutions. Furthermore, the provision of only one low-security unit is considered too limited to prepare juveniles for their reintegration into society under lower security levels.

Limitations of this study

The current study has several limitations that are important to consider when interpreting the results and conclusions. First, the composition of the research group affects its representativeness: due to the significant variation in length of stay between juveniles, a combination of all juveniles who entered the JJI with a PYI measure in 2023 was chosen, supplemented by a random sample of other juveniles. As a result, the group of juveniles with a PYI measure is somewhat larger than it would have been with a completely random sample, but still relatively small. Juveniles with a PYI measure, due to their longer length of stay, actually constitute a large portion (approximately 50%) of the population currently in JJIs. Second, the process of gaining full access to the juveniles files was very time-consuming, causing significant delays and restricting the research design. The qualitative component of the study (interviews and focusgroups) was conducted more limited than originally planned. This may have affected the representativeness of the results. This is particularly true for juveniles, as only five participated in the interviews. Third, file information was used as the primary source for mapping the population's characteristics. Although files contain a great deal of valuable data, the information obtained from them is incomplete in some areas, particularly regarding issues such as mental health problems. Fourth, the risk and protective factors in this study were measured at the time of discharge from the JJI, which leaves it unclear to what extent the risk profile and protective factors changed during the stay and whether the treatment was sufficiently tailored to these changes. Finally, a document analysis and focus groups with professionals were used to answer the question to what extent the treatment offered meets the juveniles needs. Extensive research into the actual services available within each JJI was beyond the scope of this study. Therefore, it is important to further explore, together with juveniles, the JJIs and partners, the implications of the target group characteristics and the identified profiles for achieving even better-tailored services within each JJI.

Suggestions for further research

In recent years, several research reports have been published on JJIs and juvenile criminal law, with several recurring recommendations. The researchers advocate for systematically compiling the findings of the various studies and creating time and space for implementing the recommendations. Furthermore, it would be desirable to better integrate research into the characteristics of the target group and the necessary services in the regular work process of the JJIs, so that quality improvements can be systematically implemented. Furthermore, follow-up research into target group characteristics could distinguish between youth with short-term and long-term stays and possibly also the various types of detention (preventive, juvenile detention, PYI measure). It is also desirable to keep combining quantitative and qualitative methods, allowing for a more comprehensive mapping of the experiences and needs of juveniles, parents, and professionals.

Literatuurlijst

- Ammerlaan, F., Souverein, F., Pronk, S. (2024). *Eindrapport 2023: Pilot basisafdeling Horsterveen Vrijheidsbeneming op Maat*. Academische Werkplaats Risicojeugd.
- Andershed, A. K., Gibson, C. L., & Andershed, H. (2016). *The role of cumulative risk and protection for violent offending*. *Journal of Criminal Justice*, 45, 78-84.
<https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2016.02.006>
- Andrews, D. A., & Bonta, J. (1998). *The psychology of criminal conduct*. Routledge.
- Andrews, D. A., & Bonta, J. (2010). *Rehabilitating Criminal Justice Policy and Practice*. *Psychology Public Policy and Law*, 16(1), 39-55. <https://doi.org/10.1037/a0018362>
- Andrews, D. A., Bonta, J., & Hoge, R. D. (1990). *Classification for effective rehabilitation: Rediscovering psychology*. *Criminal Justice and Behavior*, 17(1), 19-52.
<https://doi.org/10.1177/0093854890017001004>
- Appelman, J., Dirkzwager, A., van der Laan, P., (2021). *Kenmerken van justitiabelen: Een systematisch literatuuronderzoek*. Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR).
- Arnett, J. J. (2007). Emerging adulthood: What is it, and what is it good for? *Child Development Perspectives*, 1(2), 68-73. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2007.00016.x>
- Asscher, J. J., Van den Brink, Y. N., Creemers, H. E., Huls, E., van Logchem, E. K., Lynch, N., & Rap, S. E. (2020). *De strafmaat voor jeugdige daders van ernstige gewelds-en zedenmisdrijven in internationaal perspectief*. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC), Ministerie van Justitie en Veiligheid.
- Brand, E. F. J. M., a'Campo, A. M. G. & Van Den Hurk, A. A. (2013). *15 jaar PIJ-ers in beeld. Kenmerken en veranderingen van jeugdigen die de PIJ-maatregel opgelegd kregen in de periode 1995-2010*. Dienst Justitiële Inrichtingen.
- Brand, E. F. J. M., & van Heerde, W. K. (2004). *Handleiding FPJ-lijst: forensisch profiel justitiële jeugdigen*. Dienst Justitiële Inrichtingen.
- Borum, R., Bartel, P., & Forth, A. (2006). *Manual for the Structured Assessment of Violence Risk in Youth (SAVRY)*. Psychological Assessment Resources.
- Buyse, W., Piepers, N., Pluijm, M., van Dijk, B., (2021). *Vrijheidsbeneming op maat: Opzet en haalbaarheid monitor*. DSP-groep. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/3140>
- Boschman, S., Verweij, S., & Weijters, G. (2023). *Korte vrijheidsstraffen: Een literatuuronderzoek naar het bereiken van strafdoelen met korte vrijheidsstraffen ten opzichte van andere straffen*. Cahier 2023-7. WODC. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/3281>
- Commissie Anneveldt (1982). *Sanctierecht voor jeugdigen*. Den Haag: Staatsuitgeverij
- Commissie van Toezicht (2024) *Jaarverslag 2023 RJJI de Hartelborgt*. Dienst Justitiële Inrichtingen.
<https://www.dji.nl/binaries/dji/documenten/jaarverslagen/2024/04/30/jaarverslag-2023rjji-de-hartelborgt/Jaarverslag+2023+Cvt+Hartelborgt.pdf>
- Commissie van Toezicht (2025a) *Jaarverslag 2024 Forensisch Centrum Teylingereind*. Dienst Justitiële Inrichtingen.
<https://www.dji.nl/binaries/dji/documenten/jaarverslagen/2025/06/10/jaarverslag-2024-fc-teylingereind/Jaarverslag+2024++FC+Teylingereind.pdf>
- Commissie van Toezicht (2025b). *Jaarverslag 2024 JJI Lelystad*. Dienst Justitiële Inrichtingen.
<https://www.dji.nl/binaries/dji/documenten/jaarverslagen/2025/06/06/jaarverslag-2024-jji-lelystad/Jaarverslag+2024+JJI+Lelystad.pdf>

- Commissie van Toezicht (2025c). *Jaarverslag 2024 RJJI de Hunnerberg*. Dienst Justitiële Inrichtingen. <https://www.dji.nl/binaries/dji/documenten/jaarverslagen/2025/04/16/jaarverslag-2024-rjji-de-hunnerberg/Jaarverslag+2024+RJJI+De+Hunnerberg.pdf>
- Commissie van Toezicht (2025d). *Jaarverslag 2024 RJJI den Hey-Acker*. Dienst Justitiële Inrichtingen. <https://www.dji.nl/binaries/dji/documenten/jaarverslagen/2025/05/21/jaarverslag-2024-rjji-den-hey-acker/Jaarverslag+2024+RJJI+Den+Hey-Acker.pdf>
- Commissie van Toezicht (z.d.). *Methodieken en gedragsinterventies (YOUTURN, TOPs!, Work-Wise)*. Commissie van Toezicht. https://www.commissievantoezicht.nl/dossiers/Jeugdinrichting/methodieken_en_gedragsinterventies/methodieken-en-gedragsinterventies/
- Onderwijsraad (2025). *Onderwijs in justitiële jeugdinrichtingen*. Onderwijsraad. <https://www.onderwijsraad.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2025/02/11/onderwijs-in-justitiele-jeugdinrichtingen/Advies+Onderwijs+in+justiti%C3%ABle+jeugdinrichtingen.pdf>
- Dekker, S. (2021). *Brief regering: Monitor Inspecties personele bezetting en veranderde doelgroep JJI's en scholen (beleidsreactie)*. Tweede Kamer der Staten-Generaal. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z04234&did=2021D09274
- De Vries Robbé, M., Geers, M. C. K., Stapel, M., Hiltermann, E. L. B., & de Vogel, V. (2014). *SAPROF-Youth Version. Structured Assessment of Protective Factors for violence risk - Youth Version. Richtlijnen voor de beoordeling van beschermende factoren voor gewelddadig gedrag bij jeugd*. Van der Hoeven Kliniek.
- Dienst Justitiële Inrichtingen (2021). *YOUTURN informatieblad voor ouders*. Dienst Justitiële Inrichtingen, Ministerie van Justitie en Veiligheid. <https://www.dji.nl/documenten/2017/05/01/youturn-informatieblad-voor-ouders>
- Dienst Justitiële Inrichtingen (2025a). *Infographic Justitiële Jeugd 2025*. Dienst Justitiële Inrichtingen, Ministerie van Justitie en Veiligheid. <https://www.dji.nl/binaries/dji/documenten/publicaties/2023/06/21/infographic-justitiele-jeugd-2022/infographic-justitiele-jeugdinrichtingen-2025.pdf>
- Dienst Justitiële Inrichtingen (2025b). *Gemiddelde capaciteit en bezetting per inrichting; periode januari 2025 t/m april 2025*. Dienst Justitiële Inrichtingen, Ministerie van Justitie en Veiligheid. https://www.dji.nl/binaries/dji/documenten/publicaties/2025/07/08/gemiddelde-capaciteit-en-bezetting-per-inrichting-januari-t-m-april-2025/gemiddelde+capaciteit+en+bezetting+per+inrichting+januari+tm+april+2025_versie+CC_20250708.pdf
- Dienst Justitiële Inrichtingen. (z.d.-a). *Over DJI*. Dienst Justitiële Inrichtingen. Ministerie van Justitie en Veiligheid. <https://www.dji.nl/over-dji>
- Dienst Justitiële Inrichtingen. (z.d.-b). *Soorten plaatsen en locaties*. Dienst Justitiële Inrichtingen, Ministerie van Justitie en Veiligheid. <https://www.dji.nl/justitiabelen/jongeren/soorten-plaatsen-en-locaties>
- Fixsen, D. L., & Blase, K. A. (2020). *Active implementation frameworks*. In N. Nilsen & S. Berken (Eds.), *Handbook on implementation science* (pp. 62-87). Edward Elgar Publishing Limited.
- Hendriksen-Favier, A., Place, C., van Wezep, M. (2010). *Procesevaluatie van YOUTURN: instroomprogramma en stabilisatie- en motivatieperiode. Fase 1 en 2 van de basismethodiek in*

- justitiële jeugdinrichtingen*. Trimbos Instituut. Microsoft Word - Eindrapport Procesevaluatie van YOUTURN JSv3.docx
- Hendriks, J. & Stams, G. J. (2024). *Landelijk Kwaliteitskader Effectieve Jeugdinterventies voor Preventie van Jeugdcriminaliteit*. Ministerie van Justitie en Veiligheid.
<https://open.overheid.nl/documenten/dpc-bff04082b72c150d8bd60480bfb0e42bb0cbf6a4/pdf>
- Hillege, S. L. (2020). *Tough boys tough decisions: Treatment of serious juvenile offenders with complex problems in juvenile justice institutions*. [Doctoral dissertation, Vrije Universiteit Amsterdam].
<https://research.vu.nl/en/publications/tough-boys-tough-decisions-treatment-of-serious-juvenile-offender/>
- Hillege, S. L., Brand, E. F. J. M., Mulder, E. A., Vermeiren, R. R. J. M., & van Domburgh, L. (2017). *Serious juvenile offenders: classification into subgroups based on static and dynamic characteristics*. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 11(1), 67.
<https://doi.org/10.1186/s13034-017-0201-4>
- Inspectie Justitie en Veiligheid. (2021). *Brief bevindingen monitor personele bezetting en veranderde doelgroep JJI's en scholen*. Inspectie Justitie en Veiligheid. <https://www.inspectie-jenv.nl/documenten/2021/03/04/brief-bevindingen-monitor-personele-bezetting-en-veranderde-doelgroep-jjis-en-scholen>
- Kamerstukken (2022-2023). *Inhoudelijke beleidsreactie op voortgangsbrief intensief toezicht JJI's, reactie op brief AWRJ en stand van zaken zelfmelders* (Kamerstuk 24587, nr. 881). Tweede Kamer der Staten-Generaal. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-24587-881.html>
- Kamerstukken (2024-2025). *Verzamelbrief Justitiële Jeugd (Werkagenda Strafrechtketen LVB-proof & Beslisnota bij verzamelbrief Justitiële Jeugd)*. Tweede Staten Der Staten-Generaal (Kamerstuk 28741, nr. 126). Tweede Kamer der Staten-Generaal.
https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2025Z09777&did=2025D22475
- Kleeven, A. T. H. (2025). *Mastering the balancing act of youth violence risk assessment: Risk and protective factors in justice involved youth* [Doctoral dissertation, Vrije Universiteit Amsterdam]. <https://research.vu.nl/files/396709617/thesisathkleevenfinalversion%20-%2067af421d18f1b.pdf>
- Kleeven, A. T. H., De Vries Robbé, M., Mulder, E. A., & Popma, A. (2022). *Risk assessment in juvenile and young adult offenders: Predictive validity of the SAVRY and SAPROF-YV*. *Assessment*, 29(2), 181-197. <https://doi.org/10.1177/1073191120959740>
- Kleeven, A. T. H., Hilterman, E. L. B., De Vries Robbé, M., Popma, A., Cruise, K. R., & Mulder, E. A. (2024). *Towards clinically meaningful subtyping of youth with violent behavior: application of latent profile analysis to a risk-strengths based risk assessment model*. *Psychology, Crime & Law*, 1-25. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/1068316X.2024.2332926>
- Koehler, J. A., Lösel, F., Akoensi, T. D., & Humphreys, D. K. (2013). *A systematic review and meta-analysis on the effects of young offender treatment programs in Europe*. *Journal of experimental criminology*, 9(1), 19-43. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/s11292-012-9159-7>
- Lipsey, M. W., & Cullen, F. T. (2007). The Effectiveness of Correctional Rehabilitation: A Review of Systematic reviews. *Annual Review of Law and Social Science*, 3(1), 297–320. <https://doi.org/10.1146/annurev.lawsocsci.3.081806.112833>

- Loeber, R., Hoeve, M., Slot, W., & van der Laan, P. H. (2016). *Persisters and desisters in crime from adolescence into adulthood: Explanation, prevention and punishment*. Ashgate.
- Loeber, R., & Stouthamer-Loeber, M. (1998). *Development of juvenile aggression and violence - Some common misconceptions and controversies*. *American psychologist*, 53(2), 242-259.
- Molenaar, D., Choenni, R., & van der Broek, S. (2023). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2022 – Ontwikkelingen en samenhangen*. WODC. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/3305>
- Molenaar, D. (2025). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2024 – Ontwikkelingen en samenhangen*. WODC. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/3484>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid (2018). *Eindrapport VIV JJ*. Ministerie van Justitie en Veiligheid. <https://www.dji.nl/binaries/dji/documenten/rapporten/2018/06/01/eindrapport-viv-jj/bijlage-2-eindrapport-viv.pdf>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid (2018). *DJI in getal 2013-2017*. Den Haag: Dienst Justitiële Inrichtingen.
- Mulder, E. A. (2010). *Unraveling serious juvenile delinquency: Risk and needs assessment by classification into subgroups*. (Proefschrift, Erasmus MC). <http://hdl.handle.net/1765/19506>
- Mos, K., & Rigter, H. (2012). *Gezinsgericht werken in justitiële jeugdinrichtingen. Inzichten uit Multidimensionale Familietherapie*. *Kind en Adolescent Praktijk*, 11, 118-124
- Nooteboom, L. A. (2021). *Towards increased understanding of integrated Youth Care: A qualitative evaluation of facilitators and barriers for professionals* (Proefschrift, Leiden Universiteit). Leiden Universiteit. <https://hdl.handle.net/1887/3160753>
- Nylund-Gibson, K., & Choi, A. Y. (2018). *Ten frequently asked questions about latent class analysis*. *Translational Issues in Psychological Science*, 4(4), 440–461. <https://doi.org/10.1037/tps0000176>
- Poppens, M. C. (2015). *Knelpunten bij doorplaatsing PIJ-jongeren. De resultaten van een inventarisatie van de knelpunten bij doorplaatsing tijdens en na afloop van verblijf in een Justitiële Jeugdinrichting*. Ministerie van Justitie en Veiligheid.
- Poppens, M. C. (2021). *Doorbraaksessies moeilijk plaatsbare jeugdigen*. Verslag van de uitkomsten en adviezen voor vervolg, BMC.
- Prop, L.J.C., Laan, A.M. van der, Barendregt, C.S., & Nieuwenhuizen, C. van (2018). *Adolescentenstrafrecht: Kenmerken van de doelgroep, de strafzaken en de tenuitvoerlegging*. Den Haag: WODC. Cahier 2018-9.
- Pronk, S. (2023). *Schools that Care: The potential benefits and drawbacks of a non-residential alternative educational facility* (Proefschrift, Universiteit van Amsterdam). Universiteit van Amsterdam. <https://hdl.handle.net/11245.1/487ed8da-d450-462f-a0c8-9334670430cd>
- Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugsbescherming (2025a). *Problemen met de PIJ Advies over de door- en uitstroom van jeugdigen met een PIJ-maatregel*. Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming. https://www.rsj.nl/binaries/rsj/documenten/rapporten/2025/09/25/advies-problemen-met-de-pij/RSJ+advies_Problemen+met+de+PIJ.pdf
- Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugsbescherming (2025b). *RSJ Advies over het inzetten van de elektronische enkelband bij jeugdigen*. Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming. <https://www.rsj.nl/binaries/rsj/documenten/rapporten/2025/07/03/rsj-advies-over-het-inzetten-van-de-elektronische-enkelband-bij-jeugdigen/RSJ+Advies+over+het+inzetten+van+de+elektronische+enkelband+bij+jeugdigen.pdf>

- Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (2025c). *Een nieuw perspectief op buitenstrafrechtelijke afdoeningen voor jeugdigen*. Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming. <https://www.rsj.nl/binaries/rsj/documenten/rapporten/2025/09/08/een-nieuw-perspectief-op-buitenstrafrechtelijke-afdoeningen-voor-jeugdigen/RSJ-advies+Een+nieuw+perspectief+op+buitenstrafrechtelijke+afdoeningen+voor+jeugdigen.pdf>
- Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (2015). *Korte detenties nader bekeken. Minder korte detenties en meer betekenisvolle alternatieven*. Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming. <https://www.rsj.nl/binaries/rsj/documenten/rapporten/2021/10/29/advies-korte-detenties-nader-bekeken/RSJ-advies+Korte+detenties+nader+bekeken.pdf>
- Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (2015). *Gekanteld perspectief: Enkele gedachten over vrijheidsbeneming van jeugdigen in justitiële jeugdinrichtingen*. Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming. https://www.rsj.nl/binaries/rsj/documenten/rapporten/2015/03/10/briefadvies-gekanteld-perspectief/Briefadvies+gekanteld+perspectief_RSJ_2015.03.10.pdf
- Reef, J., Jeltjes, M., & van den Brink, Y. N., (2020). *De PIJ-maatregel doorgelicht. Juridische grondslagen, populatiekenmerken, gedragsverandering en recidive. Meijers-reeks*. Wolf Legal Publishers. <https://hdl.handle.net/1887/137629>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). *Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being*. *The American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Schmidt, E. P., & Rap, S. E. (2019). *Het adolescentenstrafrecht en de veranderende populatie in Justitiële Jeugdinrichtingen: achtergrond, feiten en aandachtspunten*. *Sancties*, 2019(6), 396–408.
- Simons, I. (2018). *Improving family-centered care in Juvenile Justice Institutions* [Doctoral dissertation, Leiden University]. <https://hdl.handle.net/1887/64998>
- Souverein, F. A. (2023). *BREAKING WALLS, BUILDING CONNECTIONS: Relational security in small-scale community-embedded youth justice facilities*. [PhD-Thesis - Research and graduation internal, Vrije Universiteit Amsterdam]. <https://doi.org/10.5463/thesis.383>
- Souverein, F., Dekkers, T., Bulanovaitė, E., Doreleijers, T., Hales, H., Kaltiala-Heino, R., Oddo, A., Popma, A., Raschle, N., Schmeck, K., Zanolli, M., & van der Pol, T. (2019). *Overview of European forensic youth care: towards an integrative mission for prevention and intervention strategies for juvenile offenders*. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 13(6). <https://doi.org/10.1186/s13034-019-0265-4>
- Souverein, F., Adriaanse, M., De Beus, S., van Wissen, N., van den Burg, A., Steenbergen, P., de Hair, K., van Domburgh, L., Popma, A., & Mulder, E. (2018). *Eindrapport Monitor Proeftuinen Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd*. Academische Werkplaats Risicojeugd. <https://www.dji.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2018/02/28/eindrapport-monitor-proeftuinen/bijlage-1-eindrapport-monitor-proeftuinen-viv.pdf>
- Sleijpen, W., De Vries Robbé, M., Oldenhof, H. & Mulder E. (2022). *Inschatten vermoedelijke verblijfsduur van jongeren in de Justitiële Jeugdinrichting*. Academische Werkplaats Risicojeugd.
- Van den Brink, Y. N., (2018). *Voorlopige hechtenis in het Nederlandse jeugdstrafrecht. Wet en praktijk in het licht van internationale en Europese kinder- en mensenrechten* (diss. Leiden). Deventer: Wolters Kluwer 2018

- Van den Brink, Y., & Slotboom, M. (2023). *Meisjes in de jeugdstafrechtspleging: een status aparte? Over het gelijkheidsbeginsel en de behandeling van meisjes in het Nederlandse jeugdstafrecht*. Tijdschrift voor Criminologie, 65(1-2), 201-226.
- Van Dorp, M., Scholten, M., & Mulder, E. (2024). *Eindrapport "Ik laat je niet alleen". Een gezamenlijk onderzoek naar het verminderen van vrijheidsbeperkende maatregelen in JeugdzorgPlus*. Academische Werkplaats Risicojeugd. <https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2024/03/Eindrapport-ILJNA-14032024.pdf>
- Van Schie, L., Mulder, E., Nijhof, K., Van Domburgh, L., Harder, A., Konijn, C., Kolkman, J., Kranenburg, M., Lekkerkerker, L., & Popma, A. (2020). *Kleine groepen bij grote problemen: Kleinschalige voorzieningen als alternatief voor reguliere gesloten jeugdhulp*. https://pure.eur.nl/ws/files/45284173/Eindrapportage_ZonMw_2020_kleine_groepen_bij_grote_problemen.pdf
- Ward, T. (2012). *The good lives model of offender rehabilitation: Basic assumptions, aetiological commitments, and practice implications*. In *Offender Supervision* (pp. 41-64). Willan.
- Ward, T. (2017). Prediction and agency: *The role of protective factors in correctional rehabilitation and desistance*. *Aggression and violent behavior*, 32, 19-28. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2016.11.012>
- Ward, T., & Brown, M. (2004). *The good lives model and conceptual issues in offender rehabilitation*. *Psychology, Crime & Law*, 10(3), 243-257. <https://doi.org/10.1080/10683160410001662744>
- Ward, T., Mann, R. E., & Gannon, T. A. (2007). *The good lives model of offender rehabilitation: Clinical implications*. *Aggression and violent behavior*, 12(1), 87-107. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2006.03.004>
- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. (2014). *Adolescentenstafrecht: aanpak met perspectief*. Ministerie van Veiligheid en Justitie. <https://www.wodc.nl/documenten/brochures/2014/02/27/adolescentenstafrecht---brochure>
- Wetboek van Stafrecht. (2026). *Artikel 77s (geldend per 1 januari 2026)*. Overheid. https://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0001854&boek=Eerste&titeldeel=VIII_A&artikel=77s&z=2026-01-01&g=2026-01-01

Bijlage 1 Variabelenlijst dossieronderzoek

Tabel B1

Overzicht van variabelen in het dossieronderzoek

A. Informatie over het verblijf		
1. Locatie	De JJI van instroom	0 Hartelborgt 1 Hey-Acker 2 Hunnerberg 3 Lelystad 4 Teylingereind 5 Horsterveen
2. Afdeling	Verblijft de jongere op een landelijke bestemming?	0 = FOBA 1 = VIC 2 = ESP 3 = ITA 4 = LVB 5 = LVB-VIC 6 = Anders, namelijk -99 = nvt
4. Verblijfstitel	Verblijfstitel bij instroom en bij uitstroom	1 Voorlopige hechtenis 2 PIJ 3 Jeugddetentie 4 Anders
5. Verblijfsduur	De verblijfsduur van de jongere in detentie	0 < 90 dagen 1 > 90 dagen
6. Reden van uitstroom		1 = Opheffing preventieve hechtenis 2 = Schorsing 3 = einde detentie 4 = Onmiddellijke invrijheidsstelling 5 = detentie elders 6 = Anders, nl... -99 = onbekend
7. Aantal overplaatsingen	Hoe vaak is de jongeren overgeplaatst binnen dit detentietraject (te vinden in JVS)?	Aantal
8. Eerdere plaatsingen in aantallen	Eerdere plaatsingen in detentie in aantallen (ook voorlopige hechtenis)	Aantal
9. Eerdere plaatsingen in dagen	Eerdere plaatsingen in detentie in dagen (ook voorlopige hechtenis)	Aantal
10. ASR	Berechting met het adolescentenstrafrecht	0 Nee 1 Ja 2 N.v.t., jonger dan 16 jaar 99 Onbekend of nog geen uitspraak

B. Delict kenmerken		
11. Eerste (potentiële) veroordeling	Eerste (potentiële) veroordeling van de jongere	0 Nee 1 Ja
12. Index delict	Het meest ernstige delict waar de jongere op dat moment (op verdenking) voor in de JJI verblijft, ingeschaald op BooG indeling	1 Overtreden verkeer en ordeverstoring, 2 Overtreden Opiumwet, 3 Vernieling van goederen, 4 Vermogensdelict 5 Middelzwaar geweld en wapenbezit 6 Vermogensdelict met geweld 7 Zwaar geweld, 8 Zeden, 9 Zeden bij een jeugdige 10 Doodslag 11 Brandstichting, 12 Levensdelict extra
13. Gewelddelict	Was het indexdelict een gewelddelict?	0 Nee 1 Ja
14. Delict in groepsverband	Heeft de jongere delicten in groepsverband gepleegd?	0 Geen 1 1x 2 2x of meer -99 Onbekend
C. Sociaaldemografische variabelen		
15. Geslacht	Geslacht van jongere	0 Jongen 1 Meisje 2 Anders
16. Leeftijd	Leeftijd bij instroom	
17. Woon-Verblijfplaats	Laatste woonplaats van de jongere voor plaatsing.	1 Drenthe 2 Flevoland 3 Friesland 4 Gelderland 5 Groningen 6 Limburg 7 Noord-Brabant 8 Noord-Holland 9 Overijssel 10 Utrecht 11 Zeeland 12 Zuid-Holland 13 Geen vaste woon/verblijfplaats -99 Onbekend
18. Culturele / etnische achtergrond	Het geboorteland van de jongere.	String variabele
19. Woonsituatie voor instroom	Laatste en meest belangrijke woonsituatie van de jongere voor instroom in detentie.	1 Gezin 2 Andere familie 3 Ander netwerk 4 Zelfstandig

		5 JZ+ 6 Vorm van begeleid wonen 7 Pleegzorg, gezinshuis 8 Geen vaste woon/verblijfplaats 9 Anders
20. Woonsituatie bij uitstroom	De meest waarschijnlijke en belangrijke woonsituatie van de jongere bij uitstroom	1 Gezin 2 Andere familie 3 Ander netwerk 4 Zelfstandig 5 JZ+ 6 Vorm van begeleid wonen 7 Pleegzorg, gezinshuis 8 Geen vaste woon/verblijfplaats 9 Anders
21. Gezinssituatie	Gezin van herkomst van de jongere. Wat was de belangrijkste gezinssituatie waarin de jongere is opgegroeid?	1 Tweeoudergezin 2 Eenoudergezin 3 Co-ouderschap 4 Samengesteld gezin 5 Anders, namelijk)
22. Onderwijsniveau voorafgaand aan detentie	Hoogste niveau ingeschreven opleiding voorafgaand aan detentie	1 VMBO basis 2 VMBO gemengd (bb/kb) 3 VMBO kader 4 VMBO tl 5 HAVO 6 VWO 7 MBO1 8 MBO2 9 MBO3 10 MBO4 11 HBO 12 WO 13 Praktijkonderwijs 14 Anders -99 Onbekend
23. Speciaal onderwijs	Volgt jongere speciaal onderwijs voorafgaand aan detentie?	0 Nee 1 Ja -99 Onbekend
24. Onderwijs verzuim	Kwam de jongere op school aan? Was er sprake van schoolverzuim?	0 Niet of nauwelijks 1 Redelijk 2 Duidelijk -99 Onbekend / n.v.t
25. Dagbesteding (invulling van de dag)	Volgde de jongere feitelijk een dagbesteding voorafgaand aan verblijf in de JJI? Verzuimende jongeren werden hierbij niet meegenomen en de belangrijkste dagbesteding werd genoteerd.	1 Onderwijs / stage/ opleiding 2 Werk 3 Dagbesteding 4 Geen 5 Combinatie school/werk -99 Onbekend

D. Problematiek		
26. Intelligentie	IQ score. In geval van een interval score, nemen we de mediaan (het middelste getal). Een IQ score die ouder is dan 2 jaar nemen we niet mee, dan scoor je onbekend. IQ tussen 50 en 70 duidt op een LVB	
27. Intelligentie SCIL	SCIL score De SCIL geeft een indicatie van LVB. Score 19 of lager: mogelijk LVB. Score 20 of hoger: mogelijk geen LVB	
28. Intelligentie overig	In het geval dat er geen SCIL score of IQ score bekend is, wat staat er in het dossier over de intelligentie van de jongere?	In woorden opschrijven als er in de dossiers staat dat er indicaties zijn voor LVB, dat een jongere een LVB heeft o.i.d., maar er geen IQ test of SCIL score bekend is.
29. Diagnose	Welke diagnose is gesteld?	
30. Problematiek	Welke problematiek wordt vastgesteld? Hier noteren we alle psychische/psychiatrische problematiek naast de officieel gestelde diagnoses. Bijvoorbeeld problemen met ... of vermoedens/signalen van ...	String variabele
31. Middelengebruik	Deze variabele geldt als aanvulling op de variabele in de RSJ. Als het antwoord op middelengebruik in de RSJ 1 (redelijk) of 2 (duidelijk) is, schrijf je in deze variabele op wat voor middelen gebruikt worden. Schrijf ook de frequentie van het middelengebruik op, als dit vermeld wordt.	String variabele
32. Behandeling in de twee jaar voorafgaand aan plaatsing	Heeft de jongere in de afgelopen twee jaar behandeling / begeleiding gehad en gevolgd?	0 Geen behandeling / begeleiding 1 Ambulante behandeling / begeleiding 2 Dagbehandeling 3 24-uurszorg 4 Anders -99 Onbekend
33. Behandeling in de voorgeschiedenis	Heeft de jongere ooit in zijn leven behandeling / begeleiding gehad?	0 Geen behandeling / begeleiding 1 Ambulante behandeling / begeleiding 2 Dagbehandeling 3 24-uurszorg 4 Anders -99 Onbekend

34. Civiele maatregel in de twee jaar voorafgaand aan plaatsing	Heeft de jongere in de twee jaar voor detentie een civiele maatregel opgelegd gekregen? OTS = Onder toezichtstelling GZB = Gezagsbeëindigende maatregel VM = Voogdijmaatregel UHP = Uithuisplaatsing	0 Geen civiele maatregel 1 Onder toezichtstelling 2 Gedragsbeïnvloedende maatregel 3 Vrijheidsbeperkende maatregel 4 Uithuisplaatsing 5 Uithuisplaatsing i.c.m. ondertoezichtstelling 6 Uithuisplaatsing i.c.m. gedragsbeïnvloedende maatregel 7 Uithuisplaatsing i.c.m. vrijheidsbeperkende maatregel
35. Civiele maatregel in voorgeschiedenis	Heeft de jongere ooit in zijn leven een civiele maatregel opgelegd gekregen?	0 Geen civiele maatregel 1 Onder toezichtstelling 2 Gedragsbeïnvloedende maatregel 3 Vrijheidsbeperkende maatregel 4 Uithuisplaatsing 5 Uithuisplaatsing i.c.m. ondertoezichtstelling 6 Uithuisplaatsing i.c.m. gedragsbeïnvloedende maatregel 7 Uithuisplaatsing i.c.m. vrijheidsbeperkende maatregel
E. Incidenten tijdens verblijf		
36. Aantal incidenten geweld	Aantal geweldsincidenten tussen jeugdigen onderling of naar personeel in de huidige detentieperiode	Aantal
37. Aantal positieve urinecontroles	Aantal positieve UC's in de huidige detentieperiode	Aantal
38. Aantal incidenten contrabande	Aantal incidenten met contrabande in de huidige detentieperiode	Aantal
39. Aantal Time out	Aantal time-outs in de huidige detentieperiode	Aantal
40. Aantal kleine incidenten	Aantal kleine incidenten op de groep, op school of op kamer in de huidige detentieperiode	Aantal
41. Aantal overige incidenten	Aantal overige incidenten in de huidige detentieperiode	Aantal

Bijlage 2 Topiclijst interviews jongeren

Achtergrond: we willen graag met jongeren praten die in een JJI (jeugdinrichting) zitten of daar gezeten hebben. We zijn benieuwd wat jullie vinden van de hulp en begeleiding die jullie krijgen. Past het bij wat jij nodig hebt? Helpt het echt? En wat had jij nodig toen je vrijkwam?

Instructie: Gebruik deze lijst als leidraad voor het gesprek met jongeren die in een JJI hebben gezeten. Het is geen vaste vragenlijst die je punt voor punt hoeft af te werken.

Het belangrijkste doel is om van de jongere te horen hoe hij/zij de hulp en begeleiding heeft ervaren — tijdens detentie en na vrijlating. Het interview hoeft niet alleen te gaan over het verhaal de jongere, we zijn vooral op zoek naar algemene tips en reflecties op het aanbod.

Over hun verblijf in de JJI:

- Kun je vertellen hoe jij het vond om in een JJI te zitten?
- Wat deed je meestal op een dag in de JJI?
- Welke hulp of begeleiding kreeg je?
- Vond je die hulp goed passen bij wat je nodig had? Waarom wel of niet?
- Wat is iets wat de JJI goed doet en zeker moet behouden?
- Was er iets wat je graag anders had gewild?
- Heb je tips voor de JJI?

Over hulp aan jongeren die kort/lang vastzitten:

- Denk je dat jongeren die kort vastzitten (bijvoorbeeld 2 weken) iets anders nodig hebben dan jongeren die lang vastzitten (bijvoorbeeld PIJ)?
- Zat jij kort/lang vast?
- Vond je dat de hulp goed paste bij hoe lang je vastzat?
- Hoe kan de JJI het beste zorgen voor jongeren die kort vastzitten?
- Hoe kan de JJI het beste zorgen voor jongeren die lang vastzitten?

Over de tijd na vrijlating:

- Hoe ging het met je toen je weer vrij was?
- Wat had je op dat moment het meest nodig?
- Kreeg je die hulp ook? Van wie?
- Was er iets wat je niet kreeg, maar wel nodig had?
- Wat hebben jongeren die uit de JJI komen nodig?

Bijlage 3 Therapieën en interventies in de JJI

Behandeling	Link met meer informatie
Psycho-educatie	Link
Vaardigheidstrainingen	
Sociale vaardigheden op maat	Link
Agressieregulatie op maat Jeugd	Link
Agressieregulatie op maat Jongvolwassenen	Link
Voorbereid op je Toekomst	Link
Mindfulness	Link
Out of the circle	Link
Vaktherapie	Link
Beeldende therapie	
Muziektherapie	
Dramatherapie	
Psychomotore therapie (PMT)	
Cognitieve gedragstherapie	
Cognitieve gedragstherapie (CGT)	Link
Brains4Use	Link
Emotieregulatie therapie (ERT)	Link
In Control!	Link
Leren van Delict	Link
Traumabehandeling	
Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR)	Link
Narrative exposure therapie (NET)	Link
Psychotherapie	
Psychotherapie	Link
Schematherapie	Link
Dialectische gedragstherapie (DGT)	Link
Mentalisation based therapy (MBT)	Link
Safepath	Link
Systemische interventies	
Systeemtherapie	Link
Relationele gezinstherapie (RGT)	Link
Multidimensionale gezinstherapie (MDFT)	Link
Overig	
Work-Wise	Link
Perspectief herstelbemiddeling	Link
Dutch cell dogs	Link
Rechtbanktraining	Link
Move it	Geen openbare informatie
TOPs!	Link